

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ**

**Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών
Π.Μ.Σ. στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση & Διακυβέρνηση**

Τίτλος εργασίας:

Οι συνενώσεις των ΟΤΑ στην Ελλάδα και τις άλλες χώρες της Ε.Ε.
και οι επιπτώσεις στην αποδοτικότητα και την ποιότητα των
υπηρεσιών.

ΔΩΡΗΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΝΙΚΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2020**

«ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ»

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην Διπλωματική μου Εργασία και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης του Μεταπτυχιακού Τίτλου των Μεταπτυχιακών Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η ΜΔΕ προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Όνομα & Επώνυμο Συγγραφέα :

Δωρής Σωκράτης

Υπογραφή:

.....

Ημερομηνία

10/06/2020

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας κ. Νίκα Χρήστο για την πολύτιμη βοήθεια, τις επιστημονικές υποδείξεις, τη καθοδήγηση και τη γενικότερη συνεργασία στα πλαίσια της εργασίας μου.

Επίσης στον φίλο καρδιάς Αναστάσιο Τσιτζιλώνη για την συμπαράσταση.

Στην οικογένεια μου και στην γυναίκα της ζωής μου Ροδούλα για την απεριόριστη υπομονή της.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1: Η διοικητική μεταρρύθμιση	1
1.1 Γενικά από τον Καποδίστρια στον Καλλικράτη	1
1.2 Το σχέδιο Ι. Καποδίστριας	1
1.3 Οι λόγοι που οδήγησαν στο «Σχέδιο Καποδίστρια»	2
1.4 Κριτική για το πρόγραμμα Καποδίστριας	4
1.5 Το Πρόγραμμα Καλλικράτης	4
1.6 Οι λόγοι που οδήγησαν στο «Πρόγραμμα Καλλικράτης»	5
1.7 Οι καινοτομίες του προγράμματος «Καλλικράτη»	6
1.8 Οι αλλαγές που επέφερε το πρόγραμμα «Καλλικράτης»	8
1.9 Το νέο θεσμικό πλαίσιο – Η Ελληνική διάσταση	13
1.10 Το νέο θεσμικό πλαίσιο – Ευρωπαϊκή διάσταση	14
1.11 Κριτική	15
1.12 Εισαγωγικά Δήμων	18
1.13 Αντίστοιχες διοικητικές μεταρρυθμίσεις στην Ε.Ε	26
1.14 Η εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη Δανία	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	32
2.1 Παραγωγικότητα και η μέτρηση της	32
2.2 Δείκτες μέτρησης της παραγωγικότητας	36
2.3 Δείκτες συνολικής παραγωγικότητας	36
2.4 Συγχωνεύσεις – Εξαγωγές	37
2.5 Οικονομικά κίνητρα	38
2.6 Στρατηγικά κίνητρα	39
2.7 «Προσωπικά» Κίνητρα	40
2.8 Εναλλακτικές Θεωρίες	42
2.9 Ιδιωτικοποιήσεις - Αποκρατικοποιήσεις	42
2.10 Το παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου	45
Κεφάλαιο 3	49
3.1 Δημόσια διοίκηση και ποιότητα υπηρεσιών	49
3.2 Σκοπός της έρευνας	55
3.3 Αιτιολόγηση της ερευνητικής πρότασης	55
3.4 Ερευνητική μέθοδος	55
3.5 Τεχνικές έρευνας	56
3.6 Ανάλυση δεδομένων έρευνας	56
4. Συμπεράσματα - Επίλογος	65

Πίνακας 1: Διοικητική διαίρεση των Περιφερειών σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής πληθυσμού 2001 της Ε.Σ.Υ.Ε.....	3
Πίνακας 2 Η πορεία των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων.....	16
Πίνακας 3 Πληθυσμός Πανοράματος, Πυλαίας, Χορτιάτη. 2001	19
Πίνακας 4 Πληθυσμός Εχεδώρου, Αξιού, Χαλάστρας. 2001.....	22
Πίνακας 5 Λεπτομερή στοιχεία ιδιωτικοποιήσεων Ε.Ε, 1987-2003.....	44
Πίνακας 6 Ποσοστιαία μεταβολή της συνολικής παραγωγικότητας σε 8 ιδιωτικοποιημένες κρατικές επιχειρήσεις	47
Πίνακας 7 Πληθυσμός Δήμου Δέλτα 2010	58
Πίνακας 8 Έξοδα Δήμων Αξιού, Εχεδώρου, Χαλάστρας. 2010.....	59
Πίνακας 9 Έξοδα Δήμου Δέλτα 2018	59
Πίνακας 10 Πληθυσμός Πανοράματος, Πυλαίας, Χορτιάτη. 2010	61
Πίνακας 11 Έξοδα Πανόραμα, Πυλαία, Χορτιάτης. 2010	61
Πίνακας 12 Έξοδα Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη 2018.....	62
Εικόνα 1 Χάρτης Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη	19
Εικόνα 2 Χάρτης Δήμου Δέλτα	25
Εικόνα 3 Σχεδιασμός προγράμματος μέτρησης ικανοποίησης πελατών. (Naumann and Giel, 1995	54
Διάγραμμα 1 Έσοδα απο ιδιωτικοποιήσεις στην Ε.Ε, 1981-2002.... Error! Bookmark not defined.	
Διάγραμμα 2 Παραγωγικότητα της εργασίας.....	48
Διάγραμμα 3 Ερώτημα: " Πόσο ικανοποιητικά λειτουργούν οι υπηρεσίες του Δήμου Δέλτα.....	57
Διάγραμμα 4 Ερώτημα: Πόσο ικανοποιητικά λειτουργούν οι υπηρεσίες του Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη	58

Περίληψη

Πρόγραμμα Καλλικράτης, ή ακριβέστερα Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης, ονομάζεται ο ελληνικός Νόμος 3852/2010, με τον οποίο μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας το 2011 και επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικητικών μονάδων, ο τρόπος εκλογής των οργάνων και οι αρμοδιότητές τους. Με βάση το πρόγραμμα αυτό, συνολικά 910 δήμοι και 124 κοινότητες συγχωνεύθηκαν σε 325.

Αν και σκοπός του Καλλικράτη ήταν η μετάβαση σε ένα σχήμα με λιγότερους, ισχυρότερους και πιο αποτελεσματικούς ΟΤΑ, κατά το πρότυπο των ΟΤΑ στις άλλες χώρες-μέλη της Ε.Ε., οι στόχοι αυτοί δεν ποσοτικοποιήθηκαν πριν την εφαρμογή του και δεν ελέγχθηκε ο βαθμός επίτευξής τους μετά. Στόχος της προτεινόμενης εργασίας είναι η μέτρηση της αποδοτικότητας Προγραμμάτων όπως ο Καλλικράτης. Πέρα από την βιβλιογραφική έρευνα για την Ελλάδα και άλλες χώρες-μέλη της Ε.Ε. όπου έγιναν αντίστοιχες μεταρρυθμίσεις (με χρήση δευτερογενών στοιχείων) θα γίνει και πρωτογενής έρευνα.

Συγκεκριμένα θα ελεγχθούν οι περιπτώσεις δυο καλλικρατικών Δήμων, ενός αστικού και ενός αγροτικού, ως προς την αποδοτικότητα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών τους πριν και μετά τον νόμο Καλλικράτη. Μεθοδολογικά, η εξέλιξη της αποδοτικότητας θα υπολογιστεί με βάση τη Συνολική Παραγωγικότητα των Συντελεστών (Total Factor Productivity) ως προς την ποσοτική διάσταση ενώ η άποψη των δημοτών για την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών θα διερευνηθεί με έρευνα πεδίο

«Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, αποτελεί θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου των Ελλήνων, όπως αυτός κατοχυρώνεται από τις διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας που κυρώθηκε με το ν. 1850/1989 (ΦΕΚ 144Α)»¹.

Κεφάλαιο 1: Η διοικητική μεταρρύθμιση

1.1 Γενικά από τον Καποδίστρια στον Καλλικράτη

Η αναγκαιότητα εξέλιξης, επικαιροποίησης και υλοποίησης μιας αποτελεσματικότερης δομής διοικητικής μεταρρύθμισης στην ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση υπήρξε εμφανής αρκετά νωρίς στην πορεία του ελληνικού κράτους. Από την αρχή, σημειώθηκε σειρά προσπαθειών που στόχευαν στη δημιουργία τοπικών φορέων που θα επιφορτίζονταν με την αντιμετώπιση και επίλυση των τοπικών ζητημάτων. Οι δύο τελευταίες προσπάθειες («Σχέδιο Ι. Καποδίστριας» και «Πρόγραμμα Καλλικράτης»), που συντελέστηκαν και έλαβαν θεσμική μορφή με τους νόμους (Ν.2539/1997 και Ν.3852/2010). Αποτέλεσαν και τους βασικότερους πυλώνες μεταρρυθμίσεων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση τα τελευταία πενήντα χρόνια ².

1.2 Το σχέδιο Ι. Καποδίστριας.

Μεταξύ του Δεκεμβρίου του 1996 και του Φεβρουαρίου του 1997 καταρτίστηκε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο συνένωσης των ΟΤΑ της Ελλάδας το οποίο αποτέλεσε τμήμα της συνολικότερης απόπειρας αναδιοργάνωσης και ενίσχυσης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης. Το Σχέδιο αυτό, το οποίο έφερε το όνομα του πρώτου κυβερνήτη της Ελλάδος μετά την απελευθέρωσή της από την Οθωμανική αυτοκρατορία, ονομάστηκε «Ιωάννη Καποδίστριας» και είναι ευρύτερα γνωστό ως «Σχέδιο Καποδίστρια» ή «Νόμος Καποδίστρια». Έλαβε θεσμική μορφή με το Ν. 2539/97 του Ελληνικού Κράτους περί «Συγκρότησης της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης», στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης της Δημόσιας Διοίκησης της χώρας.

¹ Ο Νέος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, Χριστίνα Διβάνη, Νομική Βιβλιοθήκη. Σελ 5

² Μαΐστρος Π. (2009) «Τα τρία κύματα μεταρρυθμίσεων της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα (1975-2015)», εκδόσεις Παπαζήση

Στη συνέχεια, κατά την περίοδο Μαρτίου –Σεπτεμβρίου 1997, ολοκληρώθηκε μια οριζόντια αλλά και κάθετη διαβούλευση μεγάλης κλίμακας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και κυρίως των ΟΤΑ, με στόχο την αντιμετώπιση των ζητημάτων που πράγματι ταλαιπωρούσαν την τοπική αυτοδιοίκηση και συνεπώς την επίτευξη της μέγιστης δυνατής αποδοχή του. Παρ' όλ' αυτά, σε ορισμένες περιοχές η κατάργηση των κοινοτήτων αποτέλεσε αφορμή έκρηξης σημαντικών αντιδράσεων³.

1.3 Οι λόγοι που οδήγησαν στο «Σχέδιο Καποδίστρια»

Η πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση μέχρι το 1997 χαρακτηριζόταν από σημαντική κατακερματισμό καθώς υφίσταντο 5.318 Κοινότητες και περίπου 200 μικροί Δήμοι. Οι βασικοί λόγοι εφαρμογής ενός προγράμματος συνένωσης των ΟΤΑ ήταν:

- α) πολιτικοί - η πολιτική εκπροσώπηση των μικρών χωριών ήταν αναποτελεσματική,
- β) διοικητικοί – αντιμετώπιζονταν δυσκολίες παροχής επαρκών υπηρεσιών με συστηματικό τρόπο, και
- γ) αναπτυξιακοί – ο κατακερματισμός της διοίκησης περιόριζε και δυσχέραινε τη συμμετοχή στις διαδικασίες της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης.

Ωστόσο, οι κύριες αιτίες κατάρτισης και εφαρμογής του Σχεδίου Καποδίστρια ήταν η διαχείριση οικονομικών πόρων, αλλά και του ανθρωπίνου δυναμικού. Συγκεκριμένα, ένα από τα ζητήματα που ανέκυπταν ήταν ότι ο μεγάλος αριθμός δήμων και κοινοτήτων οδηγούσε σε δυσκολίες και ανισότητες ως προς την κατανομή των πόρων. Το συγκεκριμένο μάλιστα γεγονός οδηγούσε σε αδυναμία εκτέλεσης έργων αναπτυξιακού χαρακτήρα όταν συνδυαζόταν με την έλλειψη της δυνατότητας ορισμένων μικρότερων κοινοτήτων να απορροφήσουν τα διαθέσιμα ευρωπαϊκά κονδύλια λόγω ελλειμματικών υποδομών και υποστελέχωση εξειδικευμένου ανθρωπίνου δυναμικού. Επίσης, καθώς το κόστος διοικητικής εποπτείας των χωρικών ενοτήτων ήταν ιδιαίτερα υψηλό κρίθηκε ότι η μείωση του αριθμού τους θα οδηγούσε τόσο σε μείωση των δαπανών όσο και σε παράλληλη ενίσχυση της δυναμικής τους⁴.

Το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής και υποστήριξης που τέθηκε, διαιρέθηκε σε τέσσερις φάσεις:

³ Διδακτορική διατριβή. Η Μετά-Καλλικράτη Τοπική Αυτοδιοίκηση υπό το φως της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση Γεωργιάκης Θεόδωρος(Υποψήφιος διδάκτορας)Αθήνα, Μάρτιος 2016. Σελ 150-151

⁴ Βλ. αναλυτικά. Γωγάκου Μ. και Κουζιάρη Α.(2012)«σχέδιο Καποδίστριας-Πρόγραμμα Καλλικράτης και Οικονομική ανάλυση Δήμου Κασσάνδρας» Διπλωματική εργασία, Σελ 10

Α) το Χωροταξικό Σχεδιασμό των ορίων των νέων ΟΤΑ(σε συνεργασία με τις ΤΕΔΚ και τις Περιφερειακές Διοικήσεις) μέχρι το Σεπτέμβριο 1997

Β) την κατάρτιση του νέου νομικού πλαισίου μέχρι τον Οκτώβριο 1997

Γ) τη διεξαγωγή εκλογών στους νέους ΟΤΑ τον Οκτώβριο 1998

Δ) την εφαρμογή συνοδευτικών προγραμμάτων και μέτρων πολιτικής για τη στήριξη της μεταρρύθμισης για την πενταετία 1997 -2001.

Οι στόχοι του προγράμματος σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών μεταρρύθμισης συμπεριλάμβαναν:

- 1.Την παροχή υπηρεσιών ισοδύναμης ποιότητας και αποτελεσματικότητας στους κατοίκους των πόλεων και των χωριών
- 2.Την αναβάθμιση του ρόλου των ΟΤΑ και των αιρετών εκπροσώπων τους και τη διεύρυνση της πολιτικής βαρύτητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ βαθμού
- 3.Τη δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ
- 4.Τη διασφάλιση του σωστότερου συντονισμού των τοπικών δημοσίων επενδύσεων
- 5.Την ενίσχυση του "ενδογενούς" δυναμικού της ελληνικής περιφέρειας
- 6.Τη διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων και τον κοινωνικό έλεγχο της τοπικής εξουσίας
- 7.Την επίτευξη οικονομικών κλίμακας για τον περιορισμό των λειτουργικών δαπάνες και την αύξηση της αποτελεσματικότητας (www.ypes.gr)⁵

Περιφέρεια	Νομαρχίες ²	Δήμοι	Κοινοότητες	Πληθυσμός Δήμων	Πληθυσμός Κοινοτήτων
1. Αν. Μακεδονίας & Θράκης	5	48	7	600.332	10.735
2. Αττικής	4	102	20	3.721.894	39.916
3. Βορείου Αιγαίου	3	35	1	205.750	371
4. Δυτικής Ελλάδας	3	72	2	739.106	1.400
5. Δυτικής Μακεδονίας	4	44	17	291.226	10.296
6. Ηπείρου	4	57	19	342.509	11.311
7. Θεσσαλίας	4	93	12	738.335	15.553
8. Ιονίων Νήσων	4	33	6	209.610	3.374
9. Κεντρικής Μακεδονίας	7	128	6	1.868.408	3.544
10. Κρήτης	4	68	4	597.163	3.968
11. Νοτίου Αιγαίου	2	45	13	295.988	5.273
12. Πελοποννήσου	5	100	7	633.570	5.372
13. Στερεάς Ελλάδας	5	89	6	596.472	8.687
Σύνολα	54	914	120	10.840.533	121.225

(Τελευταία ενημέρωση: 9/1/2007)¹³

Πίνακας 1: Διοικητική διαίρεση των Περιφερειών σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής πληθυσμού 2001 της Ε.Σ.Υ.Ε.

⁵ <http://www.ypes.gr/kapodistrias/greek/kapo/program.htm>.

1.4 Κριτική για το πρόγραμμα Καποδίστριας

Παρά την κριτική που μπορεί να ασκηθεί σε βάρος της εφαρμογής του Προγράμματος I. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, «είναι σαφές ότι η σύγκριση (με το παρελθόν) είναι θετική, γιατί οι Δήμοι είχαν τη δυνατότητα να έχουν αποτελεσματικότερη διαχείριση των υποδομών, καλύτερες υπηρεσιακές δομές και νέες κοινωνικές υπηρεσίες. Επίσης μπορούν να προγραμματίζουν και να διεκδικούν αναπτυξιακά έργα, να συμμετέχουν και να διεκδικούν καλύτερα από τα κέντρα λήψης των αποφάσεων». Το Πρόγραμμα I. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ κληροδότησε στο πολιτικό και στο διοικητικό σύστημα μια δυναμική η οποία όμως μπορεί να κριθεί τόσο θετικά όσο και αρνητικά. Από τη μια, μπορεί να θεωρηθεί ότι μεταρρύθμιση «ίσον» διοικητική συνένωση των ΟΤΑ. Συνεπώς, θα αρκούσε μία χωροθέτηση ορίων και ένας νόμος, ενώ οι υπόλοιπες διατάξεις αποτελούσαν «λεπτομέρειες» που θα λυθούν «συν τω χρόνω» (δηλαδή με τη μέθοδο «Βλέποντας και κάνοντας»), π.χ., με εξουσιοδοτικές διατάξεις, την έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων. Από την άλλη, θεμελιώνεται και η άποψη ότι η συνένωση τριών μικρότερων αλλά « ανελαστικών, προβληματικών, δυσκίνητων» δήμων χωρίς οικονομική ενίσχυση, αύξηση του ανθρωπίνου δυναμικού ή την πρόβλεψη επιπρόσθετων διοικητικά μέτρα υποστήριξης, δημιουργεί απλά έναν μεγάλο «ανελαστικό, προβληματικό, δυσκίνητο » ΟΤΑ. Συνεπώς, κρίσιμος είναι η ενσωμάτωση στον νόμο και των υπόλοιπων διατάξεων που νηφάλια θα ρύθμιζαν ζητήματα αρμοδιοτήτων, οικονομικών πόρων, στελέχωσης, οργάνωσης, χρήση σύγχρονης τεχνολογία κλπ.⁶.

1.5 Το Πρόγραμμα Καλλικράτης

Ο Ν.3852/2010 περί «Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης», ο οποίος είναι ευρύτερα γνωστός με το όνομα «Πρόγραμμα Καλλικράτης», αποτελεί την επόμενη σημαντικότερη προσπάθεια αναδιάρθρωσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της χώρας μετά το Σχέδιο Καποδίστριας. Το τελευταίο νομοθέτημα μάλιστα θεωρείται ότι, παρόλα τα προβλήματα που αντιμετώπισε, ουσιαστικά οδήγησε στην περαιτέρω και ουσιαστική μεταρρυθμιστική

⁶ Παναγιώτης Μάστρος Τα Τρία Κύματα Μεταρρυθμίσεων Της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα [1975- 2015+] Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2009.Σελ 227.

προσπάθεια, που πραγματοποιήθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης. Με το νόμο αυτό, μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας και επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικήτων μονάδων, ο τρόπος εκλογής των οργάνων τους, καθώς επίσης και οι αρμοδιότητές τους. Η ψήφιση του Προγράμματος από την Ελληνική Βουλή έγινε τον Ιούνιο του 2010, με τμήμα των διατάξεών του να ενεργοποιείται άμεσα (δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 87/τ.Α'/2010). Μάλιστα οι εκλογές του 2010 έγιναν σύμφωνα με τις διατάξεις του, ενώ σε πλήρη εφαρμογή τέθηκε, εν μέσω ποικίλων αντιδράσεων, από την αρχή του 2011.

1.6 Οι λόγοι που οδήγησαν στο «Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Το Πρόγραμμα Καλλικράτης, αποτελεί μια σημαντικότερη μεταρρυθμιστική προσπάθεια, η οποία αποτελεί συνέχεια και μετεξέλιξη του Σχεδίου Καποδίστριας στο μέτρο που αποπειράθηκε να εξαλείψει ή έστω επιλύσει τα προβλήματα και τις αβλεψίες του παρελθόντος. Η ονοματολογία είναι συμβολική (έλαβε το όνομά του από τον Καλλικράτη ο οποίος ήταν ένας από τους δύο αρχιτέκτονες της κατασκευής του Παρθενώνα) και σκοπό έχει να προσδώσει στο Πρόγραμμα τον χαρακτήρα του « αρχιτέκτονα » της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το όραμα που χαρακτηρίζει το Πρόγραμμα είναι το ίδιο με αυτό του Σχεδίου Καποδίστρια, η δημιουργία δηλαδή ΟΤΑ ισχυρών που θα έχουν τη δυνατότητα να ασκούν αποτελεσματικά περισσότερες και πιο πολύπλοκες αποκεντρωμένες αρμοδιότητες, απαλλαγμένοι από περιττή γραφειοκρατία και επικαλύψεις αρμοδιοτήτων ενώ παράλληλα διευρύνεται η βάση συμμετοχής περισσότερων πολιτών στη λήψη αποφάσεων⁷.

Περαιτέρω, οι λόγοι που οδήγησαν στην κατάρτιση και εφαρμογή του Προγράμματος Καλλικράτη θα πρέπει να αναζητηθούν στις ελλείψεις των προηγούμενων αντίστοιχων προσπαθειών όπως και στα οφέλη που αναμένεται να έχει για το ίδιο το κράτος και για τους πολίτες του. Έτσι, και σε αυτή την περίπτωση, βασικός λόγος εφαρμογής ήταν η εξοικονόμηση πόρων μέσω του περιορισμού του λειτουργικού κόστους και της δημιουργίας οικονομιών κλίμακας σε οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους. Κινείται λοιπόν, στη γενικότερη προσπάθεια αύξησης της αποτελεσματικότητας και λειτουργικότητας των ΟΤΑ και της δημόσιας διοίκησης, μέσω της δημοσιονομικής αναδιάταξης και αναπτυξιακής επανεκκίνησης της χώρας.

⁷ Αθανασόπουλος Κ. (2010) « Νέα Αρχιτεκτονική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πρόγραμμα Καλλικράτης» η Περιφερειακή διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπη 2020

Τα παραπάνω αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σημασία τα τελευταία χρόνια αν ληφθούν υπόψη η ευρύτερη συρρίκνωση των οικονομικών στοιχείων ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης όσο και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας σε δημοσιονομικό αλλά και γενικότερο επίπεδο⁸. Τέλος, η εφαρμογή ενός τέτοιου τύπου προγράμματος αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων που παραδοσιακά ανήκαν στη κεντρική διοίκηση του κράτους αναμφισβήτητα αποτελεί ψήφο εμπιστοσύνης προς το θεσμό και τον κόσμο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Δεν πρέπει όμως και να υποβαθμισθούν τα αντίστοιχα πολλαπλά οφέλη που θα προκύψουν για τους πολίτες από την αποτελεσματική εφαρμογή του Προγράμματος. Συγκεκριμένα, αναμένεται ότι μέσω της ενίσχυσης της δημοτικής ικανότητας οι πολίτες θα μπορούν να γίνουν κοινωνοί καλύτερης εξυπηρέτησης και υψηλότερου επιπέδου υπηρεσιών, στοιχεία τα οποία συνθέτουν μια αναβαθμισμένη ποιότητα της καθημερινότητάς τους. Επίσης, μέσω της χρήσης νέων και εξελιγμένων διαδικασιών (π.χ. ηλεκτρονική διακυβέρνηση) αναμένεται να επιτευχθεί υψηλότερος βαθμός πληροφόρησης και διάχυσης των πληροφοριών. Αυτό οδηγεί αναπόφευκτα στη μείωση της ουσιαστικής απόστασης μεταξύ διοίκησης και πολίτη και ταυτόχρονα την ενθάρρυνση του τελευταίου να συμμετέχει στα κοινά και τη λήψη αποφάσεων που αφορούν τον ίδιο, τον τόπο διαμονής του και τα τοπικά ζητήματα που απασχολούν την καθημερινότητά του⁹.

1.7 Οι καινοτομίες του προγράμματος «Καλλικράτη»

Οι είκοσι μεγάλες καινοτομίες του προγράμματος «Καλλικράτη» σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών είναι :

Συνολική ετήσια εξοικονόμηση 1.185.000.000 ευρώ από τον περιορισμό λειτουργικών δαπανών και την ορθολογική αξιοποίηση υπαρχόντων πόρων. Επιπλέον, εξοικονόμηση 75 εκατομμυρίων ευρώ ανά εκλογική περίοδο λόγω της σύμπτωσης με τις ευρωεκλογές.

Τα 6.000 ΝΠΔΔ και επιχειρήσεις των Δήμων που υπάρχουν σήμερα περιορίζονται σε λιγότερα από 2.000, ενώ τα περίπου 60.000 μέλη των διοικήσεων των Δ.Σ. των

⁸ Αρταβάνη . Μ. (2011) «η Αναπτυξιακή Διάσταση του Προγράμματος «Καλλικράτης» σε περίοδο κρίσης»σελ2

⁹ Τμήμα δημόσιας Διοίκησης, Διδακτορική Διατριβή, Η Μετά- Καλλικράτη Τοπική Αυτοδιοίκηση υπό το φως της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση, Γεωργιάκης Θεόδωρος (Υποψήφιος διδάκτορας) Αθήνα , Μάρτιος 2016, σελ 159,160

δημοτικών επιχειρήσεων μειώνονται κατά 40.000. Επίσης, δημιουργείται το πλαίσιο διαφανούς και ορθολογικής λειτουργίας των δημοτικών επιχειρήσεων και των ΝΠΔΔ αντίστοιχα.

Οι εκλογές πλέον γίνονται κάθε πέντε χρόνια, μαζί με τις ευρωεκλογές, δίνοντας περισσότερο ωφέλιμο χρόνο σε κάθε αυτοδιοικητή αρχή να εφαρμόσει τις πολιτικές της.

Μεταφέρεται στην Περιφέρεια το σύνολο των αρμοδιοτήτων που αφορούν τον αναπτυξιακό περιφερειακό προγραμματισμό, ενώ οι αυτοδιοικούμενες Περιφέρειες γίνονται το θεσμικό όχημα της πράσινης ανάπτυξης.

Οι Δήμοι αποκτούν αρμοδιότητες που σχετίζονται με τοπικά ζητήματα, όπως η έκδοση οικοδομικών αδειών, η κοινωνική πρόνοια και επαγγελματικές άδειες. Οι πολίτες εξυπηρετούνται άμεσα για ζητήματα που αφορούν την καθημερινότητά τους.

Οι Περιφέρειες αποκτούν ευρύτετες αρμοδιότητες που αποκεντρώνονται από υπουργεία, όπως ο αναπτυξιακός σχεδιασμός, η Δημόσια Υγεία και η κατασκευή έργων.

Τίθενται οι προϋποθέσεις και διαδικασίες για τη λήψη δανείου από τους ΟΤΑ, για να μην υπάρξουν στο μέλλον ξανά περιπτώσεις υπερδανεισμένων Δήμων. Γι' αυτό καθιερώνονται αυστηρά όρια και κριτήρια δανεισμού.

Ειδικό πρόγραμμα εξυγίανσης στο οποίο υπάγονται οι υπερχρεωμένοι Δήμοι.

Οι δαπάνες όλων των δήμων και των περιφερειών όλων των νομικών προσώπων και επιχειρήσεων τους υπάγονται στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο πραγματοποιεί γενικευμένο προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας σε συμβάσεις άνω των 100.000 ευρώ, που συνάπτουν οι δήμοι, οι περιφέρειες και τα νομικά τους πρόσωπα καθώς και οι επιχειρήσεις τους.

Ο ελεγκτής νομιμότητας, που προΐσταται της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας ΟΤΑ, είναι ανώτατος υπάλληλος με πενταετή θητεία. Η επιλογή του γίνεται από το Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (ΕΙΣΕΠ).

Κάθε αρμοδιότητα, κάθε εξουσία πάει στο εγγύτερο δυνατό σημείο για τον πολίτη, ενώ σε κάθε συνενούμενο Δήμο παραμένει το σύνολο των υπηρεσιών. Επίσης, προβλέπεται αντιδήμαρχος που θα μεριμνά για τις τοπικές υποθέσεις. Θεσμοθετούνται αντιδήμαρχοι και αντιπεριφερειάρχες με τοπική αρμοδιότητα.

Συστήνονται παντού τοπικές και δημοτικές κοινότητες που αντικαθιστούν τα σημερινά Τοπικά και Δημοτικά Διαμερίσματα.

Οι νέοι μπορούν να εκλέγονται και να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά από 18 ετών. Καθιερώνεται ο θεσμός του «Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης» (Συνήγορος) σε κάθε δήμο και Περιφέρεια με αποστολή την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης.

Στους Δήμους και τις Περιφέρειες συστήνεται Επιτροπή Διαβούλευσης. Η Επιτροπή Διαβούλευσης προσφέρει για πρώτη φορά τη δυνατότητα συγκροτημένης, θεσμοποιημένης και ανοικτής συμμετοχής και ανταλλαγής επιχειρημάτων με εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας.

Δημιουργούνται δίπλα στα σημερινά 1.000 ΚΕΠ άλλα επιπλέον 1.200 «Δημοτικά e-ΚΕΠ», για την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη.

Συστήνεται αρμόδια υπηρεσία υπεύθυνη για την παροχή διοικητικής βοήθειας σε άτομα που έχουν αντικειμενική αδυναμία προσπέλασης στους δήμους ή τα ΚΕΠ.

Εισάγεται η έξυπνη «κάρτα του Δημότη», για την άμεση ηλεκτρονική εξυπηρέτηση του πολίτη και την έκδοση πιστοποιητικών, αλλά και για συμμετοχή σε τοπικά δημοψηφίσματα.

Για κάθε όργανο των Δήμων εισάγεται η υποχρέωση ανάρτησης κάθε απόφασης στο Διαδίκτυο, προκειμένου αυτή να είναι εκτελεστή και με στόχο την πλήρη διαφάνεια σε όλες τις αποφάσεις, ίση πρόσβαση στην πληροφορία για όλους τους πολίτες¹⁰

1.8 Οι αλλαγές που επέφερε το πρόγραμμα «Καλλικράτης»

Αντίστοιχα οι βασικές αλλαγές που επέφερε η εφαρμογή του προγράμματος είναι οι παρακάτω:

- Οι 910 δήμοι και 124 κοινότητες συνενώνονται σε 325 δήμους. Βάσει της αιτιολογικής έκθεσης, υιοθετήθηκαν ορθολογικά και αντικειμενικά κριτήρια για την οριοθέτηση των διοικητικών ορίων των νέων ΟΤΑ. Τα κριτήρια αυτά πηγάζουν από το Σύνταγμα (άρθρο 101 παρ. 2), το οποίο αναφέρει ότι « *Η διοικητική διαίρεση της χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες*». Συγκεκριμένα, ορίστηκαν επτά κατηγορίες κριτηρίων:

¹⁰ Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οι 20 μεγάλες καινοτομίες του «Καλλικράτη», 14/5/2010

- A) πληθυσμιακά (ο αριθμός των δημοτών, ο αριθμός των κατοίκων, η πληθυσμιακή πυκνότητα, η κατανομή των κατοικιών).
- B) κοινωνικά (το μέσο μέγεθος νοικοκυριού, οι μορφωτικοί δείκτες, το ποσοστό αλλοδαπών).
- Γ) οικονομικά (η απασχόληση, η δομή της απασχόλησης, η εργασιακή κινητικότητα, το εισόδημα).
- Δ) γεωγραφικά (το σχήμα, η προσβασιμότητα, τα δίκτυα υποδομών).
- Ε) αναπτυξιακά (η δομή της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας και γενικότερα της τοπικής ανάπτυξης, η ύπαρξη εκπαιδευτικών και ερευνητικών φορέων, η συμμετοχή σε Κοινοτικά και Εθνικά προγράμματα).
- Ζ) πολιτιστικά, ιστορικά και Η) χωροταξικά κριτήρια¹¹
- Οι Νομαρχίες καταργούνται και αντικαθίστανται από 13 περιφέρειες. Οι 13 περιφέρειες υπάγονται σε 7 αποκεντρωμένες διοικήσεις. Η αναγκαιότητα που οδήγησε στη θέσπιση ενός δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης, που θα εκτεινόταν σε μεγαλύτερες χωρικές ενότητες, δηλαδή σε επίπεδο Περιφέρειας αναλύεται συνοπτικά παρακάτω:

A) εκ των υστέρων αποδείχθηκε ότι η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση η οποία αποτελούνταν από τους υφιστάμενους νομούς, δημιούργησε τροχοπέδη στον αποτελεσματικό σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός ευρύτερου αναπτυξιακού προγραμματισμού καθώς απαιτούνται ευρύτερες χωροταξικές ενότητες για την άσκηση μιας ουσιαστικής αναπτυξιακής πολιτικής.

B) η «συγχώνευση» των δήμων σε μεγαλύτερες και ισχυρότερες οντότητες, στις οποίες έχουν δοθεί επιπλέον εξουσίες, επιβάλλει και τη «συγχώνευση» των οντοτήτων της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης σε μεγαλύτερες χωροταξικές ενότητες ώστε να μπορούν να επιτελέσουν αποτελεσματικό το νέο φάσμα των αρμοδιοτήτων τους, ιδιαίτερα στον τομέα της ανάπτυξης.

Γ) η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση, στα όρια των νομών, αποδείχτηκε ότι δεν ευνοεί την ουσιαστική συμμετοχή στους ευρωπαϊκούς θεσμούς καθώς το αντικείμενό τους ήταν περιορισμένο και δεν ανταποκρινόταν στα μεγέθη και

¹¹ Τοπική Αυτοδιοίκηση-Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Χαράλαμπος Χρυσανθάκης, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ.25-26

στις απαιτήσεις των ευρωπαϊκών οργάνων, προγραμμάτων και χρηματοδοτήσεων όπως στην Επιτροπή των Περιφερειών¹².

- Μείωση των 16.150 δημοτικών συμβούλων κατά το ήμισυ. Αντίστοιχα μειώνεται και ο αριθμός των 195 αντινομαρχών.
- Μειώνεται ο αριθμός των νομαρχιακών συμβούλων από 1.396 σε μόλις 703 περιφερειακούς σύμβουλους. Παράλληλα, οι υφιστάμενες 50.000 θέσεις πολιτικού προσωπικού μειώνονται στο μισό, που μεταφράζεται σε μείωση κατά 60% του μισθοδοτικού κόστους εξοικονομώντας εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ του κρατικού προϋπολογισμού ετησίως.
- Συγχώνευση των 6.000 νομικών προσώπων των δήμων σε 2.000. Πλέον, κάθε δήμος μπορεί να συνιστά ή να έχει: α) Έως δύο (2) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ένα για τους τομείς αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης και παιδείας και ένα για τους τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και περιβάλλοντος, όπως αυτοί προβλέπονται στο άρθρο 75 του ν. 3463/2006, όπως ισχύει. Εάν ο δήμος διαθέτει κοινωφελή επιχείρηση τότε μπορεί να έχει έως ένα (1) νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) κατοίκων, μπορεί να λειτουργούν έως δύο (2) νομικά πρόσωπα για καθέναν από τους τομείς αρμοδιοτήτων . β) Ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου για τη διοίκηση και διαχείριση ζώνης λιμένα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία¹³. Παράλληλα, μεταρρυθμίσεις παρατηρούνται στην Περιφέρεια Αττικής και στο μητροπολιτικό διαμέρισμα Θεσσαλονίκης, όπου μεταφέρονται επιπλέον αρμοδιότητες που αποσκοπούν στην ανάπτυξη και την εύρυθμη λειτουργία των δύο μεγαλύτερων χωροταξικά ενοτήτων της χώρας.
- Ο Καλλικράτης προσβλέπει στην οικονομική εξυγίανση των υπερχρεωμένων δήμων, καθώς τίθενται μεταξύ άλλων αυστηροί περιορισμοί στις προσλήψεις προσωπικού και στις προβλεπόμενες δαπάνες καθώς και αυστηρά όρια στα κριτήρια δανεισμού. Βάσει νόμου, οι δήμοι και περιφέρειες μπορούν να δανειοδοτούνται μόνο στα πλαίσια της χρηματοδότησης των επενδύσεων ή του χρέους τους. Συνεπώς, ο δανεισμός των δήμων και περιφερειών μπορεί να καλύπτει επενδυτικές ανάγκες τους, ενώ στην περίπτωση που το χρέος ξεπερνά τα

¹² Τοπική Αυτοδιοίκηση-Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Χαράλαμπος Χρυσανθάκης, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ 27

¹³ Ν. 3852/10 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010): Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης Επικαιροποιημένη έκδοση. Ε.Ε.Τ.Α.Α. Σελ 167

τακτικά ή τα συνολικά τους έσοδα αντίστοιχα, δεν θα μπορούν να αποταθούν σε πιστωτικά ιδρύματα. Οι προϋποθέσεις δανειοδότησης Δήμων και Περιφερειών αναλύονται ως ακολούθως:

- το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης κάθε Δήμου/Περιφέρειας να μην υπερβαίνει το 20% των ετήσιων τακτικών του εσόδων,
- το συνολικό χρέος του Δήμου/Περιφέρειας που προβαίνει σε δανεισμό να μην υπερβαίνει 60% των συνολικών εσόδων του (συνολικό χρέος θεωρούνται το σύνολο των μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων)¹⁴.
- Μετά την ένωση των επιμέρους Δημοτικών Ενοτήτων οι υπάλληλοι ΟΤΑ θα υπαχθούν σε υποχρεωτικές διαδικασίες μετάταξης σε κενές θέσεις στις περιπτώσεις που το προσωπικό είναι πλεονάζον διατηρώντας όμως τα εργασιακά τους και ασφαλιστικά δικαιώματα.
- Κατάργηση/συγχώνευση περίπου 4.000 δημοτικών επιχειρήσεων.
- Προβλέπεται οι νέοι δήμοι θα έχουν ελάχιστο πληθυσμό τους 10.000 κατοίκους. Στις μητροπολιτικές περιοχές των πολεοδομικών συγκροτημάτων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, το παραπάνω όριο προσδιορίζεται στους 25.000 κατοίκους. Αντίθετα στους ορεινούς το παραπάνω όριο προσδιορίζεται στις 2.000 ενώ κάθε νησί θα αποτελεί και ανεξάρτητο δήμο.
- Καθώς δεν καταλύονται τα υφιστάμενα γεωγραφικά όρια των νομών και των περιφερειών έκαστο δημοτικό διαμέρισμα εντάσσεται σε όμορους δήμους. Εξαιρέση αποτελούν οι δήμοι που δεν έχουν συγκοινωνιακή συνέχεια¹⁵
- Κάθε νησί είναι και δήμος εκτός των μικρών νησιών που συνδέονται τακτικά με άλλα. Σε αυτήν την περίπτωση θα συνενώνονται με τους δήμους των μεγαλύτερων νησιών ενώ σε κάθε νησί θα συνεχίζει να υπάρχει τοπικός αντιδήμαρχος¹⁶

Η συνέχεια του προγράμματος Καλλικράτη είναι το πρόγραμμα «Κλεισθένης Ι», το οποίο έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι πιο

¹⁴ Σχέδιο Καποδίστριας-Πρόγραμμα Καλλικράτης & Οικονομική Ανάλυση Δήμου Κασσάνδρας. Πτυχιακή εργασία : Γωγάκου Μαρία – Κουτζιάρη Άννα . Σχολή : Διοίκησης και Οικονομίας. Σελ 51

¹⁵ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, www.ita.org.gr

¹⁶ Σχολή διοίκησης και οικονομίας .τμήμα τοπικής αυτοδιοίκησης .πτυχιακή εργασία: «Διοικητική μεταρρύθμιση και τοπική αυτοδιοίκηση . Η περίπτωση του Δήμου Καλαμάτας.» σπουδάστρια : Μετσοπούλου Αγγελική. Σελ 33,34,35

σημαντικές αλλαγές του «Κλεισθένη» είναι:

1. Εκλογικό σύστημα απλής αναλογικής. Με το εκλογικό σύστημα της απλής αναλογικής η κατανομή των εδρών κάθε Δημοτικού Συμβουλίου θα γίνει στους συνδυασμούς που συμμετείχαν στις εκλογές ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στον Α γύρο. Η κατανομή των αδιάθετων εδρών θα γίνει με βάση τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπά τους. Την απόλυτη πλειοψηφία θα την έχει ο συνδυασμός που λάβει ποσοστό πάνω από 50% στον Α γύρο.
2. Τετραετής δημοτική θητεία. Ο «Κλεισθένης» επαναφέρει τη διάρκεια θητείας στα 4 έτη από 5 έτη που ήταν στο πρόγραμμα «Καλλικράτης».
3. Διαχωρισμός κατάρτισης συνδυασμών για εκλογή Δημάρχου-ΔΣ και Προέδρων – Συμβουλίων Κοινότητας. Με τον «Κλεισθένη» η κατάρτιση των δημοτικών συνδυασμών και η εκλογή των οργάνων της δημοτικής αποκέντρωσης διαχωρίζονται πλήρως. Δηλαδή, η κατάρτιση του δημοτικού συνδυασμού δεν περιλαμβάνει τους υποψήφιους Προέδρους και συμβούλους των Κοινοτήτων. Έτσι υπάρχει ξεχωριστό ψηφοδέλτιο στις Κοινότητες από αυτό του Δημάρχου.
4. Δυνατότητα ορισμού αντιδημάρχων από όλες τις δημοτικές παρατάξεις και όχι μόνο από την παράταξη του Δημάρχου.
5. Δυνατότητα ένταξης δημοτικών συμβούλων σε άλλη παράταξη από αυτήν που εκλέχθηκαν. Ο «Κλεισθένης» δίνει τη δυνατότητα στους δημοτικούς συμβούλους να ανεξαρτητοποιηθούν από τη παράταξη που εκλέχθηκαν και να ενταχθούν σε άλλη παράταξη.
6. Αλλαγές στο πλαίσιο διοίκησης και λειτουργίας των Κοινοτήτων. Με τον «Κλεισθένη» οι Κοινότητες διακρίνονται με βάση τον πληθυσμό που έχουν και αν αυτός υπερβαίνει τους 300 κατοίκους.
7. Αναδόμηση του θεσμικού πλαισίου εποπτείας των ΟΤΑ. Με τον «Κλεισθένη» η εποπτεία των ΟΤΑ αποσπάται από την αρμοδιότητα των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και ανατίθεται στις Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας ΟΤΑ.
8. Διερεύνηση αριθμού Δήμων όπου συγκροτείται η Επιτροπή Διαβούλευσης. Με τον «Κλεισθένη» η συγκρότηση Δημοτικής Επιτροπής Διαβούλευσης καθίσταται υποχρεωτική σε Δήμους με πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων, από 10.000 που προέβλεπε το πρόγραμμα «Καλλικράτης».

9. Διενέργεια δημοψηφίσματος. Με τον «Κλεισθένη» δίνεται η δυνατότητα διενέργειας δημοτικού δημοψηφίσματος.
10. Δημοτικός διαμεσολαβητής. Νέος θεσμός, 5ετής θητεία ο οποίος αντικαθιστά τον συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης που είχε θεσμοθετηθεί με το πρόγραμμα «Καλλικράτης»¹⁷.

1.9 Το νέο θεσμικό πλαίσιο – Η Ελληνική διάσταση

Το νέο θεσμικό πλαίσιο έχει δομηθεί σε τρεις βασικούς πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας μετουσιώνεται στη συνταγματική επιταγή ύπαρξης δυο λειτουργικών βαθμίδων στην τοπική αυτοδιοίκηση οι οποίες επιβάλλεται να συνυπάρχουν σε λειτουργική εξάρτηση και συνεργασία μεταξύ τους. Αυτό συνιστά και την ειδοποιό διαφορά με την προηγούμενη κατάσταση του «Καποδίστρια» όπου οι δύο βαθμίδες λειτουργούσαν «αποκομμένες» η μια από την άλλη. Αυτός ο πυλώνας καθορίζει και τα δύο επίπεδα τοπικής ανάπτυξης τα οποία όμως έχουν την ευελιξία να διαμορφώνονται από την ίδια την αυτοδιοικητική οντότητα. Αυτός ο πυλώνας δίνει επίσης την δυνατότητα εξορθολογισμού και αναδιάταξης των δύο βαθμών με γνώμονα την λειτουργικότητα, την επιχειρησιακή ετοιμότητα, την ανάπτυξη τους καθώς και τη διοίκησή τους με συνολικότερη εκπροσώπηση από το σύνολο του εκλογικού σώματος.

Ο δεύτερος πυλώνας συνίσταται στην ανασυγκρότηση του ευρύτερου δημοσίου και όλων των επιπέδων του. Τόσο κεντρικά όσο και αυτοδιοικητά, σε συστημικό επίπεδο αλλά και καθολικά.

Ο τρίτος «συνταγματικός» πυλώνας συνίσταται στην αναδιοργάνωση της λογικής αλλά και του πλαισίου λειτουργίας της αποκεντρωμένης διοίκησης. Η αποκεντρωμένη διοίκηση αποτελεί πλέον ουσιαστική πλατφόρμα λειτουργίας όπου ζητήματα μπορούν να επιλυθούν αυτοτελώς σε τοπικό επίπεδο.

Ο Καλλικράτης μπορεί συνοπτικά να περιγραφεί ως η «*συνδυασμένη νομοθετική καθιέρωση πλαισίων συνεργασίας κράτους και αυτοδιοίκησης, η οποία με την σειρά της δημιουργεί μελλοντικές προοπτικές για τον ανάλογο σταδιακό λειτουργικό εκσυγχρονισμό αυτών βάσει των επερχόμενων κάθε φορά καινοτομικών πρωτοβουλιών σε αυτές τις δυο Δημόσιες Οντότητες*»¹⁸.

¹⁷ <http://polis2020.wordpress.com/2018/11/04/kouris-10-vasikes-allages-kleistheni/>

¹⁸ Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα. Χρίστος Λαδιάς, εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 22

1.10 Το νέο θεσμικό πλαίσιο – Ευρωπαϊκή διάσταση

Ιδιαίτερη σημασία έχει στα πλαίσια του ευρωπαϊκού γίνεσθαι να εξετάσουμε το τι κάνουν και οι ευρωπαίοι εταίροι μας. Εκείνοι μπορεί να έχουν μια πιο αυστηρή προσέγγιση στον τρόπο οργάνωσης της διοίκησής τους αλλά βάσει των παραπάνω, η νέα δομή του ελληνικών κράτους φαίνεται να προσιδιάζει πλέον στα ευρωπαϊκά πρότυπα καθώς εναρμονίζεται πλήρως με εκείνη των κρατών της Ευρωπαϊκής ένωσης, δηλαδή των κρατών και των περιφερειών. Συνολικά, η διάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε επίπεδο Ε.Ε. ασπάζεται τη λογική ότι «.. για την ικανοποίηση και τη διευθέτηση των τοπικών αναγκών δεν μπορεί παρά να επιλαμβάνονται κυρίως για αυτές Όργανα και Θεσμοί τοπικού χαρακτήρα, που έχουν άμεση γνώση και σχέση για τα προβλήματα...»¹⁹

Στη συνέχεια, εξετάζεται πιο λεπτομερώς ο ρόλος της επιτροπής των περιφερειών. Η συνθήκη της Λισσαβόνας που υπογράφηκε την 13^η Δεκεμβρίου του 2007 στην Λισσαβόνα και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Δεκεμβρίου του 2009 καθιέρωσε πανηγυρικά το ρόλο της επιτροπής των Περιφερειών. Ενώ μέχρι τότε είχε μόνο γνωμοδοτικό χαρακτήρα, μετά τη Λισσαβόνα ασκεί και παρεμβατικές στις νομοθετικές διαδικασίες της Ε.Ε εξουσίες. Αυτό οδηγεί στην αναβάθμιση του θεσμικού ρόλου των Δήμων όλης της Ε.Ε., στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής τους συνοχής.

Έκτοτε η επιτροπή των Περιφερειών έχει κάνει σημαντικά βήματα για την αναβάθμιση του ρόλου της και αξιοποιεί τις νέες της εξουσίες. Σε αυτή την κατεύθυνση οδηγεί και η Λευκή Βίβλο για την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση της επιτροπής των περιφερειών ²⁰. Σε αυτήν ορίζεται ως στόχος η αποκέντρωση στα κράτη μέλη χωρίς να δυσχεραίνει τη συμμετοχή τους στη χάραξη πολιτικής. Επιπλέον στοχεύει στην εδαφική προσέγγιση στρατηγικών και όχι στην τομεακή που συνήθως αποτυγχάνει να πετύχει τους σκοπούς της.

Αντίστοιχα, η ίδια λογική διατρέχει και το γράμμα του νόμου του Καλλικράτη. Δίνονται αρμοδιότητες στις αποκεντρωμένες δομές της τοπικής αυτοδιοίκησης προσπαθώντας όμως παράλληλα μέσω αυτών να τους δώσει βήμα στην χάραξη πολιτικής. Είτε αυτό αφορά ζητήματα εκπαίδευσης, υγείας, κοινωνικής πολιτικής, διαχείριση απορριμμάτων κ.λ.π. Παράλληλα διευκολύνει την επίλυση προβλημάτων που λόγω της εδαφική κατάτμησης ταλάνιζαν επί έτη τις τοπικές κοινωνίες.

¹⁹ http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/cdr89-2009_/cdr89-2009_el.pdf

Με αυτόν τον τρόπο ενδυναμώνεται η οριζόντια συνεργασία, η διασύνδεση και όχι αλληλεπικάλυψη φορέων, η δημιουργία δυνατών και αυτόνομων δικτύων. Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι η δομή του Καλλικράτη προσιδιάζει στην δομή της επιτροπής των περιφερειών παρά στην δομή των ομοσπονδιακών κρατιδίων της Γερμανίας.

1.11 Κριτική

Παρά τις «καλές και αγνές» προθέσεις του Καλλικράτη παρέμειναν δυστυχώς μόνο ως προθέσεις. Παρά τις βαρύγδουπες δηλώσεις των πολιτικών υποστηρικτών του προγράμματος και τις σχεδόν ουτοπικές διακηρύξεις της αιτιολογικής του έκθεσης στην πράξη τα πράγματα διαφέρουν σημαντικά. Οφείλει να αναφερθεί ότι η οικονομική κρίση και το αυστηρό πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής όξυναν τις υφιστάμενες αστοχίες και δυσκολίες του εγχειρήματος, με αποτέλεσμα ακόμη και οι θετικές αλλαγές που επέφερε να εκμηδενίζονται μπροστά στην γραφειοκρατία και ανελαστικότητα που εισήγαγε σε ορισμένα θέματα και τομείς.

Οι σημαντικότερες διαφορές και προβλήματα αναλύονται στους παρακάτω άξονες.

1. Συμμετοχή των Δήμων στην εκπόνηση του Καλλικράτη. Το μοτίβο «από τους πολίτες, για τους πολίτες» δεν ακολουθήθηκε στην διαδικασία εκπόνηση του σχεδίου Καλλικράτης. Η βεβιασμένη διαβούλευση δεν έδωσε την δυνατότητα συμμετοχής των άμεσα εμπλεκόμενων φορέων όπως η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΕΔΚΕ) οι τότε Νομαρχίες αλλά ούτε καν το Υπουργείο Εσωτερικών. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την ενεργό συμμετοχή των φορέων στην διαβούλευση και εφαρμογή του «Καποδίστρια».

Αλλά και στη συνέχεια η ομάδα παρακολούθησης²¹ και εφαρμογής δεν αποτελούνταν από τις δομές που αφορούσε το όλο εγχείρημα καθιστώντας ανεπαρκές το σύστημα ανάδρασης (feedback). Στα παραπάνω προστίθεται η απροθυμία της κεντρικής διακυβέρνησης να αντιμετωπίσει συνολικά τα ζητήματα με αποτέλεσμα αποσπασματικές λύσεις να λειτουργούν εις βάρος της συνολικής δομής. Π.χ. πρόσληψη υπαλλήλων και πράξεις νομοθετικού περιεχομένου.

2. Η οικονομική κρίση και τα μνημόνια μείωσαν κατά περίπου 50% τους πόρους της τοπικής αυτοδιοίκησης ενώ ο Καλλικράτης αύξησε κατακόρυφα τις αρμοδιότητες και

²¹ Ο «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ» ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ. Άρθρο του Δημήτρη Κατσούλη στο ιστολόγιο, τοπική δημοκρατία αυτοδιοίκηση

τα πεδία ευθύνης του. Αυτό δημιουργεί καταρχήν κακό πολιτικό κλίμα το οποίο δυσχεραίνει περαιτέρω την υλοποίηση της μετάβασης. Είναι προφανές ότι οι «δυσανεστημένοι» δήμοι και περιφέρειες είναι ανελαστικοί και λιγότερο συνεργάσιμοι στις αλλαγές. Το οικονομικό συμμάζεμα του Καλλικράτη όμως δεν πρέπει να συγχέεται με τον στραγγαλισμό των οικονομικών πόρων που επέβαλλε η δημοσιονομική προσαρμογή.

Παράλληλα, δεν δίνει περιθώρια προσαρμογής στις νέες επιταγές του Καλλικράτη. Ο Καλλικράτης στα πλαίσια της αναδιοργάνωσης επιδίωξε την ομογενοποίηση των συνενούμενων εδαφικά Δήμων οι οποίοι όμως μπορεί να διαφοροποιούνται σημαντικά σε κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά τους. Ενώ δηλαδή κάποιος δήμος να αντιμετωπίζει πρόβλημα σχολικής στέγης ο γειτονικός να υπολείπεται σε ζητήματα διαχείρισης απορριμμάτων. Οι ιδιαιτερότητες λοιπόν του κάθε Δήμου αντανακλούνται στην ευκολία ή δυσκολία προσαρμογής του στο πρόγραμμα «Καλλικράτης». Η στέρηση των απαραίτητων υποστηρικτικών οικονομικών πόρων διόγκωσε τις υφιστάμενες ελλείψεις και άνισες κατανομές δομών και πόρων

Ακολουθεί πίνακας που καταδεικνύει την φθίνουσα πορεία των κρατικών επιχορηγήσεων:

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ						
	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΣΟΔΩΝ	ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ Α ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2009	ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2013	ΑΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2014	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2015	Μείωση 2009-2013
1	Έσοδα από τακτική επιχορήγηση Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων των Δήμων	2.649.000.000	1.247.000.000	1.246.000.000	1.255.000.000	-52,62%
2	Έσοδα από επιχορηγήσεις ΣΑΤΑ Δήμων (Επενδύσεις)	1.107.500.000	289.400.000	180.000.000	180.000.000	-83,75%

22

Πίνακας 2 Η πορεία των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων.

3. Καθυστέρηση στην υλοποίηση των επιταγών του Καλλικράτη. Η βιαστική ψήφιση του νόμου δεν έδωσε τον απαιτούμενο χρόνο κατανόησης του προγράμματος αλλά και την προετοιμασία των επόμενων βημάτων. Σημειώθηκαν σημαντικότερες

²² Οι θέσεις και οι διεκδικήσεις της Α Βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης.ΚΕΔΕ.2015. σελ 5.

καθυστερήσεις στην εκλογή κάποιων συλλογικών οργάνων – παράπλευρων δομών των δήμων ενώ χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός ότι το επιχειρησιακό σχέδιο «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.», (άρθρο 281, Ν.3852/2010) το οποίο θα στήριζε τους νέους Δήμους και Περιφέρειες και θα ενίσχυε την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, δεν έχει ακόμα ενεργοποιηθεί.

4. Αστοχία συνενώσεων. Παρά την εκτεταμένη μελέτη του ζητήματος φαίνεται ότι πρωταρχικός άξονα του προγράμματος ήταν η συνένωση ετερόκλητων δήμων λόγω ανορθολογικής προσέγγιση του θεσμού της μητροπολιτικής διοίκησης και διακυβέρνησης. Η κακώς εννοούμενη εξοικονόμηση πόρων οδήγησε στη συνένωση δήμων σε περιοχές και περιπτώσεις που δεν απαιτούνταν βάσει των αρχών της ορθής διαχείρισης και χρηστής διοίκησης. Ο Καλλικράτης θα έπρεπε να επικεντρωθεί στην ουσία των μεταρρυθμίσεων που εισήγαγε και όχι να επιβαρυνθεί με τον «πονοκέφαλο» που επέφερε αυτή η χωροταξική αναδιάρθρωση.

1.12 Εισαγωγικά Δήμων

1.12.1 Δήμος Πυλαίας Χορτιάτη

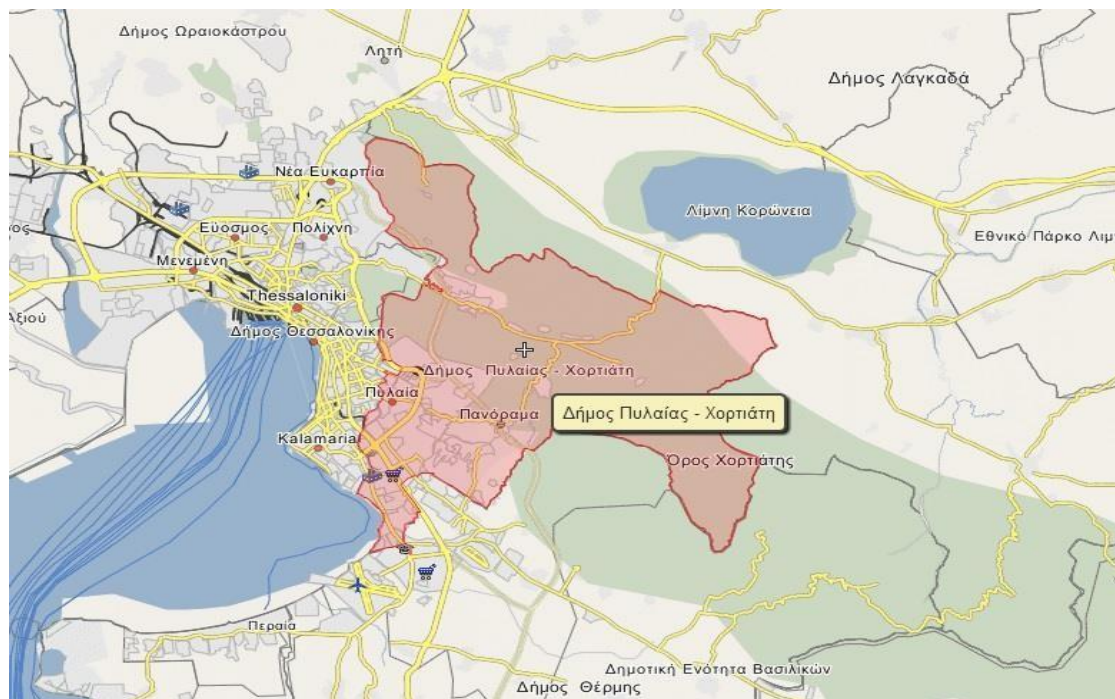
Ο νεοσύστατος Δήμος Πυλαίας – Χορτιάτη, με έδρα το Πανόραμα και ιστορική έδρα το Χορτιάτη, δημιουργήθηκε δυνάμει του Ν.3852/2010 και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα των συγχωνεύσεων όμορων δήμων που επιδίωκε ο νόμος. Αποτελείται από τους πρώην δήμους Πανοράματος, Πυλαίας και Χορτιάτη και συνιστά έναν από τους 14 Δήμους που συγκροτούν τον Νομό Θεσσαλονίκης. Ο Χορτιάτης αποτελεί συνένωση των κοινοτήτων Ασβεστοχωρίου, Χορτιάτη, Φιλύρου και Εξοχής δυνάμει της προηγούμενης διοικητικής μεταρρύθμισης του «Καποδίστρια» (Ν.2539/97).

1.12.2 Ο Χάρτης του νέου Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη

Ο νέος Δήμος ουσιαστικά καταλαμβάνει το ανατολικό και βόρειο τόξο του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης, και εκτείνεται από το βουνό Χορτιάτης μέχρι τη θάλασσα. Οι δημοτικές ενότητες Πανοράματος και Πυλαίας αποτελούν τμήμα του ΠΣΘ, ενώ η δημοτική ενότητα Χορτιάτη αποτελεί το ανατολικό τμήμα της περιαστικής ζώνης της πόλης. Ο δήμος συνορεύει με το Δήμο Λαγκαδά στα βόρεια και βορειοανατολικά, με το Δήμο Θέρμης στα νότια και νοτιοανατολικά και στα δυτικά με τους Δήμους Καλαμαριάς, Θεσσαλονίκης, Νεάπολης – Συκεών και Παύλου Μελά. Στο νότο βρέχεται από το Θερμαϊκό Κόλπο, ενώ στο ανατολικό τμήμα του περιλαμβάνονται ορεινές εκτάσεις με έντονο φυσικό ανάγλυφο και αξιόλογους φυσικούς πόρους (το όρος Χορτιάτη, τα δάση Σείχ Σου, Κουρί και το άλσος Φιλύρου).²³

23

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%A7%CE%BF%CF%81%CF%84%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%B7#%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%BF%CE%B9

Εικόνα 1 Χάρτης Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001 – που δημοσιεύονται και στην έκδοση του Υπουργείου Εσωτερικών για τον «Καλλικράτη» - ο πραγματικός πληθυσμός της νέας διοικητικής οντότητας είναι 50.162 κάτοικοι. Τα νούμερα του παρακάτω πίνακα αναφέρονται ενδεικτικά καθώς λόγω της μεγάλης οικιστικής ανάπτυξης που γνώρισε η περιοχή κατά το μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας 2000 – 2010 αυξήθηκε σημαντικά και ο πληθυσμός.

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ – ΧΟΡΤΙΑΤΗ	
Δημοτική Ενότητα	Πληθυσμός
ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ	14.456
ΠΥΛΑΙΑΣ	22.928
ΧΟΡΤΙΑΤΗ	12.538
ΣΥΝΟΛΟ:	49.922

Πίνακας 3 Πληθυσμός Πανοράματος, Πυλαίας, Χορτιάτη. 2001 ²⁴

²⁴ ΕΛΣΤΑΤ. Απογραφή Πληθυσμού 2001.

Η νέα υπερτοπική γεωγραφική δομή που σχηματίστηκε είναι ένας τόπος με ιδιαίτερη ιστορία. Στο νέο διοικητικό και γεωγραφικό μόρφωμα που προκύπτει από τη μεταρρύθμιση συναντώνται ιδιαίτερα ιστορικά, πολιτιστικά, πολιτισμικά και οικονομικά γνωρίσματα, τα οποία συνωθούνται σε μία κοινή πορεία στο εξής²⁵.

1.12.3 Δημοτική κοινότητα Χορτιάτη

Η ιστορικότερη δημοτική ενότητα είναι αυτή του Χορτιάτη – γι' αυτό και από τον νόμο 3852/2010 ορίστηκε ως «ιστορική έδρα». Κατά την αρχαιότητα και ειδικά στην εποχή της ακμής των Μακεδόνων Βασιλέων (5ος και 4ος αιώνας π.Χ.) ο Βασιλιάς Κισσός έχτισε την ομώνυμη κωμόπολη, περίπου στη θέση που καταλαμβάνει ο σημερινός οικισμός. Το σημερινό όνομα του χωριού «Χορτιάτης» είναι παραφθορά του ονόματος της Μονής Χορταΐτου το οποίο κατά πάσα πιθανότητα δόθηκε για να τιμηθεί ο Ηγούμενος της Σεβάσμιας Βασιλικής Μονής Χορταΐτης, κατά τον 11ο αιώνα. Την ιστορία του τόπου στιγμάτισε το Ολοκαύτωμα του χωριού στις 2 Σεπτεμβρίου 1944. Οι Γερμανοί έκαψαν το χωριό και σκότωσαν 149 κατοίκους. Ο σημερινός πληθυσμός του χωριού είναι με βάση την απογραφή του 2011, 4.809 κάτοικοι.

1.12.4 Δημοτική κοινότητα Πυλαίας

Αντίστοιχα μακραίωνη ιστορία έχει και η Πυλαία. Η ονομασία της Πυλαίας ξεκινά από το 424π.Χ. που η λέξη Στρέψα πρωτοαναφέρεται σε κείμενα του Θουκυδίδη ως σημείο εισόδου και εξόδου στις υπωρείες του Χορτιάτη και ζεύξη μεταξύ Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής. Στη συνέχεια η περιοχή μετονομάζεται προσωρινά σε «Καπουτζιλάρ» (από την τουρκική λέξη «Κάπου», που σημαίνει «Πύλη»), δηλαδή Καστροφύλακες επειδή οι κάτοικοί της προστάτευαν τις πύλες της Θεσσαλονίκης. Το 1926 η κοινότητα παίρνει το όνομα Στρέψα και τον Μάιο του 1928 μετονομάζεται σε Πυλαία, όνομα που διατηρεί μέχρι σήμερα. Η ιστορικότητα της θέσης της έχει διατηρηθεί, αφού η δημοτική ενότητα της συνορεύει με τα υφιστάμενα διοικητικά όρια του Δήμου Θεσσαλονίκη. Ο σημερινός πληθυσμός του χωριού είναι με βάση την απογραφή του 2011, 34.678 κάτοικοι.

²⁵ Τελική εργασία. Ο νόμος του Καλλικράτη και οι αλλαγές στο πολιτιστικό τοπίο των Δήμων. Συγχωνεύσεις πολιτιστικών οργανισμών και η εξέλιξη των δημοτικών πολιτιστικών θεσμών. Ο νέος Δήμος Πυλαίας – Χορτιάτη. Αναστάσιος Τσιούμας Επιβλέπων Καθηγητής Δρ. Ιωάννης Ιωαννίδης Σεπτέμβριος. 2011 σελ 1,45-46

1.12.5 Δημοτική κοινότητα Ασβεστοχωρίου

Η ιστορική αφετηρία του Ασβεστοχωρίου ορίζεται περίπου στο 1600 μ.Χ.. Η περιοχή πρωτοκατοικήθηκε από Μανιάτες και Αγραφιώτες. Οι πρώτοι κάτοικοι ήταν φύλακες της περιοχής, καταγόμενοι από τη Μάνη, και φύλαγαν το ταχυδρομείο προς τη Κωνσταντινούπολη και τα υδραγωγεία της Θεσσαλονίκης. Αργότερα ήρθαν πρόσφυγες από τις τριγύρω περιοχές, Αγραφιώτες και Βλάχοι. Το νέο τους τόπο τον ονόμασαν Νεοχώρι και αργότερα, λόγω της ενασχόλησης των κατοίκων με την παραγωγή ασβέστη, μετονομάστηκε σε Ασβεστοχώρι. Σήμερα το Ασβεστοχώρι, πρώην έδρα του Καποδιστριακού δήμου Χορτιάτη, αριθμεί 6.404 κατοίκους.

1.12.6 Δημοτική κοινότητα Φιλύρου

Το Φίλυρο δημιουργήθηκε μετά το 1912 από πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και τον Καύκασο, που είναι και οι πρόγονοι των σημερινών κατοίκων του. Οι πρώτοι κάτοικοι της δημοτικής ενότητας Φιλύρου μεταφέρθηκαν εδώ από τα βάθη της Μικράς Ασίας κατά τη διάρκεια της τουρκικής κατοχής. Το 1914 φτάνουν και εγκαθίστανται στο Φίλυρο τρεις μεγάλες οικογένειες από διάφορα μέρη του Πόντου και του Καυκάσου και κυρίως από την επαρχία του Καρς. Ο σημερινός πληθυσμός του χωριού είναι με βάση την απογραφή του 2011, 5.440 κάτοικοι.

1.12.7 Τοπική κοινότητα Εξοχής

Η Εξοχή είναι ιστορικά συνδεδεμένη με την ίδρυση στην περιοχή του Σανατορίου, σημερινό Νοσοκομείο Παπανικολάου, που κτίστηκε κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, για να περιθάλπει ασθενείς. Οι ασθενείς αυτοί και οι συγγενείς τους παρέμειναν στο χώρο και μετά την αποθεραπεία τους, ιδρύοντας το σημερινό οικισμό. Ο σημερινός πληθυσμός του χωριού είναι με βάση την απογραφή του 2011, 1.776 κάτοικοι.

1.12.8 Δημοτική κοινότητα Πανοράματος

Η αρχική ονομασία του Πανοράματος ήταν Αρσακλί ή Ακσακλί. Το νέο χωριό ιδρύθηκε το 1914 από πρόσφυγες της Μικράς Ασίας και το 1919 εγκαταστάθηκαν οι Πόντιοι συστήνοντας ουσιαστικά τον πρώτο οικισμό. Το 1922, με τη Μικρασιατική

καταστροφή έρχονται στην περιοχή και κάτοικοι της Καλαμαριάς. Μετά τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου η περιοχή ήταν παραθεριστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης. Αργότερα εικάζεται πως σε συνέλευση της κοινότητας προτάθηκε η αλλαγή του ονόματος σε Πανόραμα λόγω της εξέχουσας θέσης και της αμφιθεατρικής θέας της πόλης της Θεσσαλονίκης. Το Πανόραμα αποτελεί την έδρα του νέου μεγάλου Καλλικρατικού δήμου με πληθυσμό περίπου 17.546 κατοίκους (απογραφή 2011).

1.12.9 Δήμος Δέλτα

Ο Δήμος Δέλτα προέκυψε από την συνένωση , στα πλαίσια της μεταρρύθμισης ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ , των πρώην Καποδιστριακών Δήμων Εχεδώρου, Χαλάστρας και Αξιού. Υπάγεται στο Νομό Θεσσαλονίκης και στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Χωροταξικά αποτελεί τμήμα της Μητροπολιτικής περιοχής Θεσσαλονίκης (Μ.Π.Θ) και βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της περιαστικής ζώνης (ΠΖ) του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ) , σε απόσταση 15 χλμ. από το κέντρο της Θεσσαλονίκης.

Ο Δήμος Δέλτα συγκροτείται από τις Δημοτικές Ενότητες Εχεδώρου, Χαλάστρας,

Δήμος Δέλτα	
Δημοτική Ενότητα	Πληθυσμός
Εχεδώρου	29.367
Αξιού	6.613
Χαλάστρας	9.859
ΣΥΝΟΛΟ:	45.839

Πίνακας 4 Πληθυσμός Εχεδώρου, Αξιού, Χαλάστρας. 2001 ²⁶

Αξιού και περιλαμβάνει οκτώ (8) Δημοτικές Κοινότητες και μία (1) Τοπική Κοινότητα:

1.12.10 Δημοτική κοινότητα Σίνδου

Εκεί βρίσκεται η έδρα του νέου ενιαίου Δήμου. Για την ύπαρξη της αρχαίας Σίνδου υπάρχει μόνο η γραπτή μαρτυρία του Ηροδότου, ότι ο στόλος του Ξέρξη εισχώρησε στο Θερμαϊκό κόλπο και ναυλόγησε στη Θέρμη, στην πόλη Σίνδο και στη Χαλάστρα. Από την περιγραφή αυτή, γνωρίζουμε, ότι η Σίνδος ήταν παράλια πόλη και

²⁶ ΕΛΣΤΑΤ. Απογραφή πληθυσμού 2001.

βρισκόταν μεταξύ της Θέρμης και της Χαλάστρας, πιθανότατα κοντά στις εκβολές του Εχεδώρου ποταμού. Οι Σίνδιοι ασχολούνταν με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, το εμπόριο και την αλιεία. Άλλη αξιόλογη ασχολία των αρχαίων Σινδίων ήταν η συλλογή χρυσού από την κοίτη του Εχεδώρου ποταμού. Το ευγενές αυτό μέταλλο αφθονούσε στην περιοχή εξ αιτίας των κοιτασμάτων του Εχεδώρου, κάτι που επιβεβαιώνουν τα πολλά και περίτεχνα χρυσά κτερίσματα, τα οποία βρέθηκαν στο αρχαίο νεκροταφείο της Σίνδου²⁷.

1.12.11 Δημοτική κοινότητα Διαβατών

Το 1926 η επιτροπεία Τοπωνυμίων της Ελλάδος προσέδωσε την ονομασία αυτή στο τούρκικο τσιφλίκι Ντούντουλαρ, που βρισκόταν στο 7ο χιλιόμετρο της αμαξιτής οδού Θεσσαλονίκης-Γιαννιτσών. Η ονομασία «Διαβατά» οφείλεται στη νευραλγική συγκοινωνιακή θέση του οικισμού αφού από εκεί διάβαινε ο οδικός άξονας που ένωνε την Θεσ/νίκη με την δυτική και νότια Ελλάδα²⁸.

1.12.12 Δημοτική κοινότητα Καλοχωρίου

Το Καλοχώρι είναι αμιγής προσφυγικός οικισμός, ο οποίος δημιουργήθηκε στη μέχρι τότε ακατοίκητη περιοχή της Κασκάρκας. Από τους εποίκους του Καλοχωρίου οι περισσότεροι προέρχονταν από την Ανατολική Θράκη, ενώ μερικοί κατάγονταν από το χωριό της Ανατολικής Ρωμυλίας, ενώ η πρώτη ονομασία του Καλοχωρίου ήταν «Κασκάρκα». Η λέξη αυτή σημαίνει «κεφάλι σε σχήμα τόξου», και προσδόθηκε λόγω του μεγάλου αριθμού των αγριόχοιρων, που υπήρχαν στην περιοχή. Οι πρώτοι κάτοικοι, που εγκαταστάθηκαν μόνιμα το 1916 στην περιοχή της Κασκάρκας.

1.12.13 Δημοτική κοινότητα Ν. Μαγνησίας

Το Αραρλί βρισκόταν νότια του αμαξιτού δρόμου Θεσσαλονίκης- Γιαννιτσών, δίπλα στην ανατολική κοίτη του Γαλλικού ποταμού. Αρχικά ήταν χωριό, αλλά στη συνέχεια έγινε τούρκικο τσιφλίκι. Η ονομασία του οικισμού προέρχεται πιθανότατα από την τοπική κατάληξη "li" και την τούρκικη λέξη "arar", η οποία σημαίνει "αράπης", και μάλλον οφείλεται στο μελανό χρώμα των κατοίκων του²⁹, οι κάτοικοι της Νέας Μαγνησίας ασχολούνται συστηματικά με τη γεωργία και κυρίως με την καλλιέργεια κηπευτικών.

²⁷ ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκη. Τμήμα λογιστικής πτυχιακή εργασία. χρηματοοικονομική κατάσταση δήμων νομού Θεσσαλονίκης – Η περίπτωση του δήμου Εχεδώρου. Καραγκιόζογλου Μιχαήλ. Απρίλιος 2008. Σελ 49.

²⁸ Θεόδωρος Γκλαβέρης. Ο κάμπος της Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1998. Σελ 275,276

1.12.14 Δημοτική κοινότητα Χαλάστρας

Η Χαλάστρα δεν μπολιάστηκε από το προσφυγικό στοιχείο και διατήρησε αμιγή τον κοινωνικό ιστό της ενώ το 1918 συστήθηκε η Κοινότητα Κουλιακάς. Μετά την αποξήρανση των ελών και την εκτροπή της κοίτης του Αξιού, αυξήθηκαν οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις και παράλληλα βελτιώθηκαν οι συνθήκες καλλιέργειας τους. Η Κουλιακιά (Χαλάστρα) ήταν ανέκαθεν σημαντικό αλιευτικό κέντρο, αφού οι περισσότεροι κάτοικοι της ασχολούνταν επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά με την αλιεία²⁹.

1.12.15 Δημοτική κοινότητα Ανατολικού

Το Ανατολικό απέχει 25 χιλιόμετρα από την Θεσσαλονίκη, βρίσκεται στην ανατολική όχθη του ποταμού Αξιού. Επί Τουρκοκρατίας, ονομάζονταν *Βαλμάδα*, εκ των κατοίκων του που ονομάζονταν *Βαλμάδες*, δηλαδή εκτροφείς αλόγων. Σήμερα, εκτός από το βιομηχανικό τομέα, είναι ανεπτυγμένη η αγροτική δραστηριότητα.

1.12.16 Δημοτική κοινότητα Κυμίνων,

Η Γιοντζίδα, τα σημερινά Κύμινα, ήταν ένα από τα 37 χωριά του κάμπου της Θεσσαλονίκης που υπάγονταν στην Επιτροπή Καμπανίας με έδρα την τότε Κουλιακιά (Χαλάστρα). Οι πρώτοι κάτοικοι ήταν Χριστιανοί σκηνίτες, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν γύρω στα μέσα του 15ου αιώνα, με εντολή του σουλτάνου, για να εκτρέφουν άλογα εκλεκτής ράτσας για τις ανάγκες του ιππικού. Για το λόγο αυτό αρχικά το χωριό ονομάστηκε Τσαντίρκιοϊ (χωριό τσαντιριών, σκηνών). Η κυριότερη τροφή ήταν το τριφύλλι, που στα τούρκικα ονομάζεται *yopca* (γιόντζα). Από εδώ και το νέο χωριό ονομάστηκε Γιοντζίδα. Το 1926 έγινε η μετονομασία σε Κύμινα. Τα Κύμινα μαζί με τα Ν. Μάλγαρα και τη Βραχιά αποτελούσαν (μέχρι την έναρξη του προγράμματος «Καλλικράτης») το Δήμο Αξιού.

1.12.17 Δημοτική κοινότητα Ν. Μάλγαρα

Ο οικισμός δημιουργήθηκε το 1909 με την ονομασία Κοκμούς. Το 1913 με την απελευθέρωση της Μακεδονίας και τη λήξη των Βαλκανικών Πολέμων, αλλά και αργότερα με τη Συνθήκη της Λωζάννης εγκαταστάθηκαν στο χωριό πρόσφυγες από την

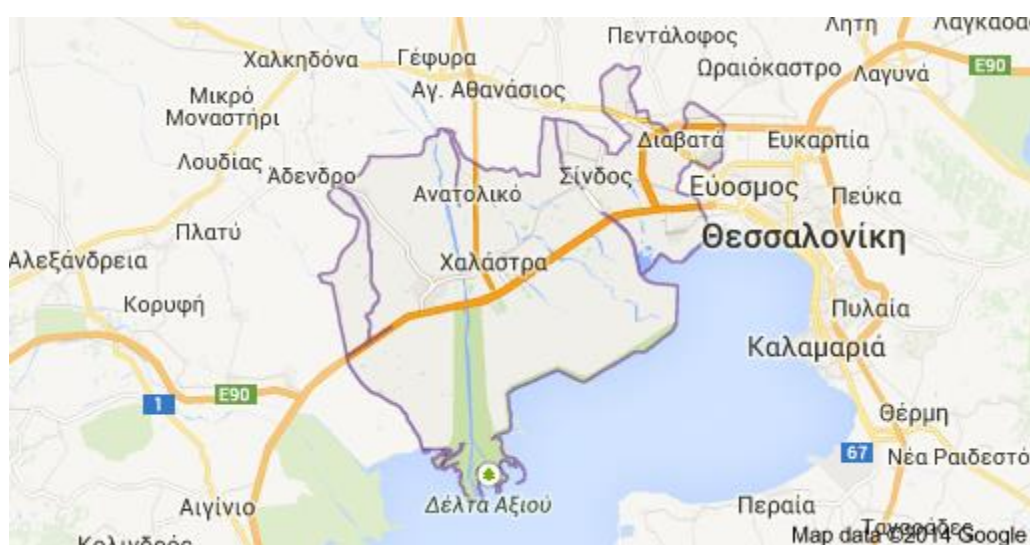
²⁹ Δήμος Δέλτα. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2014 - 2019 Α φάση : Στρατηγικός σχεδιασμός. Αυτ. Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης & ΤΠΕ Ιούνιος 2015. Σελ 11.

Ανατολική Θράκη (κυρίως Μάλγαρα). Τα Νέα Μάλγαρα βρίσκονται σε μικρή απόσταση από το δέλτα του Αξιού και το Εθνικό Πάρκο Αλιάκμονα – Αξιού. Οι κάτοικοι ασχολούνται με την καλλιέργεια ρυζιού και μυδιών.

1.12.18 Τοπική κοινότητα Βραχιάς

Γνωστή ως Kayalı, η σημερινή Βραχιά. Η ονομασία προέρχεται από την τουρκική λέξη «Kayalık» που σημαίνει «βραχώτοπος». Η μετονομασία σε Βραχιά έγινε το 1928 ενώ εμφανίζεται ιστορικά ως οικισμός τον 15^ο αιώνα. Μετά την μικρασιατική καταστροφή εγκαταστάθηκαν στον οικισμό οικογένειες προσφύγων, ενώ την δεκαετία του 1930 μετοίκησαν αρκετές οικογένειες Βλάχων.

Ο Δήμος Δέλτα , στα όρια της Δημοτικής Ενότητας Εχεδώρου χαρακτηρίζεται αστικός, ενώ στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου, ιδίως στις Δημοτικές Ενότητες Χαλάστρας και Αξιού, καλύπτεται από γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας και χαρακτηρίζεται ως αγροτικός. Στα διοικητικά όρια του Δήμου Δέλτα ανήκει και η, ενταγμένη στο σχέδιο NATURA, περιοχή των εκβολών Γαλλικού, Αξιού, Λουδία που αποτελεί οικοσύστημα ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, συνολικής έκτασης περίπου 300.000 στρεμμάτων (εντός των ορίων του δήμου Δέλτα ανήκουν 158.000 στρέμματα)

Εικόνα 2 Χάρτης Δήμου Δέλτα

1.13 Αντίστοιχες διοικητικές μεταρρυθμίσεις στην Ε.Ε

Παρόμοιες τάσεις αναδιάρθρωσης παρατηρούνται και στην Ε.Ε., καθώς τα τελευταία χρόνια χώρες τόσο της Δυτικής όσο και της Ανατολικής Ευρώπης εισήγαγαν σειρά μεταρρυθμίσεων που άλλαξε σημαντικά τη λειτουργία της εκάστοτε τοπικής αυτοδιοίκησης. Στα κράτη του πρώην ανατολικού μπλοκ οι κυβερνήσεις εφαρμόζοντας τις αρχές της «οικονομίας της Αγοράς» οδηγούν και την τοπική αυτοδιοίκηση και την καθημερινότητα των πολιτών σε αυτή την νέα πραγματικότητα. Στον αντίποδα, τα δυτικά κράτη ήρθαν αντιμέτωπα με τις πολυετείς πολιτικές του κοινωνικού κράτους οι οποίες απειλούνταν από εξωγενείς οικονομικές πιέσεις. Παράλληλα, σημαντικό ρόλο έπαιξε η αποξένωση των πολιτών από την κεντρική αλλά και τοπική διοίκηση, τον περιορισμό της συμμετοχής στα κοινά, την αποστροφή από την κεντρική πολιτική σκηνή αλλά και τα κόμματα.

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα της Δυτικής Ευρώπης αποτέλεσε η Μ. Βρετανία, παράδειγμα το οποίο είχε αντίκτυπο σε όλη την Ε.Ε.³⁰ Κατά την δεκαετία του '80 κυβέρνηση της Μάργκαρετ Θάτσερ, προώθησε σειρά μεταρρυθμίσεων που στόχευαν στον «εκσυγχρονισμό» της δημόσιας διοίκησης. **(π.χ. η Πρωτοβουλία Οικονομικής Διαχείρισης, που εισήγαγε την έννοια του 'value for money')**. Οι μεταρρυθμίσεις της ευρύτερης δημόσιας διοίκησης επηρέασαν και επεκτάθηκαν στην τοπική αυτοδιοίκηση³¹. Οι κατευθυντήριοι άξονες αυτής της πολιτικής θεωρίας και του τρόπου διοίκησης υπάγονται στη θεωρία του Νέου Δημοσίου Μάνατζμεντ (ΝΔΜ), παραδείγματα των οποίων παρατηρούνται σε όλη την Ευρώπη³².

Κατά την ανάλυση των διαφόρων πρακτικών που μεταχειρίστηκαν τα κράτη της Ε.Ε. καθίσταται προφανές ότι δεν ακολουθήθηκε ένα ενιαίο μοντέλο τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. όσο και σε εθνικό επίπεδο. Στην πλειοψηφία δηλαδή των περιπτώσεων τα κράτη έκαναν χρήση διαφόρων πρακτικών που δεν υπάγονταν σε μια μόνο θεωρία δημόσιας διοίκησης. Ο συνδυασμός εδαφικών συνενώσεων με την υιοθέτηση μεθόδων του νέου δημοσίου μάνατζμεντ αποτελεί τον πυρήνα των εθνικών μεταρρυθμίσεων είτε σε μικρότερο είτε μεγαλύτερο βαθμό³³.

Οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις είχαν ως στόχο την αντιμετώπιση των εγγενών αδυναμιών της τοπικής αυτοδιοίκησης μέσω της χρήσης έξυπνων και παράλληλα ριζικών

³⁰ Πάλλης, 2010

³¹ Γετίμης & Χλέπας, 2005

³² Wollmann, 2012

³³ Μελέτη για την αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης « Η τοπική αυτοδιοίκηση: αποτελέσματα μιας ολοκληρωμένης ερευνητικής προσέγγισης» Ιούλιος 2014.Σελ 24,25

αλλαγών. Με αυτόν τον τρόπο κατάφεραν να αντιμετωπίσουν ζητήματα όπως το μικρό μέγεθος των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης που είχε ως συνέπεια την αδυναμία ανάληψης αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, την δυσκολία παροχής ποιοτικών υπηρεσιών, την έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας.

Οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις εξής βασικές κατηγορίες:

1. Εδαφικές αναδιρθρώσεις (“territorial reforms”). Χώρες, όπως η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία, τα περισσότερα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και, πιο πρόσφατα, η Δανία και η Ελλάδα, προχώρησαν σε συνενώσεις δήμων και κοινοτήτων. Βασική επιδίωξη ήταν η «επίτευξη οικονομιών κλίμακας στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες, καθώς και η ενδυνάμωση του ρόλου της αυτοδιοίκησης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό»³⁴. Η μεταρρύθμιση αυτή αποτελεί προσφιλή επιλογή καθώς οδηγεί σε ένα συνολικό συμμάζεμα και νοικοκύρεμα που θέλει γενικά να προωθήσει η κάθε κεντρική κυβέρνηση. Συνδυάζεται με την μεταφορά αρμοδιοτήτων και πόρων σεβόμενοι παράλληλα, την αρχή της εγγύτητας και επικουρικότητας.

Αντίβαρο στις όποιες αρνητικές συνέπειες ή δυσκολίες της συνένωσης υπήρξαν οι μεταρρυθμίσεις ως προ της οικονομική χρηματοδότηση των νέων δήμων, την παροχή διευκολύνσεων ως προς την πρόσληψη προσωπικού, την ενίσχυση των υποδομών αλλά και των προμηθειών τους καθώς και την παροχή τεχνικής βοήθειας στα πλαίσια ανάληψης αναπτυξιακών πρωτοβουλιών.

Αντίστοιχα, στο ζήτημα της γεωγραφικής συνοχής και των μεγάλων αποστάσεων μεταξύ των δημοτικών υπηρεσιών προτάσσονται μεταρρυθμίσεις που στόχο στην δημιουργία ισχυρών και αυτοτελών αποκεντρωμένων υπηρεσιών ενώ παράλληλα διασφαλίζεται με αυτόν τον τρόπο η ίση εκπροσώπηση όλων των επιμέρους δημοτικών ενοτήτων.³⁵

2. Διαδημοτική Συνεργασία. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτής της επιλογής είναι τα «Syndicats» της Γαλλίας τα οποία συνίστανται στα πλαίσια συμπλεγματοποιημένων υπηρεσιών. Ο θεσμός συναντάται με διάφορες

³⁴ Μελέτη Αναδιάρθρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, 28/01/2010. Ε.Κ.Δ.Δ.Α. Σελ 9,10

³⁵ Μελέτη Αναδιάρθρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, 28/01/2010. Ε.Κ.Δ.Δ.Α. Σελ 9,10

μορφές σε όλη την Ευρώπη αλλά η λογική παραμένει η ίδια. Μέσω της συνεργασίας σε καίρια θέματα όπως είναι η διαχείριση του νερού, η πολεοδομία και η χωροταξία ευρύτεροι γεωγραφικά δήμοι δημιουργούν «συνδέσμους» φορέων που μπορούν να είναι πιο αποτελεσματικοί αλλά ταυτόχρονα λιγότερο δαπανηροί. Ιδιαίτερα στο τομέα των προμηθειών και των δημοσίων συμβάσεων οι συνολικές αγορές και η διατήρηση αποθηκών υλικού (π.χ. Μ. Βρετανία) μειώνουν την γραφειοκρατία των μικρότερων διοικητικών μονάδων εξασφαλίζοντας παράλληλα επάρκεια σε φθινό και ποιοτικό υλικό.

3. Ευέλικτα – εναλλακτικά σχήματα. Αυτή η κατηγορία μεταρρυθμιστικών παρεμβάσεων αποτελούνται από νέες μορφές σχημάτων συνεργασίας όπως είναι η σύμπραξη δημοσίου – ιδιωτικού τομέα, η σύναψη προγραμματικών ή άλλων συμβάσεων ή απλούστερα μέσω της ιδιωτικοποίησης υπηρεσιών. Στόχο έχουν αυτές οι μεταρρυθμίσεις να αντιμετωπίσουν οικονομικά προβλήματα και προβλήματα τεχνογνωσίας, την αδυναμία επίτευξης οικονομικών κλίμακας. Οι πρακτικές αυτές παρ' ότι απέδωσαν σημαντικά οφέλη στην οργάνωση και λειτουργία των τοπικών διοικήσεων αλλά λόγω της απώλειας της αμεσότητας και η φαινομενική έλλειψη λογοδοσίας σε τομείς όπως η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, τα κοινωφελή δίκτυα, η απασχόληση, οι μεταφορές, η πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα και η εκπαίδευση προκαλεί δυσπιστία.

Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι ικανός αριθμός των χωρών δεν ακολουθεί ένα μόνο από τα παραπάνω σχήματα αλλά συνδυασμούς τους.

1.14 Η εξέλιξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη Δανία

Η Δανία μέχρι σήμερα εφάρμοσε δύο προγράμματα διοικητικής μεταρρύθμισης, το 1974 και το 2007. Πριν το 1970 η χώρα διαιρούνταν σε 1.300 «ενορίες» και σε 86 διαμερίσματα, που ανήκαν στη διοικητική αρμοδιότητα 25 μεγαλύτερων κομητειών. Η μεταρρύθμιση του 1974 οφειλόταν καταρχήν στην αστική επέκταση των δήμων που άγγιζε τα όρια των γειτονικών Δήμων. Προς αποφυγή της σύγχυσης που δημιουργούνταν για ζητήματα που αφορούσαν περιοχές που διακόπτονταν από τα διοικητικά όρια των προηγούμενων δήμων έγινε μια συνολική αναδιάρθρωση. Ένας ακόμη λόγος αυτής της μεταρρύθμισης υπήρξε το μικρό μέγεθος των δήμων που δυσχέραινε την επίλυση

προβλημάτων και απαιτούσε τη συνεργασία περισσότερων δήμων. Προβλήματα όπως η έλλειψη διοικητικών υπαλλήλων οδηγούσε σε ευρύτερα ζητήματα αυτονομίας, περισσότερων εξόδων κ.λ.π.³⁶.

Η μεταρρύθμιση του 1970 μείωσε τον αριθμό των δήμων σε 271 (οι οποίοι ανήκαν πλέον σε 14 κομητείες-περιφέρειες) και μέσω αυτής τοπική αυτοδιοίκηση απέκτησε αυξημένες αρμοδιότητες (π.χ. κοινωνική πρόνοια, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, οι κοινωνικές υπηρεσίες, η εκπαίδευση, ο σχεδιασμός και το περιβάλλον). Η αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων του δημόσιου τομέα συνεχίστηκε και μετά το 1970 με εντατικούς ρυθμούς.

Σημαντικός παράγοντας της παραπάνω προσπάθειας αποκέντρωσης αποτέλεσε η χρηματοδότηση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αλλάζει πλέον το μοντέλο των κρατικών επιχορηγήσεων καθώς οι νέοι πλέον δήμοι είναι αρκετά μεγάλοι ώστε να διατηρούν μια στοιχειώδη οικονομική και διοικητική επάρκεια. Οι μεταρρυθμίσεις δημιούργησαν μεγαλύτερες και επαρκέστερες μονάδες πληθυσμών όπου και λόγω ομοιογένειάς τους οδήγησε στην οικονομική εξίσωση των περιφερειών όλης της χώρας.

Μετά από είκοσι χρόνια, την δεκαετία του 1990, οι οικονομικές υποχρεώσεις των δήμων και οι «απαιτήσεις» των πολιτών από την τοπική αυτοδιοίκηση προκάλεσε και νέα ανάγκη συγχώνευσης³⁷. Η «Επιτροπή για τη Διοικητική Δομή» που συστάθηκε το 2002 προχώρησε για αυτόν το λόγο σε αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος και το 2004 υπέβαλε το πόρισμά της. Βάσει αυτού, απαιτούνταν μια ευρύτερη αναδιοργάνωση του δημοσίου τομέα με γνώμονα και πάλι το μέγεθος των υφιστάμενων διοικητικών ενοτήτων. Κάποια από τα συμπεράσματα του πορίσματος ανέφεραν ότι παρά τη συγχώνευση οι υφιστάμενες δομές ήταν μικρές σε σχέση με τις αρμοδιότητες που τους δινόντουσαν. Αυτό το μικρό μέγεθος οδήγησε και στον κατακερματισμό κάποιων αρμοδιοτήτων, στην έλλειψη συντονισμού αλλά και στην αδυναμία συλλογικής αντιμετώπισης ζητημάτων που εκτείνονταν πέρα από το διοικητικά όρια μιας ενότητας.

Σημαντική συμβολή στην προετοιμασία των μεταρρυθμίσεων και στην προπαρασκευή των δήμων για τη συγχώνευση αποτέλεσαν τα συμβούλια που προέκυψαν

³⁶ Βλ αναλυτικά Ministry of Interior (2002) «Municipalities and Counties in Denmark -Tasks and Finance», Christiansen J. (2008) «The Danish Reform», Seminaire sur les Finances Locales, Paris, 12 December 2008 Και ΕΕΤΑΑ (2011) «Η Ευρωπαϊκή Τοπική Αυτοδιοίκηση – Συγκριτικά Στοιχεία και πολιτικές», σελ. 251

³⁷ Βλ. Αναλυτικά Council of Europe Publishing (1992) Studies appearing in the series «Structure and operation of local and regional democracy», the case of Belgium, Council of Europe, Strasbourg

από την εκλογική διαδικασία του 2005. Μετά από διαβουλεύσεις και μια μακρόχρονη διαδικασία προετοιμασίας των ΟΤΑ το νέο πρόγραμμα διοικητικής αναδιάρθρωσης εφαρμόστηκε τον Ιανουάριο του 2007.

Η μεταρρύθμιση που ακολούθησε βασίστηκε σε τρεις άξονες: α) την κατάρτιση ενός νέου διοικητικού χάρτη της χώρας με τα νέα διοικητικά όρια των νεοσύστατων δήμων, β) την ανακατανομή των εξουσιών και αρμοδιοτήτων και γ) την εισαγωγή μιας νέας λογικής στην οικονομική αυτοτέλεια των δήμων και την υποστήριξη-επιχορήγηση που λαμβάνουν από την κεντρική διοίκηση.

Ως προς τον πρώτο άξονα η μεταρρύθμιση του 2007 χώρισε διοικητικά την χώρα της Δανίας σε 98 ευρύτερους δήμους (οι οποίοι ανήκουν σε 5 κομητείες- περιφέρειες), οι περισσότεροι εκ των οποίων έχουν τουλάχιστον 20.000 κατοίκους³⁸. Οι 32 εκ των υφιστάμενων δήμων δεν συγχωνεύθηκαν σε μεγαλύτερες χωρικές ενότητες, είτε επειδή ήδη είχαν συγχωνευθεί είτε επειδή είχαν πληθυσμό μεγαλύτερο από 20.000 κατοίκους είτε επειδή υπεγράφη συμφωνία συνεργασίας με κάποιο μεγαλύτερο δήμο. Από την άλλη 11 από τους υφιστάμενους δήμους διαιρέθηκαν ως αποτέλεσμα τοπικών δημοψηφισμάτων. Οι δήμοι που προέκυψαν μετά τη διοικητική αναδιάρθρωση είναι σαφώς μεγαλύτεροι από αυτούς πριν την αναδιάρθρωση, όταν 206 από τους συνολικά 271 δήμους είχαν λιγότερους από 20.000 κατοίκους, ενώ μετά την αναδιάρθρωση μόνο 7 από τους συνολικά 98 δήμους έχουν λιγότερους από 20.000 κατοίκους. Ο μέσος πληθυσμός των δήμων αυξήθηκε σε περίπου 55.000 σχεδόν δηλαδή διπλάσιο αριθμό σε σχέση με την προηγούμενη σύνθεση των περίπου 20.000 κατοίκων³⁹.

Ως προς τον δεύτερο άξονα, παρατηρήθηκαν οι ακόλουθες αλλαγές στους τομείς αρμοδιοτήτων των νεοσύστατων δήμων. Οι δήμοι πλέον έχουν ενεργή συμμετοχή σε τομείς όπως: α) προγράμματα απασχόλησης και κοινωνικής ενσωμάτωσης, υγειονομική περίθαλψη: προληπτική θεραπεία, περίθαλψη και αποκατάσταση εκτός νοσοκομείου, θεραπεία για τους εθισμένους στο αλκοόλ και τα ναρκωτικά, ψυχιατρική βοήθεια κλπ β) φύση, περιβάλλον και σχεδιασμός: για παράδειγμα προετοιμασία τοπικών σχεδίων αλλά και σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων κ.α. γ) εξασφάλιση προμηθειών και προετοιμασία για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης δ) τοπική επιχειρηματικότητα και προώθηση του τουρισμού ε) τοπικό οδικό δίκτυο στ) ευθύνη χρηματοδότησης ζ) έκδοση διαβατηρίων

³⁸ Hartje, 2008

³⁹ Βλ. αναλυτικά Christiansen J. (2008) «The Danish Reform», Seminaire sur les Finances Locales, Paris, 12 December 2008, Σελ 3 και Local Government Denmark –LGDK (2009) «The Danish Local Government System», Σελ 6

και αδειών οδήγησης κ.λ.π.

Βάσει των παραπάνω καθίσταται σαφές ότι η πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση απέκτησε μετά τη μεταρρύθμιση του 2007 πιο ουσιαστικό αλλά και απαιτητικό ρόλο καθώς το μεγαλύτερο μέρος των απλών συναλλαγών διεκπεραιώνονται από εκείνη. Είτε πρόκειται για πρωτοβάθμια περίθαλψη μέσω της διαχείρισης των νοσοκομείων και την ιατροφαρμακευτική ασφάλιση είτε για την έκδοση διπλώματος οδήγησης. Αναλαμβάνουν όμως πλέον και πιο σοβαρές και υπεύθυνες αρμοδιότητες όπως είναι η κατάρτιση και υλοποίηση περιφερειακών αναπτυξιακών σχεδίων, την θέσπιση και λειτουργία εξειδικευμένων νομικών προσώπων αλλά και την εφαρμογή της νέας μορφής οικονομικής ενίσχυσης και διαχείρισης⁴⁰.

Επιπλέον, η επίμαχη μεταρρύθμιση επέφερε αλλαγές και στη χρηματοδοτική διάρθρωση της σχέσης τοπικής αυτοδιοίκησης και κεντρικής διοίκησης. Η μεταρρύθμιση προσδιόρισε σαφώς τους οικονομικούς πόρους της αυτοδιοίκησης (φόροι, λειτουργικά έσοδα, έσοδα αξιοποίησης υποδομών, αποζημιώσεις, επιχορηγήσεις) αλλά προνόησε και ως προς τη διανομή τους με της θέσπιση ενός δικαιότερου συστήματος που λάμβανε υπόψη επικαιροποιημένα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Στόχος ήταν η επίτευξη του ίδιου επιπέδου υπηρεσιών προς τους πολίτες ανεξαρτήτως της οικονομικής τους κλίμακας.

Παράλληλα ακολούθησε και ανακατανομή του προσωπικού στους δήμους καθώς η ποιότητα των παραπάνω υπηρεσιών συνδέεται με την ύπαρξη επαρκούς προσωπικού. Παρατηρήθηκε σημαντική κινητικότητα υπαλλήλων οι οποίοι μετακινήθηκαν από θέσεις της κεντρικής διοίκησης στην τοπική ανάλογα με το αντικείμενο με το οποίο ήταν επιφορτισμένοι και το οποίο πλέον μεταφέρθηκε σαν αρμοδιότητα στους δήμους⁴¹.

Συμπερασματικά αξίζει να αναφερθεί ότι παρόλο που οι διαφορές Δανίας και Ελλάδας είναι αρκετά μεγάλες, οι λόγοι που οδήγησαν στη διοικητική μεταρρύθμιση στη Δανία ήταν σε μεγάλο βαθμό ίδιοι με αυτούς στη χώρα μας.

Η παραγωγικότητα και η μέτρηση της διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην καθημερινή λειτουργία των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η παραγωγικότητα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους οικονομικούς δείκτες και είναι συνδεδεμένη με την έννοια της ανταγωνιστικότητας και της παροχής υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τους πολίτες

⁴⁰ Βλ. αναλυτικά Christiansen J. (2008) «The Danish Reform», Seminaire sur les Finances Locales, Paris, 12 December 2008, Σελ 4

⁴¹ Βλ. αναλυτικά Local Government Denmark –LGDK (2009) «The Danish Local Government System», σελ. 5 Και EETAA (2011) «Η Ευρωπαϊκή Τοπ. Αυτοδιοίκηση –Συγκριτικά στοιχεία & πολιτικές», σελ.251

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Παραγωγικότητα και η μέτρηση της

2.1.1 Γενικά

Η έννοια της παραγωγικότητας αρχίζει να ορίζεται τυπικά και να γίνεται εκτενής χρήση του όρου της στην οικονομική θεωρία, κυρίως στην μεταπολεμική περίοδο. Πιο συγκεκριμένα η αύξηση της παραγωγικότητας αρχίζει να αποτελεί στόχο της οικονομικής πολιτικής την δεκαετία του 1940, όταν διαφαίνεται ότι η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί τον κυριότερο στόχο της οικονομικής πολιτικής.

Στην διάρκεια των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών, όταν οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν πολύ υψηλοί στις περισσότερες χώρες, το ενδιαφέρον των οικονομολόγων στρεφόταν κυρίως προς τη μέτρηση της παραγωγικότητας, παρά προς την αναζήτηση, ανάλυση και εξήγηση του ρυθμού μεταβολής της. Αυτό οφείλεται στην προσπάθεια να προσδιορισθεί αποκλειστικά το ποσοστό αύξησης της παραγωγής. Μειωμένο ήταν το ενδιαφέρον για την αξιολόγηση της αντίστοιχης αύξησης των εισροών και την οριοθέτηση του ύψους τους.

Έκτοτε και από τα μέσα της δεκαετίας του '70 αρχίζει μια στροφή στην επιστημονική σκέψη και αναπτύσσεται ένα συνεχές ενδιαφέρον, για τη μέτρηση και την ανάλυση του ρυθμού της παραγωγικότητας ως οικονομικού δείκτη, η οποία έχει παρατηρηθεί ότι κυμαίνεται ανάλογα με τις επιτεύξεις της οικονομικής δραστηριότητας. Η στροφή αυτή έχει τις ρίζες της στις αλλαγές που επήλθαν στη διεθνή οικονομία την εποχή εκείνη όπου κυρίως λόγω των πετρελαϊκών κρίσεων οι ρυθμοί της οικονομικής ανάπτυξης και μεγέθυνσης συρρικνώθηκαν σημαντικά. Ο ρυθμός παραγωγικότητας άρχισε σταδιακά να φθίνει, φτάνοντας μάλιστα σε μερικές χώρες στα προπολεμικά επίπεδα. Έτσι, το ενδιαφέρον των οικονομολόγων στρέφεται πλέον προς την εξήγηση της πτώσης του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας και κατ' επέκταση στην αναζήτηση των προσδιοριστικών παραγόντων της διαχρονικής εξέλιξης της.

Στην εποχή μας η παραγωγικότητα έχει καθιερωθεί ως ένας από τους σημαντικότερους οικονομικούς δείκτες ενώ τόσο η παρακολούθηση της εξέλιξης της, όσο και η ανάλυση των προσδιοριστικών παραγόντων του ρυθμού μεταβολής της, έχουν θεωρητικό αλλά και πρακτικό ενδιαφέρον. Η έννοια της παραγωγικότητας είναι επίσης θετικά συνδεδεμένη με την ανταγωνιστικότητα και την κερδοφορία των επιχειρήσεων, που αποτελούν από τις πιο συχνά αναφερόμενες μεταβλητές σήμερα. Το ενδιαφέρον οφείλεται στο ότι πρακτικά η αύξηση της παραγωγικότητας επιφέρει σημαντικά οφέλη ευημερίας σε όλες τις κοινωνικές ομάδες. Για παράδειγμα για τους παραγωγούς η αύξηση του δείκτη της παραγωγικότητας μεταφράζεται σε μείωση του κόστους παραγωγής ενώ για τους καταναλωτές μεταφράζεται σε μείωση των τιμών που καταβάλουν για τα προϊόντα που

αγοράζουν. Επομένως, η κοινωνική σημασία του δείκτη αυτού είναι εξίσου σημαντική με την οικονομική⁴².

2.1.2 Ορισμός παραγωγικότητας

«Η παραγωγικότητα ορίζεται ως η αύξηση του συνολικού προϊόντος η οποία δεν οφείλεται και κατά συνέπεια δεν μπορεί να εξηγηθεί από την αντίστοιχη αύξηση των χρησιμοποιούμενων υπηρεσιών των συντελεστών παραγωγής και των ενδιάμεσων εισροών. Είναι, δηλαδή η αύξηση των χρησιμοποιούμενων υπηρεσιών των συντελεστών παραγωγής που επιτυγχάνεται πέρα και πάνω από την αντίστοιχη αύξηση των χρησιμοποιούμενων ποσοτήτων των εισροών και των συντελεστών παραγωγής⁴³». Αποτελεί συνάρτηση εισροών (κεφάλαιο, πρώτες ύλες κ.λ.π.) και εκροών (ποσότητα τελικού προϊόντος αφαιρούμενων των εξόδων).

Με πιο απλά λόγια η παραγωγικότητα υπό την ευρεία έννοια συνίσταται στη σχέση του όγκου παραγωγής τελικού προϊόντος προς τον όγκο των χρησιμοποιηθέντων πόρων (ως τέτοιοι πόροι θεωρούνται η εργασία, το κεφάλαιο, η ενέργεια, οι πρώτες ύλες κ.τ.λ.)⁴⁴. Αποτελεί λοιπόν τη σχέση μεταξύ αποτελέσματος και των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν (κεφάλαιο, εργασία, έδαφος, φύση, πρώτε ύλες κ.λ.π.) για την επίτευξη του. Συνεπώς, στα πλαίσια της ανεύρεσης λύσεων αύξησης της παραγωγικότητας καλούμαστε με τα ίδια μέσα που διαθέτουμε να αποκομίζουμε περισσότερα, ποιοτικότερα και οικονομικότερα προϊόντα ή με λιγότερα μέσα και θυσίες να έχουμε το ίδιο αποτέλεσμα.

Λόγω αδυναμίας προσδιορισμού του ακριβούς παράγοντα που συμβάλλει σε αυτήν την αύξηση του τελικού προϊόντος, η παραγωγικότητα πρέπει πάντα να ερευνάται σε συνάρτηση με τον τόπο, το χρόνο και τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που υπάρχουν. Όλες αυτές οι μεταβλητές συντελούν στον υπολογισμό του αντιπροσωπευτικότερου μοντέλου παραγωγικότητας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι κάτι που ως χθες θεωρούνταν παραγωγικό, οικονομικό και αποδοτικό σήμερα να κριθεί αντιπαραγωγικό ή και ζημιογόνο.⁴⁵

Η συνάρτηση παραγωγής ή συνάρτηση μετασχηματισμού ανάλογα με την περίπτωση, για την παραγωγή ενός ή περισσότερων τελικών προϊόντων, είναι μία στατιστική εξίσωση που εκφράζει τη σχέση μεταξύ των ποσοτήτων των παραγωγικών συντελεστών, (εργασία, κεφάλαιο), που χρησιμοποιούνται και της ποσότητας παραγωγής που επιτυγχάνεται εξ αυτών. Η γνώση της τεχνικής σχέσης που υφίσταται ανάμεσα στις εκροές και τις εισροές είναι απαραίτητη για τον υπολογισμό της μέσης αύξησης τόσο των χρησιμοποιούμενων εισροών όσο και των παραγόμενων εκροών.

Δεν είναι απαραίτητη η αύξηση όλων των παραγωγικών συντελεστών και των ενδιάμεσων εισροών, να είναι ισόποση ή αναλογική. Η ποσοστιαία αύξηση της χρησιμοποιούμενης ποσότητας κάθε συντελεστή παραγωγής εξαρτάται από τη συνάρτηση

⁴² Γεώργιος Μέργος και Γιάννης Καραγιάννης. "Θεωρητική ανάλυση και μέτρηση της παραγωγικότητας. Μεθοδολογία και Εφαρμογή.". Εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 21-22

⁴³ Γεώργιος Μέργος και Γιάννης Καραγιάννης. "Θεωρητική ανάλυση και μέτρηση της παραγωγικότητας. Μεθοδολογία και Εφαρμογή.". Εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 36-37

⁴⁴ David Bailey & Tony Hubert : "Μέτρηση Παραγωγικότητας", Εκδόσεις ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. 1988 σελ. 85

⁴⁵ Μαλλίσοζ Κ. : "Παραγωγικότητα και Αντιπαραγωγικότητα". Εκδόσεις GUTENBERG. Αθήνα 1984, σελ. 31

παραγωγής και το στάδιο της παραγωγής, στο οποίο λαμβάνει χώρα η παραγωγική διαδικασία. Βασική αιτία για τη μη αναλογική αύξηση των χρησιμοποιούμενων ποσοτήτων των εισροών είναι η δυνατότητα υποκατάστασης που συνήθως υφίσταται μεταξύ τους. Μόνο στην περίπτωση όπου παρατηρηθεί ισόποση μεταβολή των χρησιμοποιούμενων ποσοτήτων των παραγωγικών συντελεστών, είναι η περίπτωση που η τεχνική παραγωγής χαρακτηρίζεται από σταθερές αναλογίες ως προς τη χρήση των εισροών και η αντίστοιχη συνάρτηση παραγωγής είναι της μορφής Leontief.

Για τους ίδιους λόγους δεν μπορούν να γίνουν υποθετικές και εκ προοιμίου υποθέσεις για το ρυθμό αύξησης όλης της γκάμας προϊόντων μιας επιχείρησης. Τέτοιο ζήτημα προκύπτει μόνο στην περίπτωση που οι τεχνικές συνθήκες επιτρέπουν μια παραγωγική μονάδα να παράγει περισσότερα από ένα προϊόντα ή όταν η ανάλυση πραγματοποιείται σε επίπεδο υψηλού βαθμού ομαδοποιήσεων. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι οι ομαδοποιήσεις σε εθνικό επίπεδο. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε συνδυασμένη παραγωγή ως προς τους συντελεστές παραγωγής. Ωστόσο, σε πρακτικό επίπεδο μεγαλύτερη σημασία φαίνεται να έχει ο δεύτερος λόγος αν αναλογιστεί κανείς ότι οι περισσότερες μελέτες πραγματοποιούνται σε επίπεδο κλάδου, τομέας, εθνικής οικονομίας ή ακόμα και σε παγκόσμιο επίπεδο⁴⁶.

Ο ρυθμός μεταβολής της παραγωγικότητας υπολογίζεται από την διαφορά ανάμεσα στους ρυθμούς αύξησης των εκροών και των εισροών. Ο ρυθμός μεταβολής μπορεί να είναι είτε θετικός ή αρνητικός, ανάλογα με το εάν η συνολική αύξηση των εισροών είναι μεγαλύτερη από αυτή των εκροών⁴⁷.

2.1.3 Προσδιοριστικοί παράγοντες της Παραγωγικότητας

Το ποσοστό της αύξησης του παραγόμενου προϊόντος που δεν οφείλεται στην αύξηση των εισροών, οφείλεται υποχρεωτικά στην διαφοροποίηση άλλων μεταβλητών, οικονομικών και μη. Αυτές οι μεταβλητές μπορεί να βρίσκονται υπό τον έλεγχο του παραγωγού είτε εκτός της σφαιράς επιρροής του όπως π.χ. οι γενικότερες κοινωνικές αλλαγές που επηρεάζουν έμμεσα την παραγωγική διαδικασία.⁴⁸

Οι προσδιοριστικοί αυτοί παράγοντες της παραγωγικότητας μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες:⁴⁹

- Παράγοντες που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την παραγωγική δομή της επιχείρησης. Π.χ. τεχνολογική αναβάθμιση του λογισμικού και του υλισμικού, η παραγωγική αποτελεσματικότητα, οι αποδόσεις κλίμακας, οι μεταβολές στο απόθεμα των συντελεστών παραγωγής, ο βαθμός χρησιμοποίησης της υπάρχουσας παραγωγικής δυναμικότητας, η επενδυτική δραστηριότητα της

⁴⁶ Γεώργιος Μέργος και Γιάννης Καραγιάννης. “Θεωρητική ανάλυση και μέτρηση της παραγωγικότητας. Μεθοδολογία και Εφαρμογή.”. Εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 37.

⁴⁷ Μακρή Ελένη. Βόλος 2013 “μέτρηση Παραγωγικότητας 51 χωρών με δείκτες Malmquist” Διπλωματική εργασία. επιβλέπων καθηγητής: Τζερεμέας Νικόλαος. Σελ 9.

⁴⁸ Ρωζάνη Καραγιάννη. “ Μέτρηση και Ανάλυση της Παραγωγικότητας και Αποτελεσματικότητας των νοσοκομειακών μονάδων στην Ελλάδα”. Διδακτορική Διατριβή Τμήμα Οικονομικών επιστημών. Σελ 96.

⁴⁹ Γεώργιος Μέργος και Γιάννης Καραγιάννης. “Θεωρητική ανάλυση και μέτρηση της παραγωγικότητας. Μεθοδολογία και Εφαρμογή.” Εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 42.

παραγωγικής μονάδας, η διάθεση του παραγωγού να αναλάβει επενδυτικούς κινδύνους.

- Παράγοντες που σχετίζονται με τις αγορές των εκροών και των εισροών. Τέτοιοι είναι οι αστάθμητοι παράγοντες που αφορούν την τιμή του τελικού προϊόντος, τις τιμές των πρώτων υλών και τα εν γένει έξοδα παραγωγής, ο βαθμός μονοπωλιακής εξάρτησης των αγορών και η περίπτωση των υπό έλεγχο επιχειρήσεων.
- Παράγοντες εκτός της σφαίρας επιρροής του παραγωγού/της παραγωγικής μονάδας. Τέτοιοι παράγοντες είναι η συμβολή του ανθρώπινου δυναμικού, οι οικονομικές και περιβαλλοντικές πολιτικές του εκάστοτε κράτους (φορολόγηση κ.λ.π.), οι δαπάνες που απαιτούνται για έρευνα και ανάπτυξη, οι μακροοικονομικές μεταβλητές και η υποδομή του οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου.

2.1.4 Μέθοδοι μέτρησης της παραγωγικότητας

«Η μέτρηση της παραγωγικότητας συνίσταται στην παρουσίαση μέσω ενός ποσοτικού δείκτη της εξέλιξης της παραγωγικότητας, ώστε να γίνεται αντιληπτή η εξέλιξη της διαχρονικά ή διαστρωματικά»⁵⁰. Η σωστή μέτρηση της παραγωγικότητας συμβάλει στην αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και οδηγεί στην ασφαλή επιλογή των καταλληλότερων διορθωτικών μέτρων. Καθίσταται προφανές ότι τυχόν λάθη στη μέτρηση οδηγούν σε εσφαλμένα συμπεράσματα και πιθανώς σε επιλογή αναποτελεσματικών μέτρων.

Η μέτρηση όμως δεν είναι καθαυτό από μόνη της αρκετή για την επιλογή μέτρων πολιτικής. Χρειάζεται αντίστοιχα να καθοριστούν τα αίτια και οι παράγοντες που προσδιορίζουν την εξέλιξη της παραγωγικότητας. Συνεπώς, όσο σημαντικός είναι για τη μέτρηση της παραγωγικότητας ο προσδιορισμός των παραγόντων που επηρεάζουν την εξέλιξη της, άλλο τόσο σημαντική είναι η αξιολόγηση των παρεμφερών παραγόντων όπως η οικονομική ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα και η γενικότερη οικονομική πολιτική.

Για την μέτρηση της παραγωγικότητας ακολουθούνται τα κάτωθι βήματα:

- η επιλογή του καταλληλότερου δείκτη, μέσω του οποίου εκφράζονται οι μεταβολές του ρυθμού της παραγωγικότητας.
- η επιλογή της καταλληλότερης, με τις υπάρχουσες συνθήκες, μεθόδου εκτίμησης του παραπάνω ποσοτικού δείκτη.
- Η συγκέντρωση των δεδομένων, τα οποία είναι απαραίτητα για την ανάλυση της παραγωγικότητας⁵¹.

Η μέτρηση της παραγωγικότητας μπορεί να γίνει είτε από την πλευρά των εκροών ή από την πλευρά των εισροών. Αφετηρία για τη μέτρηση της συνολικής παραγωγικότητας αποτέλεσε η μέτρηση της παραγωγικότητας από την πλευρά των εκροών, η οποία συνίσταται στην μεταβολή της μέγιστης ποσότητας των εκροών, που μπορεί να παραχθεί

⁵⁰ Βαργιακάκης Γεώργιος, «Βελτίωση και μέτρηση της βιομηχανικής παραγωγικότητας. Η περίπτωση της Ε.Α.Σ. Α.Β.Ε.Ε.», διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Επιστημών της Διοίκησης, Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης.

⁵¹ Γεώργιος Μέργος και Γιάννης Καραγιάννης. «Θεωρητική ανάλυση και μέτρηση της παραγωγικότητας. Μεθοδολογία και Εφαρμογή.» Εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 97.

από μια δεδομένη ποσότητα των εισροών. Αντίστοιχα η μέτρηση από την πλευρά των εισροών, συνδέεται με τη μεταβολή της ελάχιστης ποσότητας των εισροών που απαιτούνται για την παραγωγή μιας δεδομένης ποσότητας εκροών.

2.2 Δείκτες μέτρησης της παραγωγικότητας

Οι προαναφερόμενοι δείκτες μέτρησης της παραγωγικότητας αποτελούν ποσοτικές προσεγγίσεις του επιπέδου και του ρυθμού μεταβολής της παραγωγικότητας. Οι δείκτες αυτοί εκφράζονται συνήθως αριθμητικά.

Πιο συγκεκριμένα, οι ποσοτικοί δείκτες, που αφορούν το επίπεδο της παραγωγικότητας, εκφράζονται είτε με τη μορφή κάποιων μονάδων ή να είναι καθαροί αριθμοί. Οι ποσοτικοί δείκτες διακρίνονται σε δυο μεγάλες υποκατηγορίες: τους δείκτες μερικής και συνολικής παραγωγικότητας ή ολικής παραγωγικότητας.

Αντίθετα, οι δείκτες του ρυθμού μεταβολής της παραγωγικότητας, εκφράζονται αποκλειστικά σε ποσοστά. Είναι φανερό από τον ορισμό της παραγωγικότητας, ότι οι δείκτες αυτοί πρέπει, να συνδέουν τη συνολική παραγωγή και τις χρησιμοποιούμενες ποσότητες των εισροών.⁵²

2.3 Δείκτες συνολικής παραγωγικότητας

Οι δείκτες συνολικής παραγωγικότητας εκφράζουν την μεταβολή της παραγωγικότητας ως προς το σύνολο των παραγωγικών συντελεστών⁵³. Ο ρυθμός μεταβολής της παραγωγικότητας είναι η διαφορά ανάμεσα στο ρυθμό αύξησης μιας ομαδοποιημένης εκροής (aggregate output) και μιας ομαδοποιημένης εισροής (aggregate input). Εξ ορισμού οι δείκτες συνολικής παραγωγικότητας παρακάμπτουν τα μειονεκτήματα των δεικτών μερικής παραγωγικότητας σε ότι αφορά την μεροληπτικότητά τους, στον τρόπο ομαδοποίησης των εκροών και των εισροών και πιο συγκεκριμένα στην εύρεση των καταλληλότερων σταθμίσεων των επιμέρους μεταβολών καθεμιάς εκροής και εισροής. Όμως, το πρόβλημά τους εντοπίζεται στον τρόπο ομαδοποίησης των εκροών και των εισροών και πιο συγκεκριμένα στην εύρεση των καταλληλότερων σταθμίσεων των επιμέρους μεταβολών καθεμιάς εκροής και εισροής. Το σημείο αυτό αποτέλεσε και την κύρια πηγή διαφωνιών αναφορικά με την επιλογή του δείκτη που χρησιμοποιείται για την προσέγγιση της παραγωγικότητας.

Στη βιβλιογραφία έχουν χρησιμοποιηθεί δύο μεθοδολογίες για την ομαδοποίηση των εισροών και των εκροών. Σε αυτές που χρησιμοποιούν πρωτογενή στοιχεία (λογιστική προσέγγιση) και σε αυτές που βασίζονται σε εκτιμήσεις των ελαστικοτήτων παραγωγής μέσω οικονομετρικών ή μη παραμετρικών μεθόδων. Η λογιστική προσέγγιση χρησιμοποιεί

⁵² Γεώργιος Μέργος και Γιάννης Καραγιάννης. “Θεωρητική ανάλυση και μέτρηση της παραγωγικότητας. Μεθοδολογία και Εφαρμογή.” Εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 99.

⁵³ Γεώργιος Μέργος και Γιάννης Καραγιάννης. “Θεωρητική ανάλυση και μέτρηση της παραγωγικότητας. Μεθοδολογία και Εφαρμογή.” Εκδόσεις Παπαζήση Σελ 104

τις αγοραίες τιμές και περιλαμβάνει τους δείκτες Paasche, Laspeyres, Tornqvist - Theil και Fisher (Diewert, 1976, Caves, Christensen και Diewert, 1982). Βασικό πλεονέκτημα της λογιστικής προσέγγισης είναι ότι οι δείκτες μπορούν να υπολογιστούν με απλές αλγεβρικές πράξεις, χωρίς να απαιτούνται οικονομετρικές ή μη-παραμετρικές εκτιμήσεις. Αντίθετα, όμως απαιτούνται στοιχεία που αφορούν τις τιμές των εκροών και των εισροών, που σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι διαθέσιμα ή δεν υπάρχουν⁵⁴.

Ο δείκτης ολικής παραγωγικότητας (total factor productivity) είναι ένας σφαιρικός δείκτης που υπολογίζει το σύνολο των εισροών που συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία. Αποτελεί τον λόγο του παραγόμενου προϊόντος ή της προστιθέμενης αξίας ως προς το συνολικό άθροισμα όλων των εισροών (εργασίας και κεφαλαίου), με στάθμη τα μερίδια τους στην προστιθέμενη αξία ή στο κόστος. Συνεπώς, εάν η αύξηση της προστιθέμενης αξίας είναι μεγαλύτερη από την αύξηση των αθροισμένων εισροών, τότε αυξάνεται και ο δείκτης ολικής παραγωγικότητας. Η μεταβολή του δείκτη ολικής παραγωγικότητας είναι μια άνευ ετέρου ένδειξη πως η ολική παραγωγικότητα του κλάδου έχει αυξηθεί.

Υπάρχουν διάφορες απόψεις αναφορικά με το τι αξιολογεί η ολική παραγωγικότητα των συντελεστών. Μια άποψη υποστηρίζει ότι ο δείκτης της ολικής παραγωγικότητας συνδέεται άμεσα με τις τεχνολογικές εξελίξεις /όπως π.χ. η χρήση αυτοματοποιημένων συστημάτων ή/και η γραμμή παραγωγής. Άλλη άποψη υποστηρίζει ότι αφορά τις εξωτερικότητες που σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη ενώ άλλη ότι οι σχετικές μετρήσεις είναι έγκυρες μόνο όταν αφορούν σύντομο χρονικό διάστημα. Αντίθετα άλλη άποψη θεωρεί ότι η ολική παραγωγικότητα αφορά μετρήσεις σε βάθος χρόνου. Σε κάθε περίπτωση η πλειοψηφία των επιστημόνων συμφωνούν στο ότι η ολική παραγωγικότητα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξη και συνακόλουθα την ευημερία μιας παραγωγικής μονάδας αλλά και ενός κράτους ευρύτερα⁵⁵.

2.4 Συγχωνεύσεις – Εξαγωγές

Ο δείκτης συνολικής παραγωγικότητας εκτός από δείκτη παραγωγικότητας και ευρύτερα ανάπτυξης και κερδοφορίας αποτελεί συνήθως και κριτήριο/κίνητρο που οδηγεί σε δραστικότερες αποφάσεις για μια παραγωγική μονάδα. Δραστικότερες αποφάσεις όπως πτώχευση ή συρρίκνωση του κύκλου εργασιών αλλά ακόμη και συγχώνευση με άλλες εταιρίες.

Συνήθως μια εξαγορά- συγχώνευση καθίσταται εφικτή είτε με την αξιοποίηση των αποθεματικών είτε με την εκτροπή των ελεύθερων ταμειακών ροών⁵⁶. Ως ελεύθερες ταμειακές ροές ορίζονται τα πλεονάζοντα ρευστά διαθέσιμα, από όπου έχουν προηγουμένως αφαιρεθεί όλες οι υποχρεώσεις και τα επενδυτικά προγράμματα της επιχείρησης. Σύμφωνα με τη θεωρία του Jensen (1986), οι εταιρίες μπορούν να αξιοποιήσουν τα ρευστά διαθέσιμα που έχουν πραγματοποιώντας συγχωνεύσεις -

⁵⁴ Μακρή Ελένη. Βόλος 2013 “Μέτρηση Παραγωγικότητας 51 χωρών με δείκτες Malmquist.” Διπλωματική εργασία επιβλέπων καθηγητής: Τζερεμές Νικόλαος. σελ 15.

⁵⁵ Θεοφάνης Μαμουνέας.(Τμήμα Οικονομικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου) Ανδρέου Αδάμος. (Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου) Μάιος 2011. «Παράγοντες που εξηγούν την παραγωγικότητα στην Κύπρο». Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής. Σελ 7.

⁵⁶ Jensen M. (1986) “Agency costs of free cash, corporate finance, and takeovers.” American Economic Review. Vol. 2. pp.323 - 329

εξαγορές, αυξάνοντας το μέγεθος τους, ενισχύοντας τη δύναμή και την ικανότητά τους για κερδοφορία και ταυτόχρονα μειώνοντας τον κίνδυνο να γίνουν στόχος μιας εξαγοράς. Προς επιβεβαίωση των ανωτέρω, αξίζει να σημειωθεί ότι μια πιο συγκεκριμένη πρόταση που προτείνεται από διάφορους συγγραφείς (Jensen, 1988, Dutz, 1989) σχετικά με την αξιοποίηση του χρηματικού πλεονάσματος των εταιριών είναι η πραγματοποίηση οριζόντιων συγχωνεύσεων-εξαγορών σε βιομηχανίες που βρίσκονται στο στάδιο της ύφεσης. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η απόκτηση της εταιρίας στόχου μειώνει τις πηγές που υπάρχουν στη βιομηχανία και έτσι προτρέπει την έξοδο των ανταγωνιστριών εταιριών και την παραπέρα συρρίκνωση της αγοράς.

Οι διάφορες θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί για τα κίνητρα που οδηγούν σε μια συγχώνευση-εξαγορά δεν είναι αμοιβαίως αποκλειόμενες και είναι πολύ πιθανό να υφίστανται ταυτόχρονα περισσότερα κίνητρα σε κάποιες περιπτώσεις. Στη θεωρία, η πλειοψηφία των κινήτρων στοχεύει στην αύξηση του κέρδους και της αποδοτικότητας των δύο εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

Άλλες γνωστές θεωρίες που έχουν εκφραστεί είναι των Berkovitch και Narayanan⁵⁷ οι οποίοι θεωρούν κίνητρο μιας συγχώνευσης την αντικατάσταση μιας αναποτελεσματικής διοίκησης. Σε παρόμοιο κλίμα οι Bradley *et al.* (1983)⁵⁸ χαρακτηρίζουν ως προεξέχων κριτήριο, τη σπουδαιότητα της προνομιακής πληροφόρησης. Επίσης, οι Copeland and Weston (1988)⁵⁹ θεωρούν ότι οι εταιρικές συνενώσεις οφείλονται σε πέντε σημαντικές αιτίες: αύξηση αποδοτικότητας, προνομιακή πληροφόρηση, μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς, μειωμένη φορολογία και επίλυση σύγκρουσης συμφέροντος μεταξύ μετόχων (εντολέα) και διοικητικών στελεχών (αντιπρόσωπου).

Μια αναλυτικότερη όμως προσέγγιση κατατάσσει το σύνολο των κινήτρων σε τρεις γενικές κατηγορίες⁶⁰.

2.5 Οικονομικά κίνητρα

Στην πρώτη κατηγορία κινήτρων εμπεριέχονται τα οικονομικά κίνητρα όπως η συνέργεια, η μείωση του κόστους λειτουργίας και παραγωγής και η ελάττωση της φορολόγησης.

Όπως έχει παραπάνω αναφερθεί καθίσταται προφανές ότι η συνέργεια αποτελεί το βασικό και πιο αποδεκτό κίνητρο για συγχωνεύσεις-εξαγορές. Η συνέργεια συνίσταται στο πλεονέκτημα του να συνεργάζονται δύο παραγωγικές μονάδες για την επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος σε αντίθεση με το αποτέλεσμα που θα είχε η καθεμία αν λειτουργούσε αυτοτελώς. Με πιο απλά λόγια, η συνένωση αποσκοπεί στην αύξηση της κερδοφορίας σε τέτοιο βαθμό που να ξεπερνά την πρόσθεση της αυτοτελούς κερδοφορίας του κάθε τμήματος. Η παραπάνω λογική βασίζεται στο αξιωματό ότι «2' +

⁵⁷ Berkovitch, E. and Narayanan, M. (1993) "Motives for Takeovers: An Empirical Investigation." *The Journal of Financial and Quantitative Analysis*. Vol. 28. No.3. pp 347-362.

⁵⁸ Bradley, M., Desai, A., Kim, E. (1983) "The rationale behind interfirm tender offers Information or synergy?" *Journal of Financial Economics*. Vol. 11. pp. 183-206.

⁵⁹ Copeland, T. and Weston, J. (1988) *Financial Theory and Corporate Policy*. 3rd edition. Reading MA, Addison-Wesley

⁶⁰ Ταμπακούδης, Ι. (2009), «Εκτίμηση του οικονομικού αντίκτυπου των Συγχωνεύσεων-Εξαγορών στην Ελλάδα. Συγκριτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων με τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ηπειρωτική Ευρώπη», διδακτ. Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, σελ. 61-62

2' = 5'»⁶¹, καθώς οι ωφέλειες προκύπτουν από ομοιότητες και αλληλοσυμπληρώσεις μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων εταιριών⁶².

Αξίζει σε αυτό το σημείο να διευκρινισθεί ότι συνεργατικά οφέλη προκύπτουν τόσο σε συσχετισμένες εταιρικές ενώσεις αλλά και σε μη. Το βασικό πλεονέκτημα των λειτουργικών συνεργιών συνίσταται στην εκμετάλλευση οικονομικών κλίμακος και φάσματος. Ειδικότερα, καταλήγουν σε αύξηση της παραγωγής με το ίδιο ή μικρότερο κόστος οδηγώντας σε ένα πολύ σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Προφανώς στην περίπτωση των μη συσχετισμένων εταιριών η συσχέτιση των παραγωγικών διαδικασιών και ο αντίστοιχος υπολογισμός του οφέλους καθίσταται πιο σύνθετος.

Εκτός από τις συνέργειες σε επίπεδο παραγωγικής διαδικασίας, όφελος μπορεί να προκύψει λόγω της αλληλοσυμπλήρωσης και αλληλοεπικάλυψης των δραστηριοτήτων ή των αποτελεσμάτων. Για παράδειγμα, μπορεί εταιρία λόγω έλλειψης πόρων να καθυστερεί την διεύρυνση της γραμμής παραγωγής της. Την προαναφερόμενη χρηματοδότηση μπορεί όμως να την καλύψει μέσω της ρευστότητας της εταιρίας που θα συγχωνευθεί. Αυτού του τύπου η συνένωση μπορεί να οδηγήσει σε πολλαπλά οφέλη τα οποία προσδιορίζονται βάσει των αναγκών και χαρακτηριστικών της κάθε επιχείρησης⁶³.

Αντίστοιχα, επιπλέον οικονομικό κίνητρο αποτελεί η αλλαγή στη φορολογική μεταχείριση. Τα φορολογικά οφέλη αποτελούν πρωταρχική συζήτηση στα πλαίσια κάθε διαπραγμάτευσης συγχώνευσης-εξαγοράς και είναι ένα στοιχείο που αφορά άμεσα και τις δύο εμπλεκόμενες επιχειρήσεις⁶⁴. Τα οφέλη μπορεί να συνίστανται στον χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή της νεοσυσταθείσας εταιρίας σε σχέση με το συνολικό ποσό που κατέβαλαν οι προηγούμενες δύο επιχειρήσεις αυτοτελώς. Αυτό μπορεί να συμβεί στην περίπτωση όπου η μια εκ των δύο εταιριών έχει μια ζημιολόγητη χρήση ενώ η άλλη παρουσιάζει κέρδη. Τα ενοποιημένα πλέον κέρδη που θα προκύψουν από τη συγχώνευση θα είναι μειωμένα λόγω των ενοποιημένων εξόδων/ζημιών με αποτέλεσμα ο φόρος που θα προκύψει να είναι μικρότερος. Η ίδια λογική εφαρμόζεται στις πολυετείς αποσβέσεις εξοπλισμού ή άλλων στοιχείων υπεραξίας που επίσης επιμερίζουν τη φορολογική επιβάρυνση του νέου νομικού προσώπου.

2.6 Στρατηγικά κίνητρα

Η δεύτερη κατηγορία κινήτρων αφορά τα στρατηγικά κίνητρα όπως π.χ. την ανάπτυξη, την εξασφάλιση πόρων-πηγών, την αύξηση του μεριδίου αγοράς, την απόκτηση προηγμένης τεχνολογίας και την εξαγορά ενός ανταγωνιστή ή την αποφυγή του κινδύνου εξαγοράς από μια άλλη εταιρία.

Όπως γίνεται αντιληπτό αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικά κίνητρα για τη συγχώνευση-εξαγορά δύο επιχειρήσεων του ίδιου τομέα καθώς με αυτόν τον τρόπο μπορεί

⁶¹ Gaughan, M. (2002). "The substitute hypothesis: The impact of premarital liaisons and human capital on marital timing." *Journal of Marriage and the Family*. Vol. 64. pp. 407-419

⁶² Hayward, M. and Hambrick, D. (1997) "Explaining the Premiums Paid for Large Acquisitions: Evidence of CEO Hubris." *Administrative Science Quarterly*. Vol. 42. No. 1. pp. 103-127.

⁶³ Myers S. C. & Majluf N. S. (1984), "Corporate Financing and Investment Decisions when Firms Have Information that Investors Do Not Have". *Journal of Financial Economics*. Volume 13, Issue 2, June 1984, Pages 187-221

⁶⁴ Hayne E. (1989) "LBOs and Taxes: No One to Blame But Ourselves?" Working Papers RPF-185. University of California at Berkeley

η μια να αποκτήσει την πελατεία της άλλης το οποίο υπό άλλες συνθήκες θα αποτελούσε αθέμιτο ανταγωνισμό ή και βάση δικαστικής διαμάχης και αντίστοιχης αποζημίωσης. Κίνητρο αποτελεί επίσης η εξαγορά ενός ιστορικού «παίκτη» του κλάδου και η χρήση με αυτόν τον τρόπο του λογοτύπου του που έχει ιδιαίτερη αγοραστική αξία καθώς συνδέεται με την εμπιστοσύνη του κοινού στην ποιότητα και ανωτερότητά του.

Με το παραπάνω συνδέεται και ένα ακόμη στρατηγικό κίνητρο αυτό της αύξησης του μεριδίου αγοράς⁶⁵. Εάν η συγχώνευση-εξαγορά είναι αρκετά μεγάλη, η εταιρία μπορεί να εξασφαλίσει μισοπολιτική θέση επικρατώντας άνευ εταίρου στο συγκεκριμένο αντικείμενο. Έτσι, ενισχύει τη θέση της επιχείρησης στην αγορά, μειώνοντας ή και εξαλείφοντας τον ανταγωνισμό αλλά και τον κίνδυνο εξαγοράς τους από άλλην εταιρία/ανταγωνιστή.

Επιπλέον, η αυξημένη δυναμική δίνει τη δυνατότητα στην καινούρια επιχείρηση να τοποθετηθεί καλύτερα στον κλάδο, αυξάνοντας τη δύναμή της σε σχέση με προμηθευτές, πελάτες και ανταγωνιστές. Συνακόλουθα, εξασφαλίζεται η προμήθεια φθηνών, ποιοτικών και άμεσα (on time) παραδοτέων πρώτων υλών επιτυγχάνοντας τον ανεφοδιασμό σημαντικών εισροών και παράλληλα να μειώσει την εξωτερική αβεβαιότητα⁶⁶.

Κατά γενική ομολογία η εισαγωγή νέων τεχνολογιών μέσω μιας εξαγοράς-συγχώνευσης προτιμάται λόγω κόστους και ταχύτητας σε σχέση με τη δυσκίνητη και δαπανηρή δραστηριότητα της έρευνας και ανάπτυξης⁶⁷. Με την ολοκλήρωση μιας εταιρικής συνένωσης, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα πνευματικά δικαιώματα και η τεχνογνωσία της κάθε εταιρίας γίνεται κτήμα της νεοσυσταθείσας εταιρίας.

Αυτά τα κίνητρα διαφοροποιούνται από τα οικονομικά κριτήρια καθώς συνδέονται περισσότερο με την μακροπρόθεσμη στρατηγική πολιτική μιας εταιρίας και συνήθως δεν έχουν άμεσα και μετρήσιμα οικονομικά οφέλη.

2.7 «Προσωπικά» Κίνητρα

Τέλος, στην τρίτη κατηγορία εντάσσονται τα προσωπικά ή διοικητικά κίνητρα, όπως π.χ. η υπερβολική υπερηφάνεια και ματαιοδοξία των επιχειρηματιών, η υπεροψία των διευθυντικών στελεχών, η εξασφάλιση οικονομικών «μπόνους» για τα ανώτερα στελέχη, η προνομιακή πληροφόρηση κ.λ.π.

Ολοκληρώνοντας τον σχολιασμό των πρωταρχικών κινήτρων, αξίζει να αναφερθεί ότι πολλές εταιρίες προτιμούν να αναπτυχθούν εξωτερικά, μέσω μιας συγχώνευσης - εξαγοράς, ελαχιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο το χρόνο απόκρισης στις νέες απαιτήσεις του παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος εξοικονομώντας παράλληλα ιδίους πόρους. Η συνένωση σε πολλές περιπτώσεις δεν αποτελεί συνειδητή επιλογή αλλά επιτακτική αναγκαιότητα περαιτέρω ανάπτυξης ή και επιβίωσης μιας παραγωγικής μονάδας. Η απαίτηση μιας επιχείρησης για γρήγορα και αποτελεσματικά αντανακλαστικά στις επιταγές και ανάγκες της παγκοσμιοποιημένης αγοράς

⁶⁵ Stigler J. (1950) "The Development of Utility Theory. II. Journal of Political Economy." Vol. 58. pp. 373-392

⁶⁶ Porter, M. (1980) Competitive Strategy. The Free Press, New York

⁶⁷ Ταμπακούδης, Ι. (2009), "Εκτίμηση του οικονομικού αντίκτυπου των Συγχωνεύσεων-Εξαγορών στην Ελλάδα. Συγκριτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων με τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ηπειρωτική Ευρώπη", διδακτ. Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, σελ. 65-68.

δημιουργούν την ανάγκη για ανεύρεση ευέλικτων εναλλακτικών. Μια τέτοια ευελιξία είναι η εναλλακτική της εξωτερικής ανάπτυξης μέσω της συγχώνευσης-εξαγοράς που υποκαθιστά την υποχρέωση της εσωτερικής ανάπτυξης των δυνατοτήτων μιας επιχείρησης.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα υπόθεση, που βρίσκεται ίσως πιο κοντά στην πραγματικότητα, σχετικά με τα κίνητρα των συγχωνεύσεων-εξαγορών έχει παρουσιάσει ο Roll . Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι είναι αόριστη και υπερβολική η υπόθεση πως όλοι οι οικονομικοί παράγοντες λειτουργούν πάντοτε ορθολογικά και ότι ο μέσος άνθρωπος βασίζει τις αποφάσεις του αποκλειστικά και μόνο σε αυτά τα ορθολογικά κριτήρια. Έρευνες από διάφορους ψυχολόγους επιβεβαιώνουν την παραπάνω λογική καθώς αποδείχθηκε ότι οι άνθρωποι δε λαμβάνουν πάντα λογικές αποφάσεις όταν βρίσκονται υπό πίεση⁶⁸. Είναι βέβαια σαφές ότι οι συγχωνεύσεις-εξαγορές αντικατοπτρίζουν προσωπικές αποφάσεις, που παίρνονται μέσα σε ένα περιβάλλον έντασης, πίεσης, αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων και ανταγωνισμού.

Σύνθετες λοιπόν επιχειρηματικές αποφάσεις, όπως είναι οι συγχωνεύσεις-εξαγορές, δεν απορρέουν αποκλειστικά από αυστηρά τεχνοκρατικά κριτήρια, αλλά υπεισέρχονται διάφοροι παράγοντες⁶⁹. Η μη ορθολογική συμπεριφορά των στελεχών των επιχειρήσεων έγκειται στην υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων τους και στην ψευδαίσθηση ότι μπορούν να διοικήσουν πολύ πιο αποτελεσματικά μια άλλη εταιρία, η οποία μετατρέπεται έτσι σε υποψήφιο στόχο για εξαγορά/τρόπαιο. Ενώ σε μια συγχώνευση-εξαγορά το μόνο δεδομένο που ενδιαφέρει είναι αν η εκτιμηθείσα αξία είναι μεγαλύτερη της αγοραίας-χρηματιστηριακής αξίας υπεισέρχεται σε αυτή την εξίσωση η υπερεκτίμηση των προσδοκιών για ανάπτυξη πέραν των αυστηρών αριθμητικών δεδομένων .

Σύμφωνα με τον Roll η υπεραξία που πληρώνουν οι εταιρίες είναι τυχαία λάθη, που προκύπτουν από λάθη των στελεχών της εταιρίας που κινεί την εξαγορά. Μάλιστα, οι Kaplan and Weisbach⁷⁰ προτείνουν το αξίωμα πως *όσο μεγαλύτερη είναι η αυτοπεποίθηση και αλαζονεία των στελεχών, ομοίως αυξημένη είναι η υπεραξία που καταβάλλεται*. Πρέπει όμως να διευκρινισθεί ότι δεν υπονοείται σε καμία περίπτωση ότι τα διευθυντικά στελέχη ενεργούν συνειδητά ενάντια στα συμφέροντα τους. Μπορεί οι προθέσεις τους να στοχεύουν στην έντιμη και υπεύθυνη διαχείριση χωρίς όμως να δικαιώνονται τελικά από το αποτέλεσμα. Η επιθυμία τους να έχουν δίκιο συχνά προσπερνά αυτό που τους λέει η ψυχρή λογική των μεταβλητών. Συμπερασματικά, οι συγχωνεύσεις-εξαγορές συχνά προκύπτουν από την υπερφίαλη αντιμετώπιση των ανώτερων στελεχών και την πεποίθησή τους ότι η λογική και η επιχειρηματική τους οξύνονα ξεπερνά αυτό που οι «απλοί» οικονομολόγοι τους συνιστούν⁷¹.

Στα παραπάνω συμβάλλει και η θεωρία της καλύτερης ή προνομιακής

⁶⁸ Kahneman, D. and Tversky, A. (1982). "The simulation heuristic, In D. Kahneman et al.(eds.) Judgement under uncertainty: Heuristics and biases." New York: Cambridge University Press. pp. 201- 208.

⁶⁹ March, J. and Simon, H. (1958) Organizations. New York: Wiley

⁷⁰ Kaplan, S. and Weisbach, M. (1992) "The Success of Acquisitions: Evidence from Divestitures." The Journal of Finance Vol. 47. No. 1. pp. 107-138

⁷¹ Hambrick, D. and Cannella, A. (1993) "Relative Standing: A Framework for Understanding Departures of Acquired Executives." The Academy of Management Journal. Vol. 36. No. 4. pp. 733-762

πληροφόρησης βάσει της οποίας η εξαγοράστρια εταιρία κατέχει πληροφορίες για την εταιρία-στόχο, είναι άγνωστες στο ευρύ κοινό που δεν ενσωματώνονται στην παρούσα τιμή της μετοχικής αξίας της εταιρίας-στόχου. Η συγκεκριμένη θεωρία βασίζεται στην ανεπάρκεια της αγοράς και στην ελλιπή πληροφόρηση μεταξύ των συμμετεχόντων.

2.8 Εναλλακτικές Θεωρίες

Πέρα από τα ανωτέρω εκτεθέντα συνυπάρχουν και άλλες θεωρίες/κίνητρα που δεν μπορούν εύκολα να κατηγοριοποιηθούν στις προαναφερθείσες υποπεριπτώσεις.

Παράδειγμα αποτελούν τα λεγόμενα *αμυντικά κίνητρα*, τύπου λογικής «αγόρασε ώστε να μην αγορασθείς»⁷². Έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο πολλές επιχειρήσεις να επιδιώκουν συγχώνευση-εξαγορά μιας άλλης επιχείρησης ώστε να αποφύγουν μια πιθανή εξαγορά στο μέλλον. Η επιδίωξη αυτή έχει ως εκκίνηση την δημιουργία ενός «θελκτικού» εταιρικού προφίλ, μέσω της αλλαγής των χαρακτηριστικών της εταιρίας, τη διόγκωση του μεγέθους της και τη δημιουργία αξιόλογης εταιρικής φήμης⁷³. Βάσει της παραπάνω λογικής μια αμυντική συγχώνευση-εξαγορά μπορεί να επιδιώκει την αποφυγή μιας επικείμενης ζημιάς παρά την εξασφάλιση άμεσου κέρδους⁷⁴.

Νεότερες απόψεις υποστηρίζουν ότι οι συγχωνεύσεις-εξαγορές οφείλονται σε απρόσμενες εξωγενείς αλλαγές, όπως η αλλαγή της νομοθεσίας, η παγκοσμιοποίηση και η εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών^{75 76}.

2.9 Ιδιωτικοποιήσεις - Αποκρατικοποιήσεις

Οι διαδικασίες αποκρατικοποίησης εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στα τέλη του 1970. Ήδη όμως, από την εποχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ξεκίνησε η συζήτηση για την αναποτελεσματικότητα του δημοσίου και του κράτους να ασκεί τα επιχειρηματικά καθήκοντα καθώς και για την ανικανότητά του να διαχειρίζεται σωστά τους οικονομικούς πόρους. Μεταβλητές όπως το πολιτικό συμφέρον, η διαφθορά, οι κοινωνικές πιέσεις αποτελούν συνήθεις λόγους βάσει των οποίων οι μελετητές καταλήγουν διαχρονικά στο συμπέρασμα ότι ο ιδιώτης επιχειρηματίας είναι καταλληλότερος στην άσκηση διοίκησης επιχειρήσεων. Ιστορικά, η πρώτη ιδιωτικοποίηση έλαβε χώρα το 1984 και αφορούσε τη δημόσια προσφορά της βρετανικής εταιρίας τηλεπικοινωνιών British Telecom. Στη Γαλλία από το 1986 έως το 1988 ιδιωτικοποιήθηκαν 22 επιχειρήσεις αξίας 12 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Στη «μόδα» αυτή συνέβαλλε και η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο οι οποίοι φορείς πίεσαν τις χώρες διεθνώς να προχωρήσουν σε αποκρατικοποιήσεις,

⁷² Greer, D. (1986) "Acquiring in Order to Avoid Acquisition." *Antitrust Bulletin*. Vol. 31. pp. 155–186

⁷³ Dickerson, A., Gibson, H. and Tsakalotos, E. (2003) "Is attack the best form of defence? A competing risks analysis of acquisition activity in the UK." *Cambridge Journal of Economics*. Vol. 27. pp. 337–357.

⁷⁴ Βλαχόπουλος Αβραάμ. Θεσσαλονίκη 2015. «Συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων». Διπλωματική εργασία. Σελ 40-46.

⁷⁵ Andrade, Mitchell and Stafford, 2001, *Journal of Economic Perspectives*—Volume 15, Number 2—Spring 2001—Pages 103–120

⁷⁶ Mulherin and Boone, 2000, *Journal of Corporate Finance*, 2000, vol. 6, issue 2, 117-139

θέτοντας τις ιδιωτικοποιήσεις σαν όρο στις υπό διάσωση χώρες⁷⁷.

Οι ιδιωτικοποιήσεις, εφόσον σχεδιαστούν κατάλληλα, μπορούν να επιφέρουν ουσιαστική βελτίωση στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Είναι προφανές ότι τα οφέλη δεν περιορίζονται στα άμεσα ορατά και απτά οικονομικά ανταλλάγματα που ακολουθούν την κατακύρωση μιας σύμβασης στον πλειοδότη⁷⁸. Ακολουθούν παραδείγματα των πιθανών πλεονεκτημάτων που μπορεί να προκύψουν από τις ιδιωτικοποιήσεις

Συχνά, οι επενδυτές μετά την ολοκλήρωση της ιδιωτικοποίησης προχωρούν σε επιπλέον παραγωγικές επενδύσεις με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη της επιχείρησης. Το σημαντικότερο, όμως, όφελος προέρχεται από τη μεγαλύτερη απόδοση του συνόλου της οικονομίας, εντός της οποίας θα αναπτυχθούν οι νέες επιχειρήσεις με τους όρους και τους κανόνες της παγκόσμιας αγοράς.⁷⁹ Απαγκιστρωμένες πλέον από τις νομικές αγκυλώσεις της κρατικής γραφειοκρατίας και των αντίστοιχων διαδικασιών που ενώ έχουν ως στόχο τη διαφάνεια των κρατικών διαδικασιών οδηγούν στον στραγγαλισμό της υγιούς επιχειρηματικότητας.

Οι ιδιωτικές εταιρείες έχουν συνεπώς ισχυρότερα κίνητρα, την ικανότητα αλλά και την ευελιξία/ελευθερία να είναι παραγωγικότερες, αποτελεσματικότερες και συνεπώς πιο αποδοτικές και κερδοφόρες. Σύμφωνα με τα πορίσματα μελέτης σε δείγμα πέραν των 110 οργανισμών, ποσοστό μεγαλύτερο του 80% κατέγραψαν αυξημένη αποτελεσματικότητα και γύρω στο 70% παρουσίασαν μεγαλύτερη κερδοφορία μετά την ιδιωτικοποίηση⁸⁰).

Παράλληλα, η μείωση της πολιτικής παρέμβασης στην αποφασιστική διαδικασία έχει ως αποτέλεσμα να τίθενται στόχοι σε τεχνοκρατική και αντικειμενική βάση. Το συγκεκριμένο όφελος λόγω του ποιοτικού του χαρακτήρα είναι δύσκολο να υπολογιστεί σε αριθμητικούς όρους αλλά έχει αδιαμφισβήτητα σημαντική επίπτωση στην εύρυθμη λειτουργία μιας επιχείρησης. Επιπλέον, εξασφαλίζεται πιο εύκολα χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίου. Οι ιδιωτικοποιήσεις μπορούν να αποφέρουν σημαντικά έσοδα στα κρατικά ταμεία το οποίο έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία και αντίκτυπο δεδομένης της τρέχουσας κατάστασης των δημόσιων οικονομικών. Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, κατά την περίοδο 1989-2009, τα έσοδα από τις ιδιωτικοποιήσεις στις χώρες της ΕΕ (εξαιρουμένων των πρώην σοσιαλιστικών κρατών) κυμάνθηκαν μεταξύ 3% και 30% του ΑΕΠ με μέσο όρο το 12%. Τέλος, η ενδεχόμενη αυξημένη κερδοφορία συνεισφέρει περισσότερα έσοδα στο κράτος από τη φορολογία, όπως επίσης και ψηλότερα μερίσματα αναλόγως του ποσοστού επί του μετοχικού κεφαλαίου που θα διατηρήσει το Κράτος⁸¹. Ο ακόλουθος πίνακας περιγράφει τη δειλή αρχή που έγινε τη δεκαετία του 1980 από τη Μ. Βρετανία και πως η σκυτάλη πέρασε στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. γνωρίζοντας άνθηση στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 και πτώση στο πρώτο μισό της δεκαετίας του 2000

⁷⁷ Τσιρώνας Αθανάσιος Β. Αποκρατικοποιήσεις : Έννοια, φύση και λειτουργία από την άποψη του διοικητικού οικονομικού δικαίου. Αθήνα : Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2006. Σελ 8.

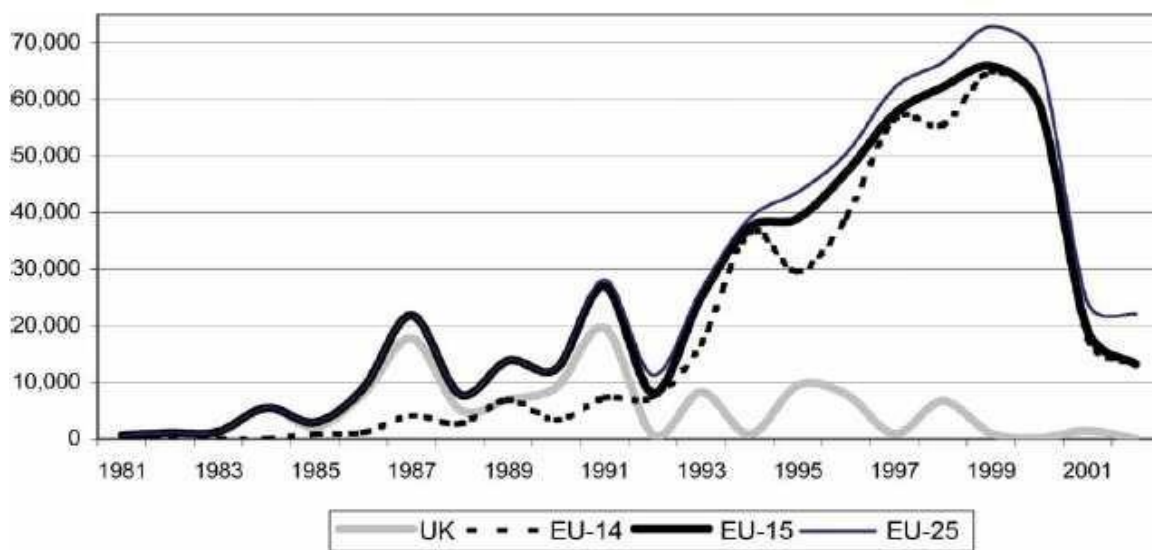
⁷⁸ Παπαδόπουλος Δημήτρης Λ. Θεσσαλονίκη 1986 Κρατική παρέμβαση στην οικονομική δραστηριότητα. Παρατηρητής. σελ. 290

⁷⁹ Αλεξίου Άννα. « Οι ιδιωτικοποιήσεις στις υπερχρεωμένες χώρες του Ευρωπαϊκού νότου σε περιόδους κρίσης» . Πτυχιακή Εργασία. Σελ 16.

⁸⁰ <https://www.pwc.com.cy/en/publications/assets/privatisations-beginners-guide-gr.pdf>

⁸¹ Παπαδόπουλος, Δημήτρης Λ. 1986 Θεσσαλονίκη. « Κρατική παρέμβαση στην οικονομική δραστηριότητα» . Παρατηρητής. σελ. 287

Πηγή: Privatization Barometer⁸²

Διάγραμμα 1 Έσοδα απο ιδιωτικοποιήσεις στην Ε.Ε, 1981-2002

	Έσοδο(\$ δις.)		
	1977-1992	1993-2003	\$ κατά κεφαλή
Αυστρία	1,222	12,606	1,726
Βέλγιο	139	5,568	557
Δανία	-	6,819	1,277
Φινλανδία	370	16,640	3,289
Γαλλία	7,338	59,461	1,134
Γερμανία	6,593	71,430	949
Ελλάς	1,265	12,099	1,266
Ιρλανδία	346	6,149	1,703
Ιταλία	7,014	109,926	2,027
Ολλανδία	1,891	20,651	1,416
Πορτογαλία	3,622	22,986	2,627
Ισπανία	2,636	46,784	1,220
Σουηδία	1,151	18,058	2,166
Μ. Βρετανία	79,410	42,188	2,065

Πίνακας 5 Λεπτομερή στοιχεία ιδιωτικοποιήσεων Ε.Ε, 1987-2003

112,996 451,366 (Μ.Ο.) 1,472

Πηγή: Privatization Barometer

⁸² Τζιβαλίδου Φωτεινή. Μορφές Ιδιωτικοποίησης στο πλαίσιο της βιβλιογραφίας και της ελληνικής πραγματικότητας τα τελευταία είκοσι χρόνια. Διπλωματική εργασία. ΠΑΜΑΚ. 2011 σελ 19

2.10 Το παράδειγμα του Ηνωμένου Βασιλείου

Ιστορικότερο παράδειγμα ιδιωτικοποιήσεων αποτελεί αδιαμφισβήτητα το Ηνωμένο Βασίλειο το οποίο επί της διακυβέρνησης της Μάργκαρετ Θάτσερ, ευρέως γνωστή ως «Σιδηρά Κυρία», ανέπτυξε μια πολιτική διαδικασία που παρόμοιά της δεν έχει καταγραφεί έως σήμερα. Η Θάτσερ διαδέχτηκε στην ηγεσία του συντηρητικού κόμματος, τον Έντουαρντ Χηθ την 11η Φεβρουαρίου του 1975 και με την νίκη του κόμματος στις εκλογές της 4ης Μαΐου του 1979, έμεινε στην ιστορία ως η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός στη Μ. Βρετανία⁸³.

Η Μάργκαρετ Θάτσερ, παρέλαβε μια χώρα στα όρια της παρακμής η οποία λόγω των πετρελαϊκών κρίσεων της δεκαετίας του 1970 και της ραγδαίας αύξησης της τιμής του πετρελαίου είχε μια οικονομία που αδυνατούσε να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της εποχής. Επιπρόσθετα το Ηνωμένο Βασίλειο αντιμετώπιζε δυσκολίες προσαρμογής στην νέα κατάσταση πραγμάτων που όριζε την αποβιομηχάνιση και τη στασιμότητα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ο ρυθμός αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος από το 1960 ήταν 2.9 % κάθε έτος, ενώ από το 1979 και μετά αυτό το ποσοστό μειώθηκε στο 2.3% .

Η Θάτσερ ταρακούνησε τα νερά της πολιτικής ηγεσίας τόσο λόγω του φύλου τα αλλά και λόγω των ριζοσπαστικών ιδεών που είχε που στόχευαν σε μια πλήρη στροφή της οικονομίας της χώρας⁸⁴. Η οικονομική της πολιτική βασιζόταν στην πολιτική φιλοσοφία του Hayek και την οικονομική συλλογιστική του ηγέτη της Μονεταριστικής σχολής M.Friedman⁸⁵ .

Βασικός στόχος της νέας κυβέρνησης ήταν καταρχήν η μείωση του πληθωρισμού. Αυτό επιδιώχθηκε μέσω της απελευθέρωσης των αγορών και της δυσκαμψίας που επέφεραν οι κανόνες της αγοράς σε τιμές και μισθούς. Τα δημοσιονομικά μέτρα αφορούσαν αλλαγές στο φορολογικό σύστημα, αυστηρό έλεγχο των δημοσίων δαπανών, αλλαγές στην εργατική νομοθεσία και την προαναφερόμενη ιδιωτικοποίηση ορισμένων εθνικοποιημένων βιομηχανιών⁸⁶. Περαιτέρω, συνέβαλλε η νέα κυβέρνηση στον περιορισμό της κρατικής παρέμβασης στους εθνικούς πόρους με αποτέλεσμα την ενίσχυση του ανταγωνισμού, την απελευθέρωση των αγορών δίνοντας παράλληλα κίνητρα στους επενδυτές⁸⁷. Μέτρα που στόχευαν αντίστοιχα στην αύξηση της απασχόλησης και την ανάκαμψη των τρεχουσών συναλλαγών αποτελούν πλέον δευτερευόν στόχο μιας και ο αυξανόμενος πληθωρισμός θεωρούνταν η βασική αιτία της μειωμένης οικονομικής ανάπτυξης⁸⁸.

Παρότι οι ιδιωτικοποιήσεις της Θάτσερ δεν αποτελούσαν ιδιαίτερη πρωτοτυπία

⁸³ Σκρίμπα Μαρία. « πολιτικές ιδιωτικοποίησης και τα όρια της κρατικής παρέμβασης» Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας τμήμα οικονομικών επιστημών πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών διπλωματική εργασία. Σελ 54.

⁸⁴ Newberry D.M., (2000) Privatization, Restructuring, and Regulation of Network Utilities, The Warlas-Pareto Lectures.

⁸⁵ Heald D., Steel D., (1981), "The Privatization of UK Public Enterprises", Annals of Public and Co-operative Economy 52, pp 351-367.

⁸⁶ Buiter W.H., Miller M., Naily Bail M., Bransom W. H., (1981), " The Thatcher Experiment: The First Two Years" Brooking Papers on Economic Activity, vol 1981, No 2, pp 315-379.

⁸⁷ Fry G.K., (1984) " The Development of the Thatcher's Government 'Grant Strategy' for thw Civil Service: A public policy perspective", Public Administration 62(3), pp 322.

⁸⁸ Buiter W.H., Miller M., Naily Bail M., Bransom W. H., (1981), " The Thatcher Experiment: The First Two Years" Brooking Papers on Economic Activity, vol 1981, No 2, pp 315-379.

σε παγκόσμιο επίπεδο, το όνομά της έχει χαραχθεί ανεξίτηλα στην ιστορία των ιδιωτικοποιήσεων. Αυτή η συμβολή της φαντάζει ακόμη πιο σημαντική αν αναλογισθεί κανείς ότι γνώρισε τη σθεναρή αντίσταση της κυβέρνησης των Εργατικών, οι οποίοι έφτασαν στο σημείο να υποσχεθούν ότι αν επανεκλέγονταν θα εθνικοποιούσαν ξανά τις «χαμένες» επιχειρήσεις όπως η British Aerospace και η Cable and Wireless παρότι αυτή ήταν η κυβέρνηση που προχώρησε στην μερική ιδιωτικοποίηση της British Petroleum για να αυξήσει τα ρευστά διαθέσιμα της κυβέρνησης⁸⁹. Χαρακτηριστικά ο πρόεδρος του συντηρητικού κόμματος Tebbit είχε αναφέρει ότι «το 1979 η Βρετανία είχε το μεγαλύτερο δημόσιο τομέα από κάθε άλλη χώρα το δυτικό κόσμο, αλλά ως το 1990 θα έχει το μικρότερο»⁹⁰.

Η Μεγάλη Βρετανία είναι η μοναδική χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση που προχώρησε σε ιδιωτικοποιήσεις πολύ πριν αυτές αποτέλεσαν πολιτική της Ε.Ε. για την απελευθέρωση των αγορών και του ανταγωνισμού. Οι κυβερνήσεις της επιδίωξαν μέσω των ιδιωτικοποιήσεων να ελέγξουν πιο στενά τις δημόσιες δαπάνες αλλά και να μειώσουν το κόστος των συναλλαγών με τον ιδιωτικό τομέα. Η διοίκηση των δημόσιων υπηρεσιών θα μπορούσε να αποφύγει πολλές προστριβές αν είχε την ευελιξία των ιδιωτικών επιχειρήσεων ενώ θα μπορούσαν να ανταπεξέλθουν πιο εύκολα στο κόστος του προσωπικού δεδομένου των διαφορετικών κανόνων που ισχύουν στον ιδιωτικό τομέα⁹¹.

Για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων αξίζει να αναφερθεί ότι όταν πρωτο ανέλαβε την εξουσία η Θάτσερ, τον Μάιο του 1979, οι δημόσιες επιχειρήσεις αντιπροσώπευαν το 10,5% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, απασχολούσαν 8,1 % του εργατικού δυναμικού και κατείχαν το 17,2% του καθαρού μετοχικού κεφαλαίου⁹². Το πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων είδε περισσότερες από 50 μεγάλες επιχειρήσεις (και δεκάδες μικρές) να ιδιωτικοποιούνται γειμίζοντας τα κρατικά ταμεία με περισσότερα από 60 δισεκατομμύρια δολάρια⁹³.

Οι εταιρείες που ιδιωτικοποιήθηκαν αυτές αφορούσαν τόσο προϊόντα και υπηρεσίες που χαρακτηρίζονται ως φυσικά μονοπώλια, αλλά και κλάδους όπως η παραγωγή άνθρακα και χάλυβα, αυτοκινητοβιομηχανία και ναυπηγική που παραδοσιακά θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για την οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου. Οι ιδιωτικοποιήσεις περιελάμβαναν επίσης επιχειρήσεις που ήταν σε ανταγωνιστικές αγορές.

Η αεροδιαστημική και η ναυπηγική βιομηχανία, για παράδειγμα, αντιμετώπισαν τον έντονο διεθνή ανταγωνισμό για λήψη παραγγελιών. Μπροστά σε έναν τέτοιο έντονο περιβάλλον ανταγωνισμού η ναυπηγική βιομηχανία του Ηνωμένου Βασιλείου βρέθηκε σε τέλμα, κάτι που η ιδιωτικοποίηση απέτυχε να αναστρέψει. Η National Freight Corporation αντιμετώπιζε τον ανταγωνισμό από πολλές μικρότερες εγχώριες ιδιωτικές εταιρείες μεταφορών και ενώ η κρατική ιδιοκτησία ποτέ δεν κατείχε περισσότερο από το 10% της αγοράς του Ηνωμένου Βασιλείου στις υπηρεσίες εμπορευματικών μεταφορών και αποθήκευσης⁹⁴.

⁸⁹ Megginson W., & Netter J., (2001), "From State to Market: A Survey of Empirical Studies on Privatization", Journal of Economic Literature, Vol. XXXIX pp. 324

⁹⁰ Young P.(1986) "Privatization around the Globe Lessons for of the Reagan Administration" NCPA Policy Report, pp 3.

⁹¹ Παπαϊωάννου Κώστας. 2003 « Μάζα και ιστορία» επιμέλεια: Γιώργος Καραμπελιάς. Εναλλακτικές Εκδόσεις. σελ 146.

⁹² Caves R.E. (1990) "Lessons from privatization in Britain State Enterprise Behavior, Public Choice and Corporate Governance", Journal of economic behavior and organization, pp 147.

⁹³ Παπαϊωάννου Κώστας. 2003. « Μάζα και ιστορία ». επιμέλεια: Γιώργος Καραμπελιάς. Εναλλακτικές Εκδόσεις. σελ 146.

⁹⁴ David Parker. 2004. " THE UK'S PRIVATISATION EXPERIMENT: THE PASSAGE OF TIME PERMITS A SOBER ASSESSMENT". Working paper. Σελ 6

Η μεγάλη επιτυχία της δημόσιας προσφοράς της British Telecom επιβεβαίωσε πολιτικά την επιλογή της Θάτσερ ενώ εδραίωσε τις ιδιωτικοποιήσεις ως βασικό εργαλείο της οικονομικής πολιτικής της. Η British Telecom σηματοδοτεί χρονικά την έναρξη των μαζικών ιδιωτικοποιήσεων που διήρκησε από μέσα της δεκαετίας του 1980 μέχρι τις αρχές της επόμενης δεκαετίας⁹⁵.

Άλλος ένας στόχος του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων αποτέλεσε η αύξηση της παραγωγικότητας των εθνικοποιημένων επιχειρήσεων με στόχο την μείωση των ολοένα αυξανόμενων ελλειμμάτων. Αυτό κατέστη σαφές από την ανάλογη αύξηση των συντελεστών παραγωγής με αυτή της κερδοφορίας. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τη συνολική παραγωγικότητα σε οχτώ από τις μεγαλύτερες δημόσιες επιχειρήσεις του 1979.

	1979-1988	1979-1983	1983-1988
<i>B.A.A</i>	1,5	0,0	2,7
<i>BRITISH COAL</i>	2,7	0,7	4,2
<i>BRITISH GAS</i>	2,9	-0,2	5,5
<i>BRITISH RAIL</i>	1,3	-0,4	2,6
<i>BRITISH STEEL</i>	8,9	7,5	10,00
<i>BRITISH TELECOM</i>	2,2	1,9	2,3
<i>ELECTRICITY SUPPLY</i>	1,4	-1,5	3,7
<i>POST OFFICE</i>	3,2	3,4	3,0
AVERAGE	3,0	1,4	4,3

Πίνακας 6 Ποσοστιαία μεταβολή της συνολικής παραγωγικότητας σε 8 ιδιωτικοποιημένες κρατικές επιχειρήσεις

Πηγή: Bishop & Kay (1989:655).

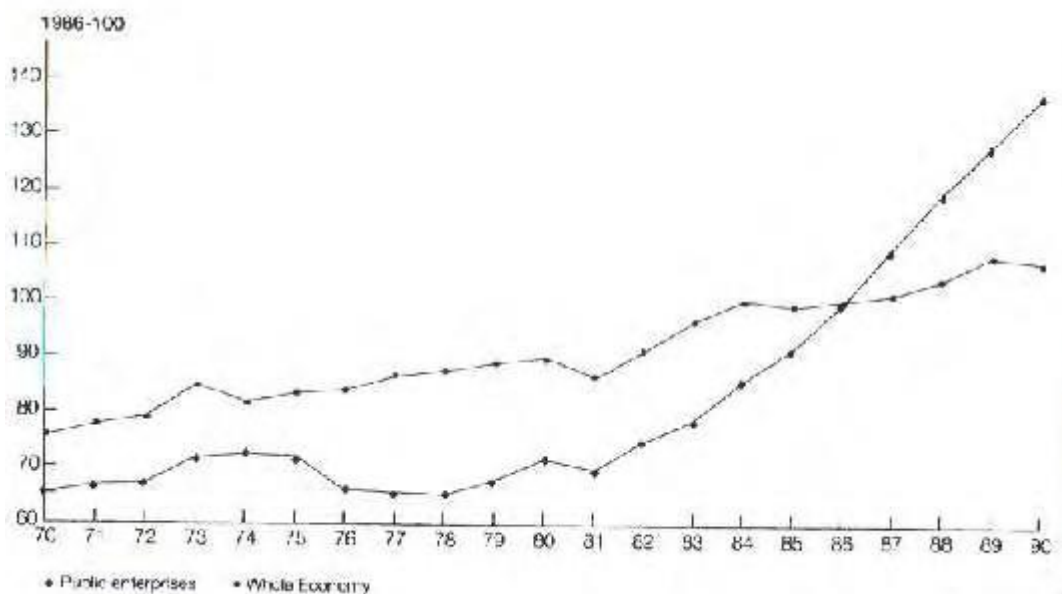
Υψηλή αύξηση παρατηρείται στην εταιρία εξόρυξης γαιανθράκων (British Coal) αλλά και στην εταιρία παραγωγής χάλυβα (British Steel) ενώ η απόδοση της εταιρίας ηλεκτρικής ενέργειας (Electrical Supply Industry) κρατήθηκε στα ίδια επίπεδα με την απόδοση της εταιρίας φυσικού αερίου (British Gas). Αξιοσημείωτο είναι το παράδειγμα της British Telecom, ότι η παραγωγικότητα, της εταιρίας ορόσημο για τις επιτυχημένες ιδιωτικοποιήσεις, παρότι αυξήθηκε σημειώνει χαμηλότερο αποτέλεσμα

⁹⁵ Σκρίμπα Μαρία. « πολιτικές ιδιωτικοποίησης και τα όρια της κρατικής παρέμβασης» Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας τμήμα οικονομικών επιστημών πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών διπλωματική εργασία. σελ 58.

σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις ⁹⁶.

Επίσης, όπως και στην περίπτωση της BT που αναφέρθηκε παραπάνω, έτσι και στην British Gas, η παραγωγικότητα υποχώρησε μετά την ιδιωτικοποίηση και ανέκαμψε πάλι απότομα όταν η προμήθεια αερίου εισήχθη σε συνθήκες μεγαλύτερου ανταγωνισμού στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Η μέση ετήσια αύξηση της παραγωγικότητας για την British Gas ανήλθε στο 6%, έως τα μέσα του 1990, με χαμηλότερο ρυθμό αύξησης της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής ⁹⁷

Στο παρακάτω διάγραμμα 1 δίνεται η εικόνα της παραγωγικότητας της εργασίας για τις οχτώ ανωτέρω επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένης της British Airways και παρουσιάζεται η τάση αυτής αλλά και η τάση της παραγωγικότητας για όλη την οικονομία. Πρέπει να σημειωθεί ότι η αύξηση στην παραγωγικότητα της εργασίας για αυτές ήταν μικρότερη από την αντίστοιχη της οικονομίας στο σύνολο της. Παράλληλα, διαπιστώνουμε ότι η παραγωγικότητα της εργασίας στην οικονομία συνολικά ακολούθησε πιο γρήγορη αύξηση στην δεκαετία του 1980 παρά στη δεκαετία του 1970. Η πιο εντυπωσιακή παρατήρηση είναι η σχετική αύξηση της, για όλες τις εξεταζόμενες επιχειρήσεις (Bishop & Thomson 1992:183).

Διάγραμμα 2 Παραγωγικότητα της εργασίας

Πηγή: Bishop & Thomson (1992:183) ⁹⁸.

Τα αποτελέσματα για τη Britoil αποκαλύπτουν μια ελαφρώς διαφορετική εικόνα. Η αύξηση της παραγωγικότητας στην περίοδο της εθνικοποίησης είναι ακριβώς κάτω

⁹⁶ Bishop M.R., Kay J.A.,(1989), "Privatization in the United Kingdom: Lessons from the experience", World Development, vol 17, No 5, pp 653,655.

⁹⁷ David Parker. 2004. " THE UK'S PRIVATISATION EXPERIMENT: THE PASSAGE OF TIME PERMITS A SOBER ASSESSMENT". Working paper. Σελ 11-12

⁹⁸ Bishop M.R., and Thomson D., (1992), "Privatization in the UK: Internal organization and productive efficiency", pp 171-188.

από εκείνη της οικονομίας και των κατασκευών. Μετά από την ιδιωτικοποίηση, η αύξηση της παραγωγικότητας ακολούθησε φθίνουσα πορεία για μια ακόμη φορά, αν και αυτό το αποτέλεσμα επηρεάζεται και από την κατάρρευση των τιμών του πετρελαίου το 1986. Αν η περίοδος αυτή παρατείνεται (από το 1983 στο 1987), στη συνέχεια, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της Britoil υπερβαίνει εκείνο της οικονομίας στο σύνολό της, περίπου 18 ποσοστιαίες μονάδες⁹⁹.

Η έλλειψη των σχετικών δεδομένων καθιστά δύσκολη την εξέταση της απόδοσης της Jaguar. Στα δύο χρόνια πριν από την ανάθεση της σε ιδιωτική ιδιοκτησία, η αύξηση της προστιθέμενης αξίας υπερέβη αυτή στην υπόλοιπη οικονομία με σχεδόν 50 ποσοστιαίες μονάδες ετησίως. Αυτή ήταν μία περίοδος εξ ορθολογισμού μετά το χωρισμό της εταιρίας από την British Leyland. Η απόδοση της βελτιώθηκε σημαντικά μετά την ανακοίνωση από την κυβέρνηση για την πρόθεση ιδιωτικοποίησης της. Στα τέσσερα χρόνια μετά την ιδιωτικοποίηση, όμως, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης ήταν περίπου επτά ποσοστιαίες μονάδες λιγότερο από ό, τι στην οικονομία στο σύνολό της, και περίπου εννέα ποσοστιαίες μονάδες λιγότερο από ό, τι στον τομέα της μεταποίησης

Γενικά, συμπεραίνουμε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις η ανακοίνωση της πρόθεσης της κυβέρνησης για ιδιωτικοποίηση οδήγησε σε αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις διατηρήθηκε και στην περίοδο μετά την ιδιωτικοποίηση. Παρουσιάστηκαν ωστόσο και περιπτώσεις όπου η παραγωγικότητα υποχώρησε μετά την ιδιωτικοποίηση. Βέβαια, υπάρχει η πιθανότητα η περίοδος της εθνικοποίησης να δώσει μια παραπλανητική εικόνα της δημόσιας ιδιοκτησίας, επειδή η διαχείριση, υποψιαζόμενη τις επικείμενες ιδιωτικοποιήσεις, θα μπορούσε να έχει ήδη προβεί στη λήψη διορθωτικών μέτρων για τη βελτίωση των επιδόσεων των εταιριών¹⁰⁰.

Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αποτελεί πρωταρχικό και καθοριστικό στόχο των ΟΤΑ. Οι ΟΤΑ είναι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που έχουν ως αποστολή την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών στους πολίτες. Η ΔΟΠ στους ΟΤΑ έχει ως φιλοσοφία την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τους πολίτες με την καλύτερη αξιοποίηση των εργαζομένων και το ελάχιστο δυνατό κόστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Δημόσια διοίκηση και ποιότητα υπηρεσιών

Με τον όρο υπηρεσία περιγράφεται μια σειρά ενεργειών οι οποίες έχουν στόχο την ικανοποίηση των αναγκών αυτού που λαμβάνει την υπηρεσία (π.χ πολίτης). Είναι μια κοινωνική δραστηριότητα μεταξύ του λήπτη της υπηρεσίας (πολίτης) και αυτού που την παρέχει (τοπική αυτοδιοίκηση), καθώς υπάρχει προσωπική αλληλεπίδραση μεταξύ του

⁹⁹ Martin S. and Parker D. (1995) "Privatization and Economic Performance throughout the UK Business Cycle" Managerial and decisions economic, vol 16, pp 232.

¹⁰⁰ Σκρίμπα Μαρία. « πολιτικές ιδιωτικοποίησης και τα όρια της κρατικής παρέμβασης» Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας τμήμα οικονομικών επιστημών πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών διπλωματική εργασία. σελ 89.

παρέχοντας την υπηρεσία και αυτού που την λαμβάνει. Επιπλέον η έννοια της υπηρεσίας περιλαμβάνει α) την ουσία της προσφερόμενης υπηρεσίας προς τον πολίτη β) το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών και γ) την εμπειρία χρήσης της υπηρεσίας από τον πολίτη¹⁰¹. Δημόσια υπηρεσία είναι η δραστηριότητα των δημόσιων οργανισμών (π.χ τοπική αυτοδιοίκηση, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ) που έχουν ως σκοπό την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες προκειμένου να ικανοποιήσουν μια σειρά από βασικές τους ανάγκες όπως καθορίζονται από την έννομη τάξη¹⁰².

Η δημόσια υπηρεσία έχει την έννοιά είτε του οργανισμού παραγωγής της υπηρεσίας είτε αναφέρεται στην αποστολή κοινής ωφέλειας που έχει ανατεθεί στον οργανισμό αυτόν. Στόχος της κάθε δημόσιας υπηρεσίας είναι να προάγει ή να εκπληρώσει την αποστολή κοινής ωφέλειας.¹⁰³

Σε πολλές χώρες οι δημόσιοι οργανισμοί παροχής υπηρεσιών είναι τόσοι όσοι και αυτοί του ιδιωτικού τομέα (Bigne et al, 2003). Αυτό που τους διακρίνει από τους αντίστοιχους ιδιωτικούς είναι ο μη- κερδοσκοπικός χαρακτήρας και το ενδιαφέρον για την λεγόμενη κοινή ωφέλεια, την αντίληψη της ποιότητας ,και την ικανοποίηση, των πελατών και των υπαλλήλων και φυσικά το ότι δεν υπακούν στο γενικό κανόνα της προσφοράς και ζήτησης (Butler and Collins, 1995).

Σύμφωνα με τον Wisniewski (1996), το πελατολόγιο σε μια οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία δεν είναι προκαθορισμένο, σε αντίθεση με τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα.. οι πλειοψηφία των δημόσιων υπηρεσιών δεν έχουν κάποια χρέωση για τους πολίτες. Επίσης επηρεάζονται από παράγοντες , όπως είναι η ποιότητα των υπηρεσιών καθώς και η δυσκολία μέτρησης της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας τους .Ο πελάτης δημιουργεί προσδοκίες από την παροχή υπηρεσιών από ένα δημόσιο οργανισμό με βάση την εμπειρία του από την λήψη προηγούμενων υπηρεσιών από άλλες αντίστοιχες υπηρεσίες. Η ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών έχει¹⁰⁴

Παρακάτω παρουσιάζονται μερικές έννοιες της ποιότητας. Ποιότητα είναι:

- το σύνολο των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που άπτονται της ικανότητας τους να ικανοποιούν δηλωμένες απαιτήσεις και απαιτήσεις που εξυπακούονται (ISO 8402:96).
- Το σύνολο των επιμέρους χαρακτηριστικών της προώθησης, του σχεδιασμού, της κατασκευής και υποστήριξης του προϊόντος και υπηρεσίας, διαμέσου των οποίων το προϊόν και η υπηρεσία θα ικανοποιήσει της προσδοκίες των πελατών κατά την χρήση τους.
- Προϊόν και υπηρεσία κατάλληλα για την χρήση που προορίζονται.
- Ικανοποίηση των απαιτήσεων του πελάτη¹⁰⁵.

Η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας (total quality management) που αναπτύχθηκε στην Ιαπωνία από το 1950 και που εξαπλώθηκε αρκετά χρόνια αργότερα στην Αμερική και μόλις στην δεκαετία του 1980 στην Ευρώπη, αποτελεί μια νέα ουσιαστικά φιλοσοφία μάνατζερ που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την λειτουργία των επιχειρήσεων γενικότερα. Η

¹⁰¹ Λεωνίδας Σ. Χυτήρης, Λουκάς Ν. Αννινός. Διοίκηση και Ποιότητα Υπηρεσιών. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. 2015. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και βοηθήματα. Σελ 57,59

¹⁰² ΠΗΓΗ :(<https://el.wikipedia.org>)

¹⁰³ ΠΗΓΗ:(europa.eu/legislation_summaries/glossary/public_service_el.htm)

¹⁰⁴ Ελένης Α. Θασίτου. Η διάσταση της αντίληψης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης ανάμεσα στους εσωτερικούς και εξωτερικούς πελάτες. Διπλωματική εργασία. Σελ 29.

¹⁰⁵ Γρηγοράκης Γεώργιος. Διπλωματική εργασία. Μέθοδοι μέτρησης ικανοποίησης πελατών στον τομέα των υπηρεσιών, η περίπτωση του ΚΕΠ δήμου Τυμπακίου. Σελ 26.

μεθοδολογία της Δ.Ο.Π σχεδιάστηκε για εφαρμογή στους οργανισμούς του ιδιωτικού τομέα. Παρόλα αυτά στην εποχή μας, υιοθετείτε όλο και περισσότερο από οργανισμούς του δημοσίου τομέα¹⁰⁶.

Διοίκηση Ολικής Ποιότητας είναι το σύστημα διοίκησης με βάση το οποίο επιδιώκεται η μεγιστοποίηση της αξίας του παρεχόμενου προϊόντος όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τον πελάτη με την πλήρη συμμετοχή όλων των εργαζομένων. Ένας ορισμός της ΔΟΠ είναι η φιλοσοφία και οι δραστηριότητες που αποσκοπούν στην συνεχή ικανοποίηση των απαιτήσεων του πελάτη, με ελαχιστοποίηση του κόστους και ενεργοποιώντας όλους τους εργαζόμενους στον οργανισμό. Η ΔΟΠ στην εφαρμογή της περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες και μεθόδους που αποσκοπούν στη δημιουργία μιας οργανωτικής κουλτούρας όπου όλοι οι εργαζόμενοι ενστερνίζονται την νέα νοοτροπία και αναζητούν και επιτυγχάνουν την συνεχή αύξηση της αξίας των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Η ΔΟΠ βασίζεται στους ανθρώπους και υπηρετεί τους ανθρώπους. Οι δραστηριότητες, τα μέσα παραγωγής και οι μέθοδοι είναι απλώς εργαλεία για την επίτευξη της ικανοποίησης των πολιτών και των εργαζομένων. Η επιτυχία ενός συστήματος ΔΟΠ εξαρτάται από την αλληλεπίδραση του με το περιβάλλον της επιχείρησης ή του οργανισμού, την συνεργασία και του συντονισμού των υποσυστημάτων της επιχείρησης. Το τρίπτυχο επιτυχίας της ΔΟΠ είναι η δέσμευση, η συμμετοχή και η επιστημονική γνώση.

Οι βασικοί σκοποί της ΔΟΠ είναι:

- Η ικανοποίηση του πελάτη. Ο βαθμός ικανοποίησης του πελάτη είναι μια σύνθετη έννοια και πολλές φορές υποκειμενική. Κάθε πελάτης διέπτετε από μια διαφορετική νοοτροπία και συνεπώς, επίπεδο ικανοποίησης. Το ίδιο επίπεδο πραγματικών υπηρεσιών εκτιμάται με τελείως διαφορετικό τρόπο ανάλογα με παραμέτρους όπως η ψυχосύνθεση του πελάτη ή ο τρόπος με τον οποίο παρέχεται η υπηρεσία ή πωλείται το προϊόν.
- Η ικανοποίηση των εργαζομένων στην προσπάθεια ικανοποίησης του πελάτη. Οι εργαζόμενοι της επιχείρησης αποτελούν υποσύνολο των πελατών της επιχείρησης ή του οργανισμού. Με αυτή την έννοια οι εργαζόμενοι αποτελούν τους εσωτερικούς πελάτες της επιχείρησης, και η τελειοποίηση του προϊόντος συνεπάγεται την μεγιστοποίηση της ικανοποίησής αυτών των πελατών στα ενδιάμεσα στάδια παραγωγής ή εξυπηρέτησης¹⁰⁷.

Ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες που συμβάλουν στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησής είναι η ποιότητα των υπηρεσιών. Η αξιολόγηση της ποιότητας διαδραματίζει έναν εξέχον ρόλο στην αξιοπιστία του δημόσιου οργανισμού. Η αντίληψη των καταναλωτών για την ποιότητα που τους παρέχει ένας δημόσιος οργανισμός δεν αλλάζει εύκολα με το πέρασμα του χρόνου. Η ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών είναι η αξιολόγηση τους από τον πολίτη. Δηλαδή η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχεται στον πολίτη έχει ως αποτέλεσμα την ικανοποίηση ή την δυσαρέσκεια του.

Ο Kottler (1994) “ υποστηρίζει ότι η ικανοποίηση του πελάτη εξαρτάται από την αντιλαμβανόμενη υπηρεσία σε σχέση με τις προσδοκίες του για την υπηρεσία αυτή”. Εάν η απόδοση της υπηρεσίας που λαμβάνει ο πελάτης από έναν δημόσιο οργανισμό συμβαδίζει με τις επιθυμίες του και τις προσδοκίες του τότε ο πελάτης είναι ικανοποιημένος. Εάν όμως η απόδοση των υπηρεσιών είναι χαμηλότερη των προσδοκιών του πελάτη τότε αυτός θεωρείτε δυσαρεστημένος. Επιπλέον αν η απόδοση των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα

¹⁰⁶ Αναστασία Σσαρτσάρα. Διοίκηση Ολικής Ποιότητας. Εφαρμογές στους Ο.Σ.Α της Ε.Ε. Συγκριτική επισκόπηση. Τελική εργασία. Εθνική σχολή δημόσιας Διοίκησης Σελ 39

¹⁰⁷ Γεωργίου Τσιότρα. Βελτίωση Ποιότητας. Εκδόσεις Ευγενίου Μπένου. 1995. Σελ 121-123.126.127

υπερβαίνει της προσδοκίες και τις επιθυμίες του πελάτη τότε αυτός μπορεί να χαρακτηριστεί ως πολύ ευχαριστημένος.

Ο Grönroos (2001) υποστηρίζει ότι το περιεχόμενο της ποιότητας των υπηρεσιών αποτελείται από τους τεχνικούς και λειτουργικούς συντελεστές. Η τεχνική πτυχή της ποιότητας σχετίζεται με τα τεχνικά χαρακτηριστικά των υπηρεσιών. Η λειτουργική πτυχή της ποιότητας σχετίζεται με τον τρόπο με τον οποίο παρέχεται η υπηρεσία. Χαρακτηριστικά στοιχεία είναι η ευγένεια των υπαλλήλων και οι σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ πελατών και υπαλλήλων.¹⁰⁸

Ο δημόσιος τομέας για να βελτιώσει την απόδοση του και την αποτελεσματικότητα του χρησιμοποιεί διάφορα διοικητικά εργαλεία που εισάγονται στην δημόσια διοίκηση για πρώτη φορά με τον νόμο 1943/1991 περί « εκσυγχρονισμού της οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, αναβάθμιση του προσωπικού της και άλλων διατάξεων». Επιπλέον καθορίζονται δείκτες αξιολόγησης της οικονομικής διαχείρισης των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης με τον νόμο 2839/2010. Με το πρόγραμμα ‘ Πολιτεία’ (Ν. 2880/2001) εισάγονται στην δημόσια διοίκηση οι αρχές της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας. Για την καλύτερη αξιολόγηση των δημόσιων υπηρεσιών και για την ενίσχυση της διαφάνειας τους καθιερώνεται η μέτρηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας τους με τον Ν 3230/2004.

Τα κυριότερα εργαλεία ποιότητας της δημόσιας διοίκησης είναι:

- Στοχοθεσία
- Δείκτες αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας.
- Κοινό πλαίσιο αξιολόγησης.
- Πιστοποίηση βάσει ISO.

Σύμφωνα με τον Kotler (1997) «...ικανοποίηση είναι η ευχαρίστηση ή η απογοήτευση που βιώνει ένας πελάτης ως αποτέλεσμα της σύγκρισης μεταξύ της αντιλαμβανόμενης αποδοτικότητας και των προσδοκιών που αυτός είχε πριν την αγορά».

Η ποιότητα σχετίζεται με την ικανοποίηση των πολιτών που δίνουν ιδιαίτερη σημασία στην ποιότητα των εκροών και όχι στην ποσότητα τους. Επίκεντρο των δημόσιων λειτουργιών είναι αναμφίβολα ο πολίτης¹⁰⁹.

Ο βαθμός ικανοποίησης του πελάτη για το επίπεδο ποιότητας-εξυπηρέτησης, εξαρτάται από την διαφορά της προσφερόμενης ποιότητας εξυπηρέτησης και της αναμενόμενης από τον πελάτη, ποιότητα εξυπηρέτησης.

Κατά την επαφή του με το προσωπικό των δημόσιων υπηρεσιών ο πολίτης διαμορφώνει την δική του αντίληψη για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η αντίληψη αυτή διαμορφώνεται από τα εξής κριτήρια:

- Την αξιοπιστία που παρέχεται από τις δημόσιες υπηρεσίες
- Την προθυμία και την ταχύτητα με την οποία το προσωπικό των δημόσιων υπηρεσιών εξυπηρετεί τον πολίτη.
- Την εμπιστοσύνη που εμπνέει στον πολίτη ο δημόσιος υπάλληλος κατά την διάρκεια της συναλλαγής τους.

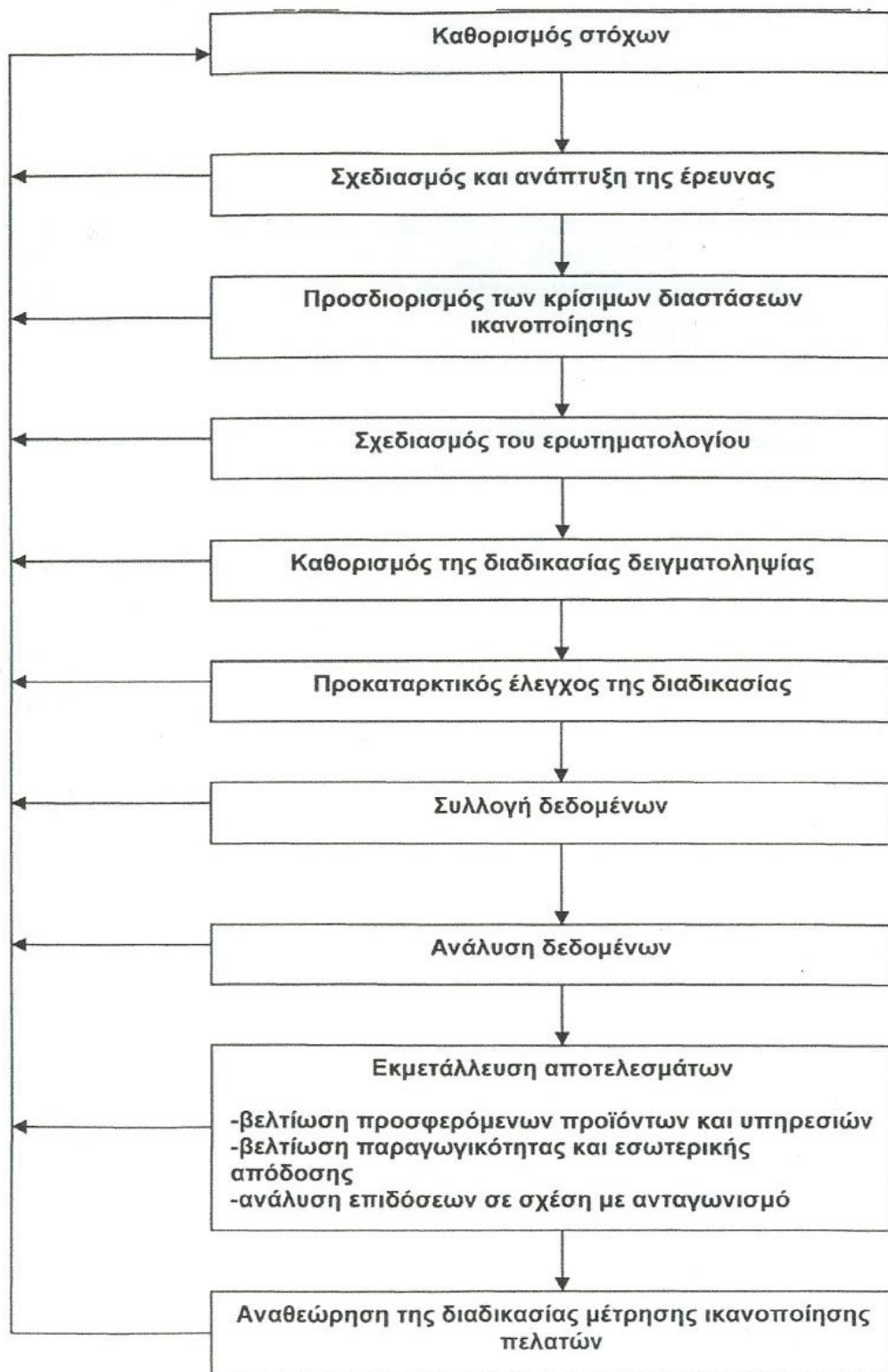
¹⁰⁸ Ελένης Α. Θασίτου. Η διάσταση της αντίληψης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης ανάμεσα στους εσωτερικούς και εξωτερικούς πελάτες. Διπλωματική εργασία. Σελ 31,32.

¹⁰⁹ Ζυμπίδου Κυριακή. «Ανάπτυξη στην Τοπική και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση»

Ανάλυση του βαθμού ικανοποίησης των πολιτών στα συστήματα εξυπηρέτησης, η περίπτωση του Δήμου Καστοριάς. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Σελ 30,31,32.

- Την αφοσίωση και την κατανόηση που επιδεικνύουν οι δημόσιοι λειτουργοί απέναντι στον πολίτη¹¹⁰.

¹¹⁰ Μέθοδος μέτρησης της ικανοποίησης πελατών στο τμήμα υπηρεσιών ΚΕΠ του δήμου Λαμιέων. Καραβέλης Δημήτριος. Πτυχιακή εργασία. Σελ 11.

Εικόνα 3 Σχεδιασμός προγράμματος μέτρησης ικανοποίησης πελατών. (Naumann and Giel, 1995

3.2 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει και να εκτιμήσει τις επιπτώσεις της εφαρμογής του προγράμματος Καλλικράτη, ακριβέστερα Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης διοίκησης (Ν. 3852/2010), στην αποδοτικότητα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, προς τους πολίτες των δήμων Δέλτα και Πυλαίας-Χορτιάτη.

Βασικός σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθεί η στάση του δείγματος και το ποσοστό ικανοποίησης τους από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των δυο υπό εξέταση δήμων, εξαιτίας των μεταρρυθμίσεων που επέφερε η εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη (2010) στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Επιδιώκεται να γίνει ερμηνεία των αποτελεσμάτων και η εξαγωγή συμπερασμάτων που θα αναδεικνύουν τον βαθμό ικανοποίησης των πολιτών.

3.3 Αιτιολόγηση της ερευνητικής πρότασης

Ο καθορισμός του βαθμού ικανοποίησης των πολιτών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των δήμων λόγω της μεταρρύθμισης του προγράμματος Καλλικράτη, που σαν στόχο είχε την δημιουργία ενός κράτους σύγχρονου, αποτελεσματικού, επιτελικό και αποκεντρωμένο, το οποίο στέκεται αρωγός του πολίτη και της επιχείρησης.

3.4 Ερευνητική μέθοδος

Υπάρχουν δύο είδη επιστημονικών ερευνών, οι ποσοτικές και οι ποιοτικές. Σύμφωνα με τον Creswell (1998), η ποιοτική έρευνα είναι μια διαδικασία διερεύνησης και κατανόησης βασισμένη σε σαφείς μεθοδολογικές παραδόσεις στρατηγικής, οι οποίες διερευνούν ένα κοινωνικό ή ατομικό πρόβλημα.

Η ποιοτική έρευνα προσπαθεί να εξάγει συμπεράσματα σχετικά με ένα φαινόμενο μέσα από την οπτική γωνία του ερευνητή και το πώς αυτός αντιλαμβάνεται και κατανοεί τα πράγματα σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, με βάση τα βιώματα και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων στην έρευνα. Ο ερευνητής είναι το αρμόδιο πρόσωπο για τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων. Κατά το σχεδιασμό της έρευνας η ποιοτική μέθοδος επιτρέπει μεγάλη ευελιξία. Στην ποιοτική έρευνα ο ερευνητής για την εξαγωγή συμπερασμάτων χρησιμοποιεί λέξεις και εικόνες (Ανδρεάτου, 2007).

Η ποσοτική έρευνα επιδιώκει να εξάγει συμπεράσματα με βάση τις προτιμήσεις ενός μέρους, ενός δείγματος του πληθυσμού που συμμετέχει στην έρευνα. Κατά το σχεδιασμό της ο ερευνητής έχει καθορίσει ένα αυστηρό και προκαθορισμένο ερευνητικό πλαίσιο. Εν αντιθέσει με την ποιοτική, στην ποσοτική έρευνα κυριαρχούν οι αριθμοί (Τσιώλης, 2011).

Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μέθοδος (τηλεφωνική έρευνα) καθώς κύριος ερευνητικός στόχος είναι να εκτιμηθεί ο βαθμός ικανοποίησης των πολιτών, από την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών των δήμων Πυλαίας-Χορτιάτη και Δέλτα.

Τα βασικότερα πλεονεκτήματα των τηλεφωνικών ερευνών είναι:

- Ο χρόνος διεκπεραίωσης της έρευνας είναι σχετικά μικρός.
- Η κάλυψη δείγματος πολιτών από τους δυο υπό εξέταση δήμους, είναι σχετικά εύκολη.
- Υπάρχει δυνατότητα συντονισμού, παρακολούθησης και ελέγχου της απόκρισης των πολιτών.
- Το ποσοστό ανταπόκρισης των πολιτών είναι σχετικά υψηλό.
- Τα αποτελέσματα είναι διαθέσιμα σε σύντομο χρονικό διάστημα

Τα βασικότερα μειονεκτήματα των τηλεφωνικών ερευνών είναι:

- Δεν δίνεται η δυνατότητα στους πολίτες προσεκτικής ανάγνωσης και μελέτης του ερωτηματολογίου.
- Δεν υπάρχει δυνατότητα χρησιμοποίησης οπτικών μέσων και παραστάσεων.
- Μεγάλη δυσκολία προσέγγισης ορισμένων πολιτών.
- Ο ερωτών μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις των πολιτών
- Η συνέντευξη δεν θα πρέπει να διακοπεί καθ' όλη την διάρκεια της¹¹¹.

3.5 Τεχνικές έρευνας

Στην έρευνά μας, για την συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα ερωτηματολόγια. Ερωτηματολόγια είναι ένα σύνολο ερωτήσεων που τίθεται σε ερωτώμενους και χρειάζονται απαντήσεις. Είναι το πιο συνηθισμένο όργανο συλλογής πρωτογενών πληροφοριών (Ζαφειρόπουλος και Πασχαλούδης, 2002).

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελείται από μια ερώτηση που αφορά το πρόγραμμα Καλλικράτη και διανέμεται προκειμένου ο ερευνητής να συλλέξει δεδομένα και στη συνέχεια να εξάγει συμπεράσματα για το συγκεκριμένο θέμα. Τα στοιχεία συλλέχτηκαν από ένα σύντομο ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε σε 200 συμμετέχοντες που αφορά των βαθμό ικανοποίησης τους από τις υπηρεσίες των δήμων Πυλαίας – Χορτιάτη και Δέλτα, μετά από την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη.

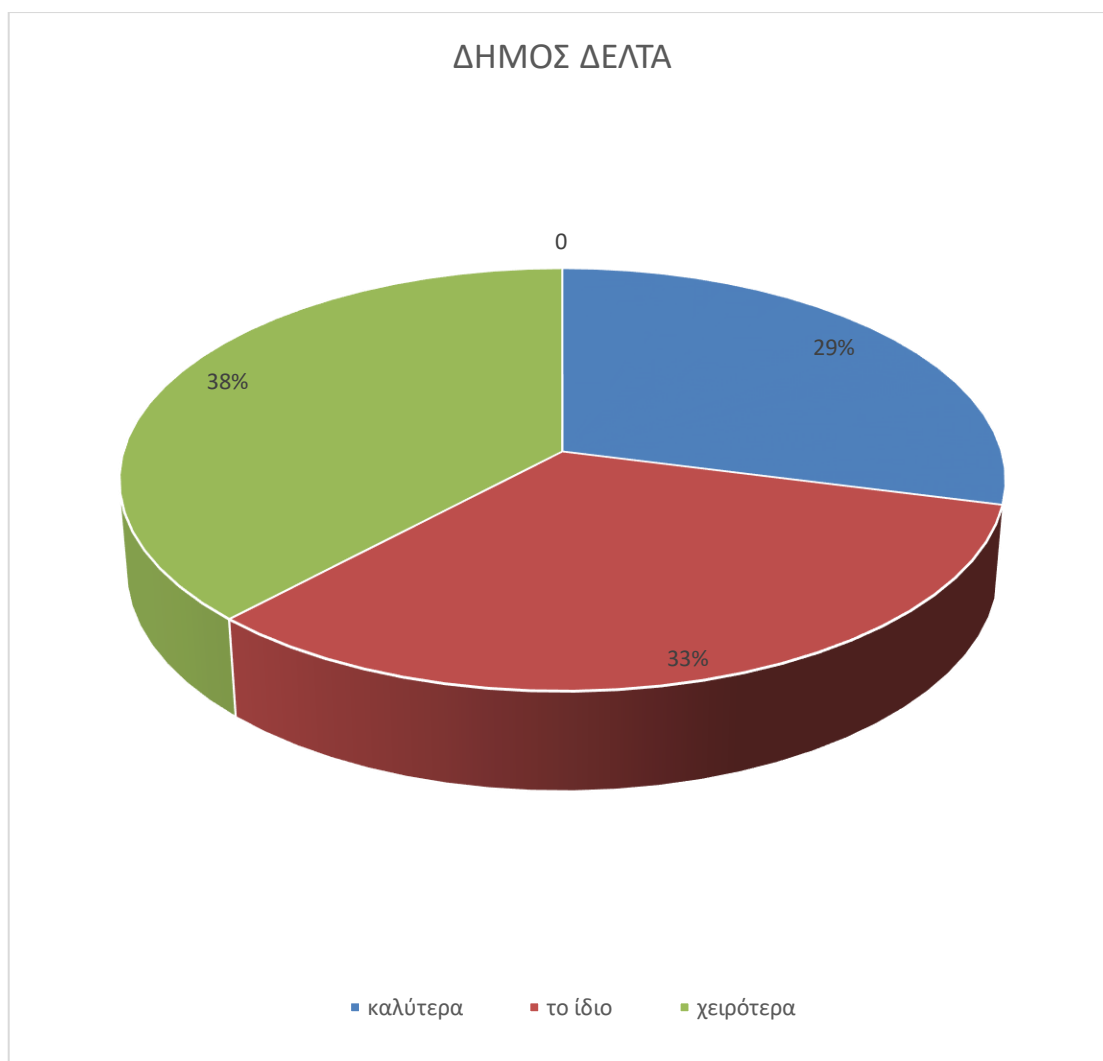
Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει μια ερώτηση κλειστού τύπου. Στις κλειστές ερωτήσεις υποδεικνύονται μια σειρά τιμών (πιθανών απαντήσεων), από τις οποίες ο ερωτώμενος μπορεί να επιλέξει. Οι κλειστές ερωτήσεις προτιμώνται ως επί το πλείστον γιατί επιτρέπουν τη χρήση ποσοτικών αναλύσεων και κάνουν συγκρίσιμες τις απαντήσεις μεταξύ ομάδων ερωτώμενων

3.6 Ανάλυση δεδομένων έρευνας

ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ

Στο ερώτημα που τέθηκε στους πολίτες του Δήμου Δέλτα “ πόσο ικανοποιητικά λειτουργούν οι υπηρεσίες του δήμου σας, μετά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη”, η πλειοψηφία (38%) απάντησε ότι οι υπηρεσίες του δήμου Δέλτα λειτουργούν χειρότερα μετά την εφαρμογή του Καλλικράτη, το 33% απάντησε ότι οι υπηρεσίες λειτουργούν το ίδιο, πριν κα μετά την εφαρμογή και το 29% ότι λειτουργούν καλύτερα μετά την εφαρμογή, επομένως συμπεραίνουμε ότι οι πολίτες του δήμου Δέλτα δεν είναι ικανοποιημένοι από τις παρεχόμενες δημοτικές υπηρεσίες, μετά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη.

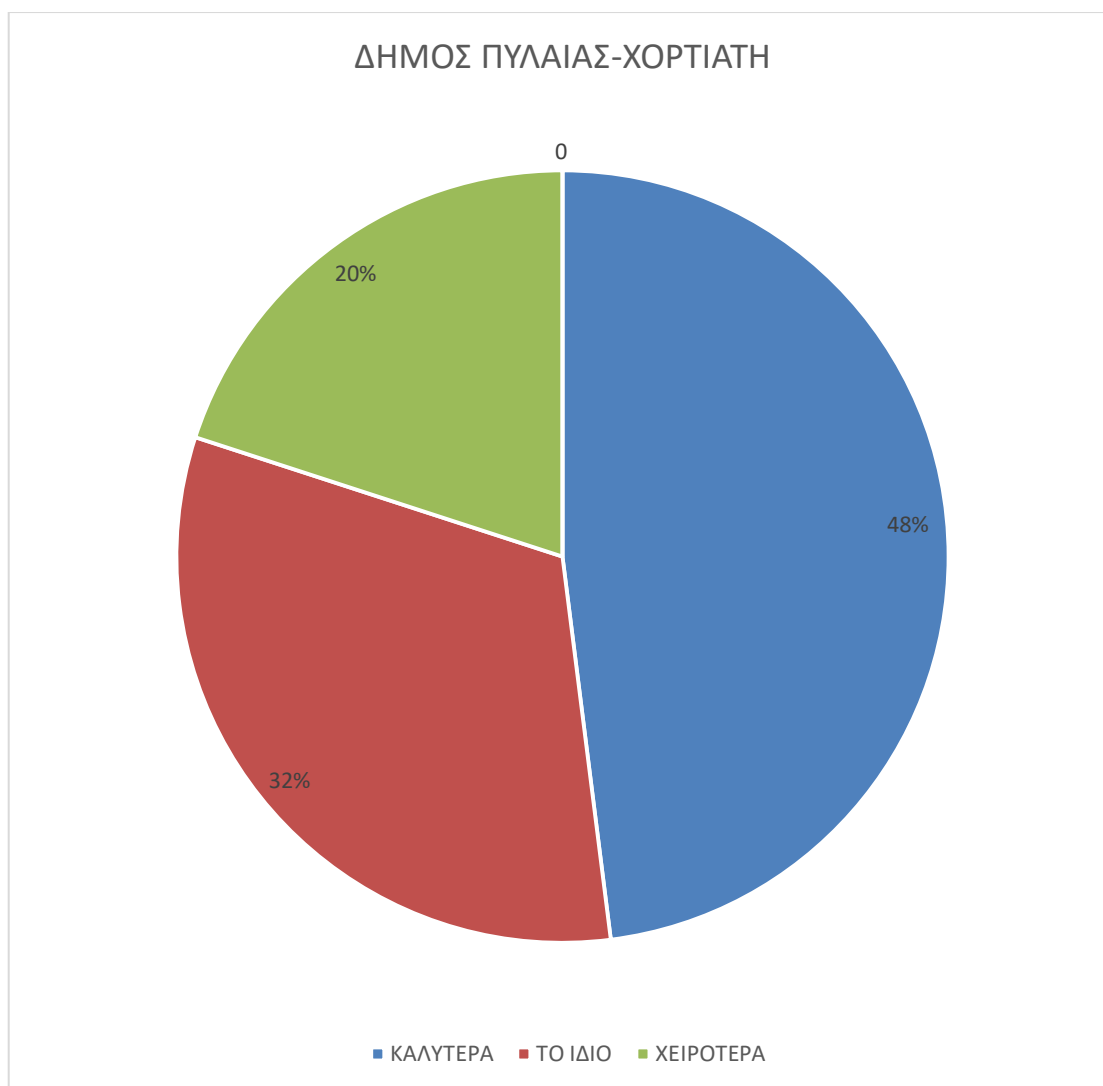
¹¹¹ Καραβέλης Δημήτριος. Μέθοδος μέτρησής της ικανοποίησης πελατών στον τομέα των υπηρεσιών. Η περίπτωση του ΚΕΠ δήμου Λαμιέων. Πτυχιακή εργασία. Σελ 19.

Διάγραμμα 1 Ερώτημα: " Πόσο ικανοποιητικά λειτουργούν οι υπηρεσίες του Δήμου Δέλτα

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ

Στο ερώτημα που τέθηκε στους πολίτες του δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη " πόσο ικανοποιητικά λειτουργούν οι υπηρεσίες του δήμου σας, μετά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη". Η συντριπτική πλειοψηφία 48% απάντησε ότι οι υπηρεσίες λειτουργούν καλύτερα, μετά την εφαρμογή του Καλλικράτη, το 32% απάντησε ότι οι υπηρεσίες λειτουργούν το ίδιο με πριν και μετά την εφαρμογή και το 20% ότι λειτουργούν χειρότερα μετά την εφαρμογή. Επομένως συμπεραίνουμε ότι οι πολίτες του δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη είναι αρκετά ικανοποιημένοι από τις παρεχόμενες δημοτικές υπηρεσίες, μετά την εφαρμογή του Καλλικράτη.

Διάγραμμα 2 Ερώτημα: Πόσο ικανοποιητικά λειτουργούν οι υπηρεσίες του Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη

ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ-2010

Αρχικά, προσθέτουμε τους πληθυσμούς των Δήμων Αξιού, Εχεδώρου και Χαλάστρας, που στην συνέχεια αποτέλεσαν τον καλλικρατικό δήμο Δέλτα.

ΔΗΜΟΙ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΑΞΙΟΣ	6.613
ΕΧΕΔΩΡΟΣ	29.367
ΧΑΛΑΣΤΡΑ	9.859
ΣΥΝΟΛΟ	45.839

Πίνακας 7 Πληθυσμός Δήμου Δέλτα 2010¹¹²

¹¹² ΕΛΣΤΑΤ. Απογραφή πληθυσμού 2010

Στη συνέχεια προσθέτουμε τα πληρωθέντα γενικά έξοδα των Δήμων Αξιού, Εχεδώρου και Χαλάστρας, για το έτος 2010, οι οποίοι από το 2011 αποτελούν τον καλλικρατικό δήμο Δέλτα.

ΔΗΜΟΙ	ΠΛΗΡΩΘΕΝΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ 2010
ΑΞΙΟΣ	3.073.123,6
ΕΧΕΔΩΡΟΣ	21.791.912,7
ΧΑΛΑΣΤΡΑ	4.247.162,07
ΣΥΝΟΛΟ	29.112.198,37

Πίνακας 8 Έξοδα Δήμων Αξιού, Εχεδώρου, Χαλάστρας, 2010

Διαιρούμε το σύνολο των πληθυσμών των δήμων Αξιού, Εχεδώρου και Χαλάστρας με το άθροισμα των πληρωθέντων γενικών εξόδων για να βρούμε την δαπάνη που αντιστοιχεί σε κάθε πολίτη του δήμου.

**ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΑΞΙΟΥ,ΕΧΕΔΩΡΟΥ,
ΧΑΛΑΣΤΡΑ=**

$$\frac{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}}{\text{ΓΕΝ.ΠΛΗΡΩΘ.ΕΞΟΔΑ}} = \frac{45.839}{29.112.198,37} = \mathbf{0,0015}$$

**ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ
ΑΞΙΟΥ,ΕΧΕΔΩΡΟΥ, ΧΑΛΑΣΤΡΑ 2010**

$$\mathbf{\DeltaΕΛΤΑ 2010} \quad \frac{\text{ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ}}{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}} = \frac{29.112.198,37}{45839} = \mathbf{635 \text{ €}} / \text{ανά κάτοικο.}$$

**ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ
ΑΞΙΟΥ,ΕΧΕΔΩΡΟΥ, ΧΑΛΑΣΤΡΑ**

$$\mathbf{\DeltaΕΛΤΑ 2010} \quad \frac{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}}{\text{ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ χιλ}} = \frac{45.839}{29.112} \mathbf{1,58}$$

Για το 2010 υποθέτουμε ότι ο μέσος σταθμικός όρος είναι ίσος με την μονάδα (Q=1)

ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ 2018

Προσθέτουμε τα πληρωθέντα γενικά έξοδα του Δήμου Δέλτα, για το έτος 2018.

ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ	
ΠΛΗΡΩΘΕΝΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ 2018	25.207.200,41
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	45.839

Πίνακας 9 Έξοδα Δήμου Δέλτα 2018

Διαιρούμε το σύνολο του πληθυσμού του δήμου Δέλτα με τα πληρωθέντα γενικά έξοδα για να βρούμε την δαπάνη που αντιστοιχεί σε κάθε πολίτη του δήμου.

$$\mathbf{\DeltaΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΕΛΤΑ} = \frac{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}}{\text{ΓΕΝΙΚ.ΠΛΗΡΩΘ.ΕΞΟΔΑ}} = \frac{45.839}{25.207.200,41} = \mathbf{0,0018}$$

ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΕΛΤΑ

$$\text{ΔΕΛΤΑ 2018} \frac{\text{ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ}}{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}} = \frac{25.207.200,41}{45.839} = \mathbf{550 \text{ €/ ανά κάτοικο}}$$

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ

2010-2018: **- 13,39%**

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΕΛΤΑ

$$\text{ΔΕΛΤΑ 2018} \frac{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}}{\text{ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ χιλ}} = \frac{45.839}{25.207} = \mathbf{1,82}$$

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ

2010-2018: **+15,2%**

ΜΕΣΟ ΣΤΑΘΜΙΚΟΣ ΟΡΟΣ

Χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να δώσουμε διαφορετική βαρύτητα στις παρατηρήσεις.¹¹³ Ορίσαμε ως συντελεστές βαρύτητας για την απάντηση “Καλύτερα” το 1,2 - για την απάντηση “το ίδιο” το 1 (μονάδα) - για την απάντηση “Χειρότερα” το 0,8. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε τυχαίο δείγμα 100 πολιτών.

ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ		
ΚΑΛΥΤΕΡΑ	29*1,2= 34,8	ΣΥΝΟΛΟ/100 = 97,84/100= 0,9784
ΙΔΙΟ	33*1= 33	
ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ	38*0,8= 30,4	
ΣΥΝΟΛΟ	97,84	

Άρα όπως προκύπτει από τα παραπάνω, ο μέσο σταθμικός όρος **Q = 0,9784**.

Στην συνέχεια θα πολλαπλασιάσουμε τον μέσο σταθμικό όρο Q με την δαπάνη ανά πολίτη του δήμου, ώστε να βρούμε τον βαθμό αξιολόγησης των υπηρεσιών του δήμου Δέλτα.

ΒΑΘΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ = ΜΕΣΟ ΣΤΑΘΜΙΚΟΣ ΟΡΟΣ Q *

$$\text{ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ} = 0,9784 * 0,0018 = \mathbf{0,0017}$$

ΠΡΟΣΘΕΣΗ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ

ΔΕΛΤΑ 2010: ίδια παραγωγικότητα **1,58**

ΔΕΛΤΑ 2018: Παραγωγικότητα * μέσο σταθμικός σταθμός (Q) =

$$1,82 * 0,9784 = \mathbf{1,78}$$

Μεταβολή 2010-2018: 11,26%

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ 2010

¹¹³ Ταμπάκης, Χαπά. “Εφαρμοσμένη Στατιστική”. Εκδόσεις Ζυγός. Σελ 52.

Αρχικά, προσθέτουμε τους πληθυσμούς των Δήμων Πανοράματος, Πυλαίας, Χορτιάτη που στην συνέχεια αποτέλεσαν τον καλλικρατικό δήμο Πυλαία-Χορτιάτη.

ΔΗΜΟΙ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΠΑΝΟΡΑΜΑ	17.444
ΠΥΛΑΙΑ	34.625
ΧΟΡΤΙΑΤΗ	18.041
ΣΥΝΟΛΟ	70.110

Πίνακας 10 Πληθυσμός Πανοράματος, Πυλαίας, Χορτιάτη. 2010

Στη συνέχεια προσθέτουμε τα πληρωθέντα γενικά έξοδα των Δήμων Πανοράματος, Πυλαίας και Χορτιάτη, για το έτος 2010, που στην συνέχεια αποτέλεσαν τον καλλικρατικό δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη.

ΔΗΜΟΙ	ΠΛΗΡΩΘΕΝΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ 2010
ΠΑΝΟΡΑΜΑ	11.899.959,14
ΠΥΛΑΙΑ	17.060.369,26
ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ	7.067.426,31
ΣΥΝΟΛΟ	36.027.754,71

Πίνακας 11 Έξοδα Πανόραμα, Πυλαία, Χορτιάτης. 2010

Διαιρούμε το σύνολο των πληθυσμών των δήμων Πανοράματος, Πυλαίας και Χορτιάτη με το άθροισμα των πληρωθέντων γενικών εξόδων για να βρούμε την δαπάνη που αντιστοιχεί σε κάθε πολίτη του δήμου.

ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ, ΠΥΛΑΙΑΣ, ΧΟΡΤΙΑΤΗ =

$$\frac{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}}{\text{ΓΕΝ.ΠΛΗΡΩΘ.ΕΞΟΔΑ}} = \frac{70.110}{36.027.754,71} = 0,0019$$

Για το 2010 υποθέτουμε ότι ο μέσος σταθμικός όρος είναι ίσος με την μονάδα (Q=1)

ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ, ΠΥΛΑΙΑΣ, ΧΟΡΤΙΑΤΗ

$$\text{ΠΥΛΑΙΑ-ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ 2010} \frac{\text{ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ}}{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}} = \frac{36.027.754,71}{70.110} = \mathbf{514 \text{ €/ ανά κάτοικο}}$$

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ, ΠΥΛΑΙΑΣ, ΧΟΡΤΙΑΤΗ

$$\text{ΠΥΛΑΙΑ-ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ 2010} = \frac{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}}{\text{ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ χιλ}} = \frac{70.110}{36.027} = \mathbf{1,95}$$

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ 2018

Προσθέτουμε τα πληρωθέντα γενικά έξοδα του Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη, για το έτος 2018.

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ	
ΠΛΗΡΩΘΕΝΤΑ ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ 2018	26.326.405,93
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	70.110

Πίνακας 12 Έξοδα Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη 2018

Διαιρούμε το σύνολο του πληθυσμού του δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη με τα πληρωθέντα γενικά έξοδα για να βρούμε την δαπάνη που αντιστοιχεί σε κάθε πολίτη του δήμου.

ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ =

$$\frac{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}}{\text{ΠΛΗΡ.ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ}} = \frac{70.110}{26.326.405,93} = \mathbf{0,0026}$$

ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ

$$\text{ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ 2018} = \frac{\text{ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ}}{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}} = \frac{26.326.405,93}{70.110} = \mathbf{375 \text{ €/ ανά κάτοικο}}$$

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ

2010-2018: - **27%**

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ

$$\text{ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ 2018} = \frac{\text{ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ}}{\text{ΓΕΝ.ΕΞΟΔΑ χιλ}} = \frac{70.110}{26.326} = \mathbf{2,66}$$

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ

2010-2018: +**15,2%**

ΜΕΣΟ ΣΤΑΘΜΙΚΟΣ ΟΡΟΣ

Ορίσαμε ως συντελεστές βαρύτητας για την απάντηση “ Καλύτερα” το 1,2 -για την απάντηση “το ίδιο” το 1- για την απάντηση “Χειρότερα” το 0,8. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε τυχαίο δείγμα 100 πολιτών.

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ		
ΚΑΛΥΤΕΡΑ	48*1,2= 57,6	ΣΥΝΟΛΟ/100 = 105,6/100= 1,056
ΙΔΙΟ	32*1= 32	
ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ	20*0,8= 16	
ΣΥΝΟΛΟ	105,6	

Άρα όπως προκύπτει από τα παραπάνω, ο μέσο σταθμικός όρος **Q = 1,056**.

Στην συνέχεια θα πολλαπλασιάσουμε τον μέσο σταθμικό όρο Q με την δαπάνη ανά πολίτη του δήμου, ώστε να βρούμε τον βαθμό αξιολόγησης των υπηρεσιών του δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη.

ΒΑΘΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ = ΜΕΣΟ ΣΤΑΘΜΙΚΟΣ ΟΡΟΣ Q * ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΠΟΛΙΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ = 1,056*0,0026 = **0,0027**

ΠΡΟΣΘΕΣΗ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ

ΠΥΛΑΙΑ-ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ 2010: ίδια παραγωγικότητα: **1,95**

ΠΥΛΑΙΑ-ΧΟΡΤΙΑΤΗΣ 2018: Παραγωγικότητα * μέσο σταθμικός σταθμός (Q) = 2,66 * 1,056 = **2,81**

Μεταβολή 2010-2018: 44,10%

3.7 Συμπεράσματα έρευνας

Όπως φαίνεται από τον βαθμό αξιολόγησης των υπηρεσιών , ο Δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη, υπερیشύει έναντι του δήμου Δέλτα.

Οι πολίτες του δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη έχουν πιο θετική άποψη για τον Καλλικράτη, που πιθανόν να οφείλεται στο γεγονός ότι οι μεγαλύτεροι δήμοι σε πληθυσμό είναι καλύτερα οργανωμένοι, διαθέτουν καλύτερες δομές και επιμέρους λειτουργίες και παρέχουν στους πολίτες τους, υψηλής ποιότητας υπηρεσίες. Επίσης ανταποκρίνεται πιο άμεσα στα καθημερινά αιτήματα των πολιτών με αποτέλεσμα την καλύτερη συνεργασία των υπαλλήλων με τους πολίτες και τη δημιουργίας μιας σχέσης αμοιβαίας συνεργασίας. Οι πληθυσμιακά μεγάλοι δήμοι όπως ο δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη, σύμφωνα με έρευνα της IOBE (2017) παρουσιάζουν αυξημένη άμεση ρευστότητα κυρίως λόγω αυξημένων απαιτήσεων. Επίσης μέσω του προγράμματος Καλλικράτη έχουν ευκολότερη πρόσβαση στα μακροπρόθεσμα κεφάλαια με αποτέλεσμα να έχουν υψηλότερη ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων τους. Επιπλέον ένας ακόμα συντελεστής ικανοποίησης των πολιτών για τον συγκεκριμένο δήμο, είναι και η σταθερή διοίκηση των τελευταίων ετών η οποία δημιουργεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης αναγνωρισμένο και από τα υψηλά εκλογικά ποσοστά.

Αντίθετα οι πολίτες του δήμου Δέλτα έχουν πιο αρνητική άποψη για τον Καλλικράτη που πιθανόν να οφείλεται στην έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού των υπηρεσιών. Οι μικρότεροι δήμοι παρουσιάζουν προβλήματα όσο αναφορά τις δομές τους και στην ικανότητα να παρέχουν στους πολίτες τους υψηλής ποιότητας υπηρεσίες. Επιπλέον με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο όπως αυτό έχει διαμορφωθεί μετά την εφαρμογή του Καλλικράτη δημιουργεί αγκυλώσεις εξαιτίας της έλλειψης κονδυλίων που έχουν σαν αποτέλεσμα την υποβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες. Συνέπεια όλων αυτών των δυσκολιών είναι ο χαμηλός βαθμός εμπιστοσύνης των πολιτών του δήμου Δέλτα ως προς το πρόγραμμα του Καλλικράτη. Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι η κατανομή των ρόλων και των αρμοδιοτήτων σύμφωνα με τον Καλλικράτη που σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια του προσωπικού δημιουργεί προβλήματα στην διοικητική διαδικασία και έχει

ως αποτέλεσμα τη μη ικανοποίηση των πολιτών. Η Διοικητική διαδικασία είναι το σύνολο των απρόσωπων κανόνων σχετικά με τη συγκρότηση, τη σύνθεση, τη λειτουργία των διοικητικών οργάνων και τις ενέργειες αυτών.

Η Ελλάδα από το 2010 και μετά αντιμετωπίζει μια παρατεταμένη οικονομική κρίση εξαιτίας της βίαιης δημοσιονομικής προσαρμογής που της επιβλήθηκε μέσω της εφαρμογής των μνημονίων. Η εξέλιξη αυτή επηρέασε ιδιαίτερα την τοπική αυτοδιοίκηση εξαιτίας της μεγάλης οικονομικής εξάρτησης της από το κεντρικό κράτος. Οι κρατικές επιχορηγήσεις αποτελούν μια από τις πιο σημαντικές πηγές εσόδων για τους Ο.Τ.Α. Επιπλέον, η αποδυνάμωση της φοροδοτικής ικανότητας των πολιτών λόγω της μείωσης των εισοδημάτων τους αποτέλεσε έναν ανασταλτικό παράγοντα στην αύξηση των εσόδων των Ο.Τ.Α. οι δήμοι πλέον υποχρεούνται να καταρτίζουν ρεαλιστικούς και ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς και να μειώσουν τις δαπάνες τους, χωρίς να αλλοιώνεται η υψηλή παροχή των ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες. μετά τον Καλλικράτη τα ποσά των εσόδων και των εξόδων της πλειοψηφίας των Ο.Τ.Α συγκλίνουν με αποτέλεσμα το πλεόνασμα να διαμορφώνεται σε οριακό επίπεδο. Αυτό φαίνεται και στη έρευνα μας όπως παρατηρούμε και από τους δείκτες μεταβολής εξοικονόμησης των δήμων Δέλτα και Πυλαίας-Χορτιάτη, όπου υπάρχει μια σημαντική μείωση των δαπανών τους κατά - 13,39 % και - 27% αντίστοιχα. Ο δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη παρουσιάζει ένα καλύτερο προγραμματισμό δαπανών και αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων του για την κάλυψη των αναγκών των δημοτών του σε σχέση με το δήμο Δέλτα. Συνοψίζοντας ο δήμος Πυλαίας Χορτιάτη και ο δήμος Δέλτα, έχοντας προβεί σε σημαντική μείωση των εξόδων τους, είναι ικανοί να καλύπτουν πλήρως το ποσοστό των λειτουργικών και ανελαστικών δαπανών τους, χωρίς να προβούν σε περικοπές της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών τους.

Οι σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες διαμορφώνουν την ανάγκη για βελτίωση της παραγωγικότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η παραγωγικότητα αποτελεί ένα επίκαιρο πρόβλημα της δημόσιας διοίκησης. Η βελτίωση της παραγωγικότητας των υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορεί να αποφέρει θετικά αποτελέσματα στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του ελληνικού κράτους. Βελτίωση της παραγωγικότητας δεν σημαίνει μόνο καλύτερη αποδοτικότητα, αλλά και καλύτερες παροχές στους πολίτες. Η τοπική αυτοδιοίκηση εξαιτίας των μνημονίων διακατέχονταν από υπαλλήλους με εργασιακή απογοήτευση εξαιτίας των μισθολογικών περικοπών τους, ελλιπή περιγράμματα θέσεων εργασίας, αδυναμία κάλυψης των κενών οργανικών θέσεων και απουσία σύγχρονων διοικητικών πρακτικών. Όλοι αυτοί οι παράγοντες επηρέασαν αρνητικά την παραγωγικότητα των ΟΤΑ. Ωστόσο, όμως διαπιστώνουμε με ευχάριστη έκπληξη από τα αποτελέσματα της έρευνάς μας, η οικονομική κρίση δεν επηρέασε την παραγωγικότητα των Δήμων Δέλτα και Πυλαίας-Χορτιάτη. Με τον Καλλικράτη η παραγωγικότητα του Δήμου Δέλτα αυξήθηκε 15,2% και στον Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη αυξήθηκε 36,4%. Και στις δύο περιπτώσεις των υπό εξέταση Δήμων παρατηρούμε αύξηση της παραγωγικότητας. Ωστόσο στον Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη η παραγωγικότητα αυξήθηκε σε ποσοστό μεγαλύτερου του διπλάσιου σε σχέση με τον Δήμο Δέλτα, γεγονός που φανερώνει και την καλύτερη και αποδοτικότερη λειτουργία του Δήμου.

Η σημασία της ποιότητας είναι ιδιαίτερα μεγάλη για την τοπική αυτοδιοίκηση. Ακόμα και στους ΟΤΑ όπου η επίτευξη του κέρδους δεν αποτελεί αυτοσκοπό για την συνέχιση της λειτουργίας τους, η ανάγκη λειτουργίας τους με όρους ποιότητας διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο και γίνεται περισσότερο επιτακτική, επειδή η δράση των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης αποσκοπεί στην καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη. Οι ΟΤΑ εκσυγχρόνισαν τις δράσεις τους αλλάζοντας την εστίαση της τοπικής αυτοδιοίκησης αποβλέποντας σε μια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η τοπική αυτοδιοίκηση μέσω του προγράμματος Καλλικράτη προσπάθησε να βελτιώσει τις υπηρεσίες της έχοντας ως αυτοσκοπό την ικανοποίηση των πολιτών, επικεντρώνοντας ιδιαίτερα στην βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ο ρόλος και το

αποτέλεσμα των δράσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης αξιολογούνται βάσει ποιοτικών όρων με γνώμονα την ικανοποίηση των πολιτών. Οι ΟΤΑ τον 21^ο αιώνα καλούνται να αλλάξουν νοοτροπία και να προσαρμοστούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις των πολιτών για υψηλότερη αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα. Όπως παρατηρούμε στην έρευνά μας ο ποιοτικός παράγοντας στον Δήμο Δέλτα αυξήθηκε 11,26% και στον Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη 44,10%. Και στους δύο υπό εξέταση Δήμους η ποιότητα διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στις δράσεις τους. Ωστόσο, στον Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη παρατηρούμε μια μεγάλη αύξηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, γεγονός που εξηγεί και την γενικότερη ικανοποίηση των πολιτών για τον νέο Καλλικρατικό Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη.

Ο Δήμος Πυλαίας Χορτιάτη σύμφωνα με την έρευνα μας παρουσιάζει μια αυξητική τάση της παραγωγικότητας ανά πολίτη μετά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη της τάξεως του 2,66%. Ο δήμος Πυλαίας Χορτιάτη είναι ένας οικονομικά « τακτοποιημένος Δήμος με ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς. Συνδυάζει την φιλοσοφία της ΔΟΠ, την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τους πολίτες μεριμνώντας ταυτόχρονα τα δημοσιονομικά δεδομένα να πληρούν τις « Αρχές της Οικονομίας» και τα έξοδα να μην υπερβαίνουν τα έσοδα.

Ο Δήμος Δέλτα σύμφωνα με την έρευνα μας παρουσιάζει μια αυξητική τάση της παραγωγικότητας ανά πολίτη μετά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη της τάξεως του 1,82%. Ο Δήμος Δέλτα εφαρμόζει και αυτός με την σειρά του της αρχές της ΔΟΠ, αλλά με μικρότερη επιτυχία σε σύγκριση με τον Δήμο Πυλαίας Χορτιάτη. Προσπαθεί να διατηρήσει τα δημοσιονομικά δεδομένα σε ισορροπία και τα έχει καταφέρει ως ένα βαθμό αφού δεν ανήκει στους « κόκκινους» δήμους.

4. Συμπεράσματα - Επίλογος

Από την ανάλυση της βιβλιογραφίας συμπεραίνουμε ότι η μεταρρύθμιση της αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα με το σχέδιο «Ι. Καποδίστριας» έλαβε θετικό πρόσημο στη βελτίωση του επιπέδου της τοπικής διακυβέρνησης, κάνοντας ένα βήμα προόδου προς τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής τοπικής αυτοδιοίκησης. Βέβαια δεν λείψανε τα λάθη κατά την εφαρμογή της μεταρρύθμισης αλλά και η δημιουργία αρνητικών συνέπειών από τις συνενώσεις. Το πρόγραμμα «Ι. Καποδίστριας» ναι μεν βελτίωσε την τοπική αυτοδιοίκηση αλλά δεν την κατέστησε σε μεγάλο βαθμό ισχυρή και αποτελεσματική.

Όσον αφορά την καινούργια διοικητική μεταρρύθμιση Πρόγραμμα «Καλλικράτης» φαίνεται ότι δημιούργησε προσδοκίες για σημαντική βελτίωση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Βάση αυτών των προσδοκιών γίνεται προσπάθεια να επαναθεμελιωθεί η πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση με λιγότερους αλλά και ισχυρότερους δήμους, οι οποίοι χωροθετούνται με βάση αντικειμενικά (γεωγραφικά, δημογραφικά, αναπτυξιακά κ.ά.) κριτήρια.

Μια από τις κύριες αιτίες που πραγματοποιούνται οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις στην τοπική αυτοδιοίκηση με τη συνένωση δήμων και κοινοτήτων είναι η μείωση του λειτουργικού κόστους. Με την παρουσία των οικονομικών κλίμακας, οι μεγάλοι δήμοι έχουν χαμηλότερο κόστος ανά κάτοικο, ενώ τα έσοδά τους ανά κάτοικο παραμένουν σταθερά. Ως εκ τούτου, ένας δήμος που έχει συνενωθεί είναι πιο αποτελεσματικός, λόγω αυτών των οικονομικών κλίμακας. Θα μπορούσε λοιπόν να μειώσει το λειτουργικό του κόστος και να μειώσει τους φόρους, χωρίς να υποβαθμίσει το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επίσης, θα μπορούσε να διατηρήσει στα ίδια επίπεδα το λειτουργικό του κόστος και να

αυξήσει την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει στους πολίτες (Fox & Gurley 2006).

Επιτυχημένα παραδείγματα συνενώσεων δήμων σε σχέση με τις εδαφικές μεταρρυθμίσεις, καταγράφονται σε Δανία, Γερμανία, Σουηδία και Ολλανδία, με παράλληλη μεταφορά αρμοδιοτήτων και δημιουργία νέων βαθμίδων στις 3 πρώτες χώρες. Οι συνενώσεις δήμων αποτελούν καλή πρακτική, καθώς στηρίζονται στον εξ ορθολογισμό των βαθμίδων διοίκησης.

Την 1^η Ιανουαρίου του 2007, Δανία έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα διοικητικής μεταρρύθμισης. Ως πρωταρχικό στοιχείο της διοικητικής μεταρρύθμισης στην Δανία δεν προτάχθηκε το χωροταξικό αλλά η αποτελεσματική μεταφορά των αρμοδιοτήτων με τρόπο τέτοιο, ώστε η παροχή τους στους πολίτες να είναι οικονομικά αποτελεσματικότερη και κοινωνικά αποδοτικότερη. Η διοικητική μεταρρύθμιση δεν περιορίστηκε στην Α' βάρθια αυτοδιοίκηση αλλά εφαρμόστηκε σε όλες τις κρατικές βαθμίδες. Η προετοιμασία και η εφαρμογή της πραγματοποιήθηκαν ύστερα από πολύχρονη προσπάθεια, είχε τις μικρότερες δυνατές τριβές. Παρά το ότι η δανέζικη ΟΤΑ διαχειρίζονται το 43% των συνολικών δημοσίων δαπανών τα αιτήματα της ΤΑ για μεταφορά και ενίσχυση της, με επιπλέον πόρους παραμένουν επίκαιρα.

Όσον αφορά γενικά τις μεταρρυθμίσεις στην Ευρώπη, πρέπει να αναφερθεί ότι είναι εμφανής μια τάση σύγκλισης καταρχήν ως προς τη δημόσια συζήτηση για τις μεταρρυθμίσεις (discursive convergence), με χαρακτηριστικό παράδειγμα ιδίως για τις περισσότερες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ και τις μεθόδους του. Την υιοθέτηση αυτών των μεθόδων ενθάρρυναν βέβαια η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και διάφοροι διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα αλλά και άλλες μικρότερες διεθνείς οργανώσεις, ιδίως στην Ανατολική Ευρώπη.

Ο όρος παραγωγικότητα (productivity) εκφράζει μια σχέση μεταξύ αποτελέσματος και μέσων (Μιχαλόπουλος Ν., 2007) αποτελώντας, σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει ο Ο.Ο.Σ.Α. το 1950, «το πηλίκο της διαίρεσης του παραγομένου αποτελέσματος δι' ενός των συντελεστών της παραγωγής». Ένας σαφέστερος ορισμός του είναι ο λόγος του προϊόντος προς το σταθμικό μέσο των εισροών ή το πηλίκο της σχέσης αποτελεσματικότητα προς αποδοτικότητα. Στην ουσία πρόκειται για τη σχέση μεταξύ εισροών-εκροών.

Ο εκσυγχρονισμός και οι συνεχείς μεταρρυθμίσεις που λαμβάνουν χώρα στο δημόσιο τομέα επιβάλλουν όχι μόνο τη διοίκηση της απόδοσης αλλά και τη μέτρηση της απόδοσης. Αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν συμπεριλάβει τους δείκτες απόδοσης στις λογιστικές τους καταστάσεις ενώ η πλειοψηφία των χωρών του ΟΟΣΑ συμπεριλαμβάνουν μη οικονομικά στοιχεία επίδοσης στα στοιχεία του προϋπολογισμού τους με σκοπό να χρησιμοποιηθούν για τη χάραξη της πολιτικής. Στην Ελλάδα, παρότι η διοίκηση της απόδοσης είναι νόμος του κράτους από το 2004, ο σκεπτικισμός, η αντίσταση στην αλλαγή και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες απέτρεψαν την εφαρμογή ενός συστήματος μέτρησης της απόδοσης στη δημόσια διοίκηση.

Η δημόσια διοίκηση είναι άμεσα συνυφασμένη με την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρονται στους πολίτες με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών τους. Μέσω της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας οι δήμοι προσπαθούν να κεφαλαιοποιήσουν τις προσπάθειες των εργαζομένων τους και να μεγιστοποιήσουν την αξία των παρεχόμενων υπηρεσιών τους. Οι σύγχρονες μορφές management έχουν διεισδύσει και στον δημόσιο τομέα τα τελευταία χρόνια. Η οργανωτική κουλτούρα έχει συμβάλει στην αλλαγή της φιλοσοφίας και της νοοτροπίας των εργαζομένων, στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας τους με απώτερο σκοπό την καλύτερη ικανοποίηση των πολιτών.

Στην ικανοποίηση των πολιτών από την καλύτερη λειτουργία του δημόσιου τομέα και πιο συγκεκριμένα στην περίπτωση μας στους δήμους Πυλαίας-Χορτιάτη και λιγότερο στον δήμο Δέλτα, συνέβαλε και το πρόγραμμα Καλλικράτης. Όπως φαίνεται και από τα συμπεράσματα της έρευνας μας, οι πολίτες του δήμου Πυλαίας- Χορτιάτη είναι περισσότερο ικανοποιημένοι μετά την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτη και έχουν

ενστερνισθεί σε υψηλό βαθμό τη δομή και τις πτυχές του. Αντίθετα, σε μικρότερο βαθμό φαίνεται να αντιλαμβάνονται τις θετικές επιδράσεις του προγράμματος Καλλικράτη στην τοπική αυτοδιοίκηση οι πολίτες του Δήμου Δέλτα. Οι δείκτες μέτρησης της ποιότητας της έρευνας μας, καταγράφουν με τον καλύτερο τρόπο την βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες των δήμων Πυλαίας-Χορτιάτη και δήμου Δέλτα. Το θετικό - αδιαμφισβήτητο στοιχείο του προγράμματος Καλλικράτη είναι το « νοικοκύρεμα » των δήμων, γεγονός που αντικατοπτρίζεται από την σημαντική μείωση των δαπανών τους, τους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς τους, χωρίς όμως ταυτόχρονα να μειώνεται η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους δημότες.

Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι το πρόγραμμα Καλλικράτης άλλαξε την εικόνα των δήμων με θετικό πρόσημο σε θέματα οργάνωσης και διαχείρισης των πόρων, παρά τις αδυναμίες που το διακατέχει. Ωστόσο, με την καλύτερη εφαρμογή της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας, την προσαρμογή των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα στα νέα « πρότυπα» διοίκησης και την εμπειρία που αποκτούν οι αιρετοί με το πέρασμα των χρόνων, είναι σίγουρο ότι το πρόγραμμα Καλλικράτης θα αποτελέσει τον θεμέλιο λίθο για την αναβάθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ο Νέος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων , Χριστίνα Διβάνη, Νομική Βιβλιοθήκη Σελ 5

Μαΐστρος Π. (2009) «Τα τρία κύματα μεταρρυθμίσεων της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα (1975-2015)», εκδόσεις Παπαζήση

Διδακτορική διατριβή. Η Μετά-Καλλικράτη Τοπική Αυτοδιοίκηση υπό το φως της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση Γεωργιάκης Θεόδωρος(Υποψήφιος διδάκτορας)Αθήνα, Μάρτιος 2016. Σελ 150-151.159. 160

Βλ. αναλυτικά. Γωγάκου Μ. και Κουζιάρη Α.(2012) «σχέδιο Καποδίστριας-Πρόγραμμα Καλλικράτης και Οικονομική ανάλυση Δήμου Κασσάνδρας» Διπλωματική εργασία, Σελ 10

Παναγιώτης Μαΐστρος Τα Τρια Κύματα Μεταρρυθμίσεων Της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα [1975- 2015+] Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2009.Σελ 227.

Αθανασόπουλος Κ. (2010) « Νέα Αρχιτεκτονική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πρόγραμμα Καλλικράτης» η Περιφερειακή διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπη 2020

Αρταβάνη. Μ. (2011) «η Αναπτυξιακή Διάσταση του Προγράμματος « Καλλικράτης» σε περίοδο κρίσης» σελ 2

Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οι 20 μεγάλες καινοτομίες του «Καλλικράτη»,14/5/2010

Τοπική Αυτοδιοίκηση-Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Χαράλαμπος Χρυσανθάκης, Νομική Βιβλιοθήκη. Σελ 25-26. 27

Ν. 3852/10 (ΦΕΚ 87 Α/7-6-2010): Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης Επικαιροποιημένη έκδοση. Ε.Ε.Τ.Α.Α. Σελ 167

Σχέδιο Καποδίστριας-Πρόγραμμα Καλλικράτης & Οικονομική Ανάλυση Δήμου Κασσάνδρας. Πτυχιακή εργασία : Γωγάκου Μαρία – Κουτζιάρη Άννα . Σχολή : Διοίκησης και Οικονομίας. Σελ 51

Σχολή διοίκησης και οικονομίας .τμήμα τοπικής αυτοδιοίκησης .πτυχιακή εργασία: «Διοικητική μεταρρύθμιση και τοπική αυτοδιοίκηση . Η περίπτωση του Δήμου Καλαμάτας.» σπουδάστρια : Μετσοπούλου Αγγελική. Σελ 33,34,35

Το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα. Χρίστος Λαδιάς, εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 22

Ο «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ» ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ. Άρθρο του Δημήτρη Κατσούλη στο ιστολόγιο, τοπική δημοκρατία αυτοδιοίκηση

Οι θέσεις και οι διεκδικήσεις της Α Βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης.ΚΕΔΕ.2015. σελ 5

Τελική εργασία. Ο νόμος του Καλλικράτη και οι αλλαγές στο πολιτιστικό τοπίο των Δήμων. Συγχωνεύσεις πολιτιστικών οργανισμών και η εξέλιξη των δημοτικών πολιτιστικών θεσμών. Ο νέος Δήμος Πυλαίας – Χορτιάτη. Αναστάσιος Τσιούμας Επιβλέπων Καθηγητής Δρ. Ιωάννης Ιωαννίδης. Σεπτέμβριος. 2011 σελ 1,45-46

ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Τμήμα λογιστικής πτυχιακή εργασία ΘΕΜΑ: χρηματοοικονομική κατάσταση δήμων νομού Θεσσαλονίκης – Η περίπτωση του δήμου Εχεδώρου. Καραγκιόζογλου Μιχαήλ. Απρίλιος 2008. Σελ 49.

Θεόδωρος Γκλαβέρης. Ο κάμπος της Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1998. Σελ 275,276

Δήμος Δέλτα. Επιχειρησιακό πρόγραμμα 2014 - 2019 Α' Φάση: Στρατηγικός σχεδιασμός. Αυτ. Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης & ΤΠΕ Ιούνιος 2015. Σελ 11. Πάλλης, 2010

Γετίμης & Χλέπας, 2005

Μελέτη για την αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης « Η τοπική αυτοδιοίκηση: αποτελέσματα μιας ολοκληρωμένης ερευνητικής προσέγγισης» Ιούλιος 2014.Σελ 24,25

Μελέτη Αναδιάρθρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, 28/01/2010. Ε.Κ.Δ.Δ.Α. Σελ 9,10

Γεώργιος Μέργος και Γιάννης Καραγιάννης. “Θεωρητική ανάλυση και μέτρηση της παραγωγικότητας. Μεθοδολογία και Εφαρμογή.”. Εκδόσεις Παπαζήση. Σελ 21-22

Μαλλίσος Κ .:"Παραγωγικότητα και Αντιπαραγωγικότητα". Εκδόσεις GUTENBERG. Αθήνα 1984, σελ. 31

Μακρή Ελένη. Βόλος 2013 “μέτρηση Παραγωγικότητας 51 χωρών με δείκτες Malmquist” Διπλωματική εργασία. επιβλέπων καθηγητής: Τζερεμές Νικόλαος. Σελ 9. 15

Ρωξάνη Καραγιάννη. “ Μέτρηση και Ανάλυση της Παραγωγικότητας και Αποτελεσματικότητας των νοσοκομειακών μονάδων στην Ελλάδα”. Διδακτορική Διατριβή Τμήμα Οικονομικών επιστημών. Σελ 96.

Βαργιακάκης Γεώργιος, «Βελτίωση και μέτρηση της βιομηχανικής παραγωγικότητας. Η περίπτωση της Ε.Α.Σ. Α.Β.Ε.Ε.», διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Επιστημών της Διοίκησης, Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης.

Θεοφάνης Μαμουνέας. (Τμήμα Οικονομικών, Πανεπιστήμιο Κύπρου) Ανδρέου Αδάμος. (Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου) Μάιος 2011. «Παράγοντες που εξηγούν την παραγωγικότητα στην Κύπρο». Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής. Σελ 7.

Ταμπακούδης, Ι. (2009), «Εκτίμηση του οικονομικού αντίκτυπου των Συγχωνεύσεων-Εξαγορών στην Ελλάδα. Συγκριτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων με τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ηπειρωτική Ευρώπη», διδακτ. Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, σελ. 61-62. 65. 68

Βλαχόπουλος Αβραάμ. Θεσσαλονίκη 2015. « Συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων». Διπλωματική εργασία. Σελ 40-46.

Τσιρώνας Αθανάσιος Β. Αποκρατικοποιήσεις : Έννοια, φύση και λειτουργία από την άποψη του διοικητικού οικονομικού δικαίου. Αθήνα : Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., 2006. Σελ 8.

Αλεξίου Άννα. « Οι ιδιωτικοποιήσεις στις υπερχρεωμένες χώρες του Ευρωπαϊκού νότου σε περιόδους κρίσης» . Πτυχιακή Εργασία. Σελ 16.

Παπαδόπουλος, Δημήτρης Α. 1986 Θεσσαλονίκη. « Κρατική παρέμβαση στην οικονομική δραστηριότητα» . Παρατηρητής. σελ. 287. 290.

Τζιβαλίδου Φωτεινή. Μορφές Ιδιωτικοποίησης στο πλαίσιο της βιβλιογραφίας και της ελληνικής πραγματικότητας τα τελευταία είκοσι χρόνια. Διπλωματική εργασία. ΠΑΜΑΚ. 2011 σελ 19

Σκρίμπα Μαρία. « πολιτικές ιδιωτικοποίησης και τα όρια της κρατικής παρέμβασης» Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας τμήμα οικονομικών επιστημών πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών διπλωματική εργασία. Σελ 54. 58. 89

Παπαϊωάννου Κώστας. 2003 « Μάζα και ιστορία» επιμέλεια: Γιώργος Καραμπελιάς. Εναλλακτικές Εκδόσεις. σελ 146.

Λεωνίδας Σ. Χυτήρης, Λουκάς Ν. Άννινος. Διοίκηση και Ποιότητα Υπηρεσιών. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. 2015. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και βοηθήματα. Σελ 57,59

Ελένης Α. Θασίτου. Η διάσταση της αντίληψης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης ανάμεσα στους εσωτερικούς και εξωτερικούς πελάτες. Διπλωματική εργασία. Σελ 29.

Γρηγοράκης Γεώργιος. Διπλωματική εργασία. Μέθοδοι μέτρησης ικανοποίησης πελατών στον τομέα των υπηρεσιών, η περίπτωση του ΚΕΠ δήμου Τυμπακίου. Σελ 26.

Αναστασία Σαρτσάρα. Διοίκηση Ολικής Ποιότητας. Εφαρμογές στους Ο.Σ.Α της Ε.Ε. Συγκριτική επισκόπηση. Τελική εργασία. Εθνική σχολή δημόσιας Διοίκησης Σελ 39

Γεωργίου Τσιότρα. Βελτίωση Ποιότητας. Εκδόσεις Ευγενίου Μπένου. 1995. Σελ 121-123.126.127

Ελένης Α. Θασίτου. Η διάσταση της αντίληψης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης ανάμεσα στους εσωτερικούς και εξωτερικούς πελάτες. Διπλωματική εργασία. Σελ 31.32.

Ζυμπίδου Κυριακή. «Ανάπτυξη στην Τοπική και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση» Ανάλυση του βαθμού ικανοποίησης των πολιτών στα συστήματα εξυπηρέτησης , η περίπτωση του Δήμου Καστοριάς. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Σελ 30,31,32.

Μέθοδος μέτρησης της ικανοποίησης πελατών στο τμήμα υπηρεσιών ΚΕΠ του δήμου Λαμιέων. Καραβέλης Δημήτριος. Πτυχιακή εργασία. Σελ 11.

Καραβέλης Δημήτριος. Μέθοδος μέτρησής της ικανοποίησης πελατών στον τομέα των υπηρεσιών. Η περίπτωση του ΚΕΠ δήμου Λαμιέων. Πτυχιακή εργασία. Σελ 19.

Ταμπάκης, Χαψά. "Εφαρμοσμένη Στατιστική". Εκδόσεις Ζυγός. Σελ 52.

ΑΓΓΛΙΚΗ

Ministry of Interior (2002) « Municipalities and Counties in Denmark -Tasks and Finance», Christiansen J. (2008) «The Danish Reform», Seminaire sur les Finances Locales, Paris, 12 December 2008 Και ΕΕΤΑΑ (2011) «Η Ευρωπαϊκή Τοπική Αυτοδιοίκηση – Συγκριτικά Στοιχεία και πολιτικές», σελ. 251

Council of Europe Publishing (1992) Studies appearing in the series «Structure and operation of local and regional democracy», the case of Belgium, Council of Europe, Strasbourg

Hartje, 2008

Christiansen J. (2008) «The Danish Reform», Seminaire sur les Finances Locales, Paris, 12 December 2008, Σελ 3 και Local Government Denmark –LGDK (2009) «The Danish Local Government System», Σελ 6

Christiansen J. (2008) «The Danish Reform», Seminaire sur les Finances Locales, Paris, 12 December 2008, Σελ 4

Local Government Denmark –LGDK (2009) «The Danish Local Government System», σελ. 5 Και ΕΕΤΑΑ (2011) «Η Ευρωπαϊκή Τοπ. Αυτοδιοίκηση –Συγκριτικά στοιχεία & πολιτικές», σελ.251

David Bailey & Tony Hubert : "Μέτρηση Παραγωγικότητας", Εκδόσεις ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ. 1988 σελ. 85

Jensen M. (1986) "Agency costs of free cash, corporate finance, and takeovers." American Economic Review. Vol. 2. pp.323-329

Berkovitch, E. and Narayanan, M. (1993) "Motives for Takeovers: An Empirical Investigation." The Journal of Financial and Quantitative Analysis. Vol. 28. No.3. pp 347-362.

Bradley, M.,Desai, A., Kim, E. (1983) "The rationale behind interfirm tender offers Information or synergy?" Journal of Financial Economics. Vol. 11. pp. 183-206.

Copeland, T. and Weston, J. (1988) Financial Theory and Corporate Policy. 3rd edition. Reading MA, Addison-Wesley

Gaughan, M. (2002). "The substitute hypothesis: The impact of premarital liaisons and human capital on marital timing." Journal of Marriage and the Family. Vol. 64. pp. 407–419

Hayward, M. and Hambrick, D. (1997) "Explaining the Premiums Paid for Large Acquisitions: Evidence of CEO Hubris." *Administrative Science Quarterly*. Vol. 42. No. 1. pp. 103-127.

Myers S. C. & Majluf N. S. (1984), "Corporate Financing and Investment Decisions when Firms Have Information that Investors Do Not Have". *Journal of Financial Economics*. Volume 13, Issue 2, June 1984, Pages 187-221

Hayne E. (1989) "LBOs and Taxes: No One to Blame But Ourselves?" Working Papers RPF-185. University of California at Berkeley

Stigler J. (1950) "The Development of Utility Theory. II. *Journal of Political Economy*." Vol. 58. pp. 373-392

Porter, M. (1980) *Competitive Strategy*. The Free Press, New York

Kahneman, D. and Tversky, A. (1982). "The simulation heuristic, In D. Kahneman et al.(eds.) *Judgement under uncertainty: Heuristics and biases*." New York: Cambridge University Press. pp. 201- 208.

March, J. and Simon, H. (1958) *Organizations*. New York: Wiley

Kaplan, S. and Weisbach, M. (1992) "The Success of Acquisitions: Evidence from Divestitures." *The Journal of Finance* Vol. 47. No. 1. pp. 107-138

Hambrick, D. and Cannella, A. (1993) "Relative Standing: A Framework for Understanding Departures of Acquired Executives." *The Academy of Management Journal*. Vol. 36. No. 4. pp. 733-762

Greer, D. (1986) "Acquiring in Order to Avoid Acquisition." *Antitrust Bulletin*. Vol. 31. pp. 155– 186

Dickerson, A., Gibson, H. and Tsakalotos, E. (2003) "Is attack the best form of defence? A competing risks analysis of acquisition activity in the UK." *Cambridge Journal of Economics*. Vol. 27. pp. 337–357.

Andrade, Mitchel and Stafford, 2001, *Journal of Economic Perspectives*—Volume 15, Number 2—Spring 2001—Pages 103–120

Mulherin and Boone, 2000, [*Journal of Corporate Finance*](#), 2000, vol. 6, issue 2, 117-139

Newberry D.M., (2000) *Privatization, Restructuring, and Regulation of Network Utilities*, The Warlas-Pareto Lectures.

Heald D., Steel D., (1981), "The Privatization of UK Public Enterprises", *Annals of Public and Co-operative Economy* 52, pp 351-367.

Buiter W.H., Miller M., Nailly Bail M., Bransom W. H.,(1981), "The Thatcher Experiment: The First Two Years" *Brooking Papers on Economic Activity*, vol 1981, No 2, pp 315-379.

Fry G.K., (1984) “ The Development of the Thatcher’s Government ‘Grant Strategy’ for the Civil Service: A public policy perspective”, Public Administration 62(3), pp 322.

Buiter W.H., Miller M., Nailly Bail M., Bransom W. H.,(1981), “ The Thatcher Experiment: The First Two Years” Brooking Papers on Economic Activity,vol 1981, No 2, pp 315-379.

Megginson W., & Netter J., (2001), “From State to Market: A Survey of Empirical Studies on Privatization”, Journal of Economic Literature, Vol. XXXIX pp. 324

Young P.(1986) “Privatization around the Globe Lessons for of the Reagan Administration” NCPA Policy Report, pp 3.

Caves R.E. (1990) “ Lessons from privatization in Britain State Enterprise Behavior, Public Choice and Corporate Governance”, Journal of economic behavior and organization, pp 147.

David Parker. 2004. “ THE UK’S PRIVATISATION EXPERIMENT: THE PASSAGE OF TIME PERMITS A SOBER ASSESSMENT”. Working paper. Σελ 6

Bishop M.R., Kay J.A.,(1989), “Privatization in the United Kingdom: Lessons from the experience”, World Development, vol 17, No 5, pp 653,655.

David Parker. 2004. “ THE UK’S PRIVATISATION EXPERIMENT: THE PASSAGE OF TIME PERMITS A SOBER ASSESSMENT”. Working paper. Σελ 11-12

Bishop M.R., and Thomson D., (1992), “Privatization in the UK: Internal organization and productive efficiency”, pp 171-188.

Martin S. and Parker D. (1995) “Privatization and Economic Performance throughout the UK Business Cycle” Managerial and decisions economic, vol 16, pp 232.

Wollmann, 2012

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://www.ypes.gr/kapodistrias/greek/kapo/program.htm>.

<http://www.eetaa.gr>

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, www.ita.org.gr

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/regi/dv/cdr89-2009_/cdr89-2009_el.pdf

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%A7%CE%BF%CF%81%CF%84%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%B7#%CE%9

1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%BF%CE%B9

ΕΛΣΤΑΤ. Απογραφή Πληθυσμού 2001

<https://www.pwc.com.cy/en/publications/assets/privatisations-beginners-guide-gr.pdf>

<https://el.wikipedia.org>

europa.eu/legislation_summaries/glossary/public_service_el.htm

ΕΛΣΤΑΤ. Απογραφή πληθυσμού 2010

<http://polis2020.wordpress.com/2018/11/04/kouris-10-vasikes-allages-kleistheni/>